

UŞAK ARKEOLOJİ
MÜZESİNDEKİ ROMA DÖNEMİ
PHRYGİA ŞEHİR SİKKELERİ

Erdal ÜNAL
Yüksek Lisans Tezi
Eskisehir 2005

Uşak Arkeoloji Müzesi
Eskisehir

Yazdır
Yıl

UŞAK ARKEOLOJİ MÜZESİNDEKİ ROMA DÖNEMİ PHRYGİA ŞEHİR
SİKKELERİ

Erdal ÜNAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı
Danışman: Yard. Doç. Dr. A. Tolga TEK

Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haziran 2005

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

UŞAK ARKEOLOJİ MÜZESİNDEKİ ROMA DÖNEMİ PHRYGİA ŞEHİR SİKKELERİ

Erdal ÜNAL

Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2005

Danışman: Yard. Doç. Dr. A. Tolga Tek

Antik çağda Phrygia'nın önemli kentlerinden biri olan Temenothyrae'de, modern adıyla, Uşak kentinde yer alan Arkeoloji Müzesi 40 yıldan fazla bir süredir bölgeden sikke toplamakta ve koleksiyonunu genişletmektedir. Müze koleksiyonunda 2004 yılı itibariyle 18000 civarında sikke bulunmaktadır. Buna rağmen, bu büyük koleksiyonla ilgili yayınlanmış bilimsel bir çalışma henüz yoktur.

Bu çalışma, Uşak Müzesi sikke koleksiyonunda yer alan Phrygia bölgesine ait Roma dönemi şehir sikkelerini konu edinmektedir. Konu kapsamında müze koleksiyonunda yer alan 238 sikke incelenmiştir. Bu sikkelerin 180 adedi Phrygia, 48 adedi Lydia ve 10 adedi de diğer bölgeler olarak adlandırılan Mysia, İonia, Karia ve Pamphylia bölgelerine aittir. İncelenen sikkeler sırasıyla bölgelerine, kentlerine ve dönemlerine göre ayrılıp gruplandırılmıştır.

Elde edilen verilen çeşitli açılardan değerlendirilerek bölgedeki para sirkülasyonu, kentlerin birbirleriyle ilişkileri, sikke tipleri ve politikaları hakkında sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

ROMAN PROVENCIAL COINS OF PHRYGIA FROM THE COLLECTION OF USAK ARCHAEOLOGY MUSEUM

Erdal ÜNAL

Klasik Arkeoloji Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, June 2005

Supervisor: Assistant Prof. Dr. A. Tolga Tek

One of the most important cities in Ancient Phrygia, Temenothyrae, today's modern Usak. The Archaeology Museum at Usak is collecting coins for more than forty years; in this period of time, the number of pieces reached 18.000 by the year 2004. Unfortunately, there is not published source about any of these materials.

In this study, Roman Provincial coins of Usak museum, which belongs to Phrygia, had been examined. In this case, we work on 238 coins; 180 of these are from Phrygian and 48 of them are from Lydian cities. The remaining 10 pieces belong to the other regions, like Mysia, Ionia, Karia and Pamphylia. The examined coins are classified according to their district, their cities and periods.

The data had also examined from various points, which leads us to related information about the cities themselves, relations between other cities, the coin types, politics and money circulation.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Erdal ÜNAL'ın “**Uşak Arkeoloji Müzesindeki Roma Dönemi Phrygia Şehir Sikkeleri**” başlıklı tezi **27 Haziran 2005** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Arkeoloji (Klasik Arkeoloji)** Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yard.Doç.Dr.Ahmet Tolga TEK

Üye : Doç.Dr.Taciser SİVAS

Üye : Doç.Dr.Erol ALTINSAPAN

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü



ÖNSÖZ

Öncelikle, beklenenden oldukça uzun olan bu tez sürecinde, maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan aileme ne kadar teşekkür etsem azdır. Tez danışmanlığı görevimi üstlenen ve çalışmam sırasında fikirleriyle, eleştirileriyle beni yönlendiren hocam Yard. Doç. Dr. A. Tolga Tek'e, tez malzemesi arayışı içindeyken Uşak Arkeoloji Müzesi ile bağlantıya geçmemi sağlayan hocam Doç. Dr. Ayşe Çalık Ross'a, koleksiyonlarını çalışmam konusunda hoş görüşlü davranan, Uşak Arkeoloji Müzesi Müdürü Sayın Kâzım Akbiyikoğlu'na, müzede yaptığım çalışmalar sırasında bana sabırla katlanan, müze uzmanlarından sanat tarihçisi Emel Özçelik'e, arkeolog Sadık Doğan'a ve arkeolog Uğur Hoşgören'e, müze çalışanlarından Selim Şenol'a teşekkür etmek isterim. Ayrıca bu çalışmanın çeşitli yerlerinde devreye giren ve yardım eden arkadaşlarım, arkeolog Hüseyin Köker'e, arkeolog Hakan Bilgiç'e, arkeolog Sinem Doğan'a, arkeolog Bülent Oktâ'ya, arkeolog Anıl Tamer Yılmaz'a, arkeolog Töön Putzeys'e, arkeolog Ertuğ Ergüner'e ve fotoğraf çekimleri sırasında bana asistanlık yapan arkeolog Berkay Yalçın'a da bu vesile ile teşekkür etmek isterim.

Erdal Ünal.

Haziran 2005

3.1.5. Brüzus	41
3.1.6. Dionysopolis	42
3.1.7. Dokymaion	43
3.1.8. Ēukarpeia	45
3.1.9. Eumeneia (Fulvia)	46
3.1.10. Grimenothyrae (Flavia Grimenothyrae)	49
3.1.11. Hierapolis	50
3.1.12. Kadoi	54
3.1.13. Kibyra	56
3.1.14. Kotiaeum	58
3.1.15. Laodikeia	61
3.1.16. Metropolis	66
3.1.17. Ökokleia	68
3.1.18. Ötros	69
3.1.19. Peltae	70
3.1.20. Sebastae	71
3.1.21. Synaos	72
3.1.22. Synnada	73
3.1.23. Temenothyrae (Flaviopolis)	76
3.1.24. Themisonium	77
3.1.25. Tiberiopolis	78
3.1.26. Traianopolis	79
4. KATALÖG	80
4.1. Phrygia Bölgesi	80
4.1.1. Aezanis Kenti	80
4.1.1.1. Caligula Dönemi (37-41)	80
4.1.1.2. Cladius Dönemi (41-54)	81
4.1.1.3. III. Yy Ortaları	82
4.1.2. Akmoneia Kenti	83
4.1.2.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	83
4.1.2.2. Nero Dönemi (54-68)	85

4.1.2.3. Caracalla Dönemi (198-217)	87
4.1.2.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	88
4.1.2.5. III. Gordianus Dönemi (244-249)	89
4.1.2.6. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)	90
4.1.2.7. Gallienus Dönemi (253-268)	91
4.1.3. Ankyra Kenti	94
4.1.3.1. A. Pius-Marcus Aurelius Dönemi (145-175)	94
4.1.3.2. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	95
4.1.4. Apameia Kenti	98
4.1.4.1. Nero Dönemi (54-68)	98
4.1.4.2. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	98
4.1.4.3. Philippus-Valerianus Dönemi (244-266)	99
4.1.4.4. II-III. Yy.	99
4.1.5. Bruzus Kenti	100
4.1.5.1. Caracalla Dönemi (198-217)	100
4.1.5.2. Maksiminus Thrax Dönemi (235-238)	100
4.1.5.3. III. Gordianus Dönemi (238-244)	101
4.1.6. Dionysopolis Kenti	101
4.1.6.1. Tiberius Dönemi (14-37)	101
4.1.6.2. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	102
4.1.7. Dokymaion Kenti	102
4.1.7.1. I-III. Yy	102
4.1.7.2. II-III. Yy	103
4.1.8. Eukarpeia Kenti	104
4.1.8.1. Caracalla Dönemi (198-217)	104
4.1.8.2. Maximinus Thrax Dönemi (235-238)	104
4.1.8.3. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)	105
4.1.9. Eumeneia Kenti	105
4.1.9.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	105
4.1.9.2. Tiberius Dönemi (14-37)	106
4.1.9.3. Nero Dönemi (54-68)	107
4.1.9.4. Domitianus Dönemi (81-96)	109

4.1.9.5. I-III. Yy	109
4.1.9.6. II-III.YY	110
4.1.10. Grimenothyrae Kenti	111
4.1.10.1. Traianus Dönemi (98-117)	111
4.1.11. Hierapolis ve Ephesos Birlik Sikkeleri	112
4.1.11.1. Philippus Dönemi (244-249)	112
4.1.12. Hierapolis Kenti	113
4.1.12.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	113
4.1.12.2. Traianus-Caracalla Dönemi (96-217)	113
4.1.12.3. Philippus Dönemi (244-249)	115
4.1.12.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	116
4.1.13. Kadoi Kenti	116
4.1.13.1. Cladius Dönemi (41-54)	116
4.1.13.2. Domitianus Dönemi (81-96)	117
4.1.13.3. Commodus Dönemi (177-192)	117
4.1.13.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	118
4.1.13.5. Caracalla Dönemi (198-217)	118
4.1.13.6. Philippus Dönemi (244-249)	119
4.1.13.7. Gallienus Dönemi (253-268)	119
4.1.14. Kibyra Kenti	120
4.1.14.1. Caracalla Dönemi (198-217)	120
4.1.14.2. Macrinus Dönemi (217-218)	120
4.1.15. Kotiaëum Kenti	121
4.1.15.1. Galba Dönemi (68-69)	121
4.1.15.2. Traianus Dönemi (98-117)	121
4.1.15.3. Philippus Dönemi (244-249)	122
4.1.15.4. Philippus-Valerianus Dönemi (244-268)	124
4.1.15.5. Valerianus-Gallienus Dönemi (253-268)	125
4.1.15.6. Valerianus Dönemi (253-266)	127
4.1.15.7. II-III. Yy	128
4.1.16. Laodikeia Kenti	130
4.1.16.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	130

4.1.16.2. Tiberius Dönemi (14-37)	132
4.1.16.3. Cladius Dönemi (41-54)	133
4.1.16.4. Traianus Dönemi (98-117)	133
4.1.16.5. Caracalla ve Sonrası (198-268)	134
4.1.16.6. Philippus Dönemi (244-249)	134
4.1.16.7. Gallienus Dönemi (253-268)	135
4.1.16.8. II-III. Yy	135
4.1.17. Metropolis Kenti	136
4.1.17.1. Valerianus Dönemi (253-266)	136
4.1.18. Okokleia Kenti	137
4.1.18.1. III. Gordianus Dönemi (238-244)	137
4.1.19. Ötros Kenti	138
4.1.19.1. Caracalla Dönemi (198-217)	138
4.1.20. Peltae Kenti	139
4.1.20.1. I-II. Yy	139
4.1.21. Sebastae Kenti	140
4.1.21.1. Nero Dönemi (54-68)	140
4.1.21.2. Hadrianus Dönemi (117-138)	141
4.1.21.3. Caracalla Dönemi (198-217)	142
4.1.21.4. III. Gordianus Dönemi (238-244)	142
4.1.21.5. I-III. Yy	143
4.1.22. Synaos Kenti	145
4.1.22.1-II. Yy	145
4.1.23. Synnada Kenti	146
4.1.23.1. Tiberius Dönemi (14-37)	146
4.1.23.2. I. Yy	147
4.1.23.3. Lukius Verus Dönemi (161-169)	148
4.1.23.4. I-III. Yy	148
4.1.24. Temenothyrae Kenti	151
4.1.24.1. Philippus Dönemi (244-249)	151
4.1.24.2. Gallienus Dönemi (253-268)	152
4.1.25. Themisonium Kenti	153

4.2.25.1. I-III. Yy	153
4.1.26. Tiberiopolis Kenti	154
4.2.26.1. III. Gordianus Dönemi (238-244)	154
4.1.27. Traianopolis Kenti	155
4.2.27.1. Hadrianus Dönemi (117-138)	155
4.2.27.2. II. Yy	156
4.2. Diğer Bölgelere Ait Sikkeler	158
4.2.1. Pergamon Kenti	158
4.2.1.1. Philippus Dönemi (244-249)	158
4.2.2. Ephesos Kenti	159
4.2.2.1. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	159
4.2.2.2. Valerianus Dönemi (253-266)	159
4.2.2.3. I-III. Yy	159
4.2.3. Ephesos ve Smyrna Birlik Sikkeleri	161
4.2.3.1. Domitianus Dönemi (81-96)	161
4.2.4. Smyrna Kenti	162
4.2.4.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	162
4.2.5. Kos Kenti	163
4.2.5.1. I-III. Yy	163
4.2.6. Bagis Kenti	164
4.2.6.1. Hadrianus Dönemi (117-138)	164
4.2.6.2. Antoninus Pius Dönemi (138-161)	164
4.2.6.3. Septimius Severus Ve Ailesi (193-211)	165
4.2.7. Blaundos Kenti	166
4.2.7.1. Nero Dönemi (54-68)	166
4.2.7.2. Hadrianus Dönemi (117-138)	166
4.2.7.3. Antoninus Pius-M. Aurelius Dönemi (145-175)	167
4.2.7.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	167
4.2.7.5. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)	168
4.2.7.6. T. Gallus=Volosianus Dönemi (251-253)	169
4.2.8. Daldis Kenti	170
4.2.8.1. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)	170

4.2.9. Germē Ad Kaium Kenti	171
4.2.9.1. A. Pius-III. Gordianus Dönemi (138-244) ...	171
4.2.9.2. III. Gordianus Dönemi (238-244)	171
4.2.9.3. I-III. Yy.	172
4.2.10. Hierokaesareia Kenti	173
4.2.10.1. I-III. Yy.	173
4.2.11. Hypaepa kenti	174
4.2.11.1. Traian Decius Dönemi (249-251)	174
4.2.12. Magnesia Ad Sipylum Kenti	175
4.2.12.1. I-III. Yy.	175
4.2.12.2. III. Gordianus Dönemi (238-244)	175
4.2.13. Mastaura Kenti	176
4.2.13.1. Nero Dönemi (54-68)	176
4.2.14. Philadelpheia (Neo Kaesarea) Kenti	177
4.2.14.1. Caligula Dönemi (37-41)	177
4.2.14.2. Caracalla Dönemi (198-217)	177
4.2.14.3. Caracalla-Gallienus Dönemi (198-268) ...	178
4.2.15. Saitta Kenti	179
4.2.15.2. Caracalla-Gallienus Dönemi (198-268)	179
4.2.15.3. II. Philippus Dönemi (244-249)	180
4.2.15.4. II-III. Yy	181
4.2.16. Sala Kenti	182
4.2.16.1. Traianus Dönemi (98-117)	182
4.2.16.2. Traianus-Caracalla Dönemi (98-217)	182
4.2.16.3. Caracalla-Valerianus Dönemi (198-266) ...	183
4.2.17. Sardes Kenti	184
4.2.17.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)	184
4.2.17.2. Nero Dönemi (54-68)	184
4.2.17.3. Caracalla-III. Gordianus Dönemi (198-244)	185
4.2.18. Silandus Kenti	186
4.2.18.1. Domitianus Dönemi (81-96)	186
4.2.18.2. Caracalla Dönemi (198-217)	186

4.2.19. Thyatira Kenti	188
4.2.19.1. Caracalla Dönemi (198-217)	188
4.2.19.2. Severus Aleksander Dönemi (222-235) ...	188
4.2.20. Tripolis Kenti	190
4.2.20.1. Domitianus Dönemi (81-96)	190
4.2.20.2. Antoninus Pius Dönemi (138-161)	190
4.2.20.3. Philippus Dönemi (244-249)	191
4.2.21. Perge Kenti	192
4.2.21.1. Caracalla Dönemi	192
4.2.22. Selge Kenti	193
4.2.22.1. Severus Aleksander Dönemi (222-235)	193
 5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	194
EKLER	203
EK 1 LEVHALARIN LİSTESİ	203
 KAYNAKÇA	211
LEVHALAR	223

KISALTMALAR

AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
BMC	British Museum Catalogues of Greek Coins: Phrygia.
BMC Caria	British Museum Catalogues of Greek Coins: Caria, Cos, Rhodes etc
BMC Ionia	British Museum Catalogues of Greek Coins: Ionia.
bkz.	bakınız
d.	dönük
dp.	drapeli
env.no.	envanter numarası
GIC	Greek Imperial Countermarks
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
lev.	levha
Lindgren	Ancient Bronze Coins from the Lindgren Collection
mag.	magistrat
MAMA	Monumenta Asiae Minors Antiqua
MKKS	Müze Kurtarma Kazılar Semineri
palud.	paludementum
SNG Cop.	Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum,
SNG Fin.	Sylloge Nummorum Graecorum, Finland. The Erkki Keckmann Collection in the Skopbank
SNG Fitz.	Sylloge Nummorum Graecorum, Fitzwilliam Museum, Leake and General Collections
SNG Aul.	Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland. Sammlung H. Von Aulock
ön. ver.	önce verilen
ref.	referans
res.	resim
RPC I	Roman Provincial Coinage Volume I
s.	sayfa

GİRİŞ

Tez konusuna karar verme aşamasında görüldü ki Phrygia bölgesi şehir sikkeleri üzerine spesifik araştırmalar yok denecek kadar azdır. 19. yy sonlarında ve 20. yy. başlarında yayınlanan British Museum Katalogları¹ ve Antik nümismatiğin el kitabı sayılan *Historia Numorum*² başlıca kaynaklarımızdı. Bunların dışında bölge nümismatiği hakkında en kapsamlı eser ise Hans Von Aulock'un 1980'lerde yaptığı araştırmalar sonucu yayınladığı iki ciltlik kitabıdır³. Aulock bölge müzelerinin bir çoğunu gezmiş ve koleksiyonlarını incelemiştir, fakat bu çalışma esnasında Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunu görmemiştir. Ayrıca Aulock büyük olasılıkla müzelerdeki çalışmasını bir çok nümismatin yaptığı gibi sadece çok iyi durumdaki sikkelerle sınırlı tutmuştur ki bu tez kapsamında çalışılan Phrygia bölgesine ait 180 adet sikkeden yalnızca 2 adedine dair örnekleri Aulock'un çalışmasında da görülebilmektedir. Bunun yanında Aulock yayınında Aezanis, Akmonia, Ankyra, Apameia, Brozos, Dokymaion, Eumeneia, Hierapolis, Kadoi, Kibyra, Kotiaum, Laodikeia, Sebastae, Synnada ve Temenothyrae gibi büyük kentler başta olmak üzere bölgenin önemli bir çok kentine de yer vermemiştir.

¹ Bu serinin Phrygia cildi; BMC Phrygia. Barclay. V. Head, *British Museum Catalogues of Greek Coins. Vol. 25, Phrygia.* (Londra: 1906).

² Barclay V. Head, *Historia Numorum, A Manual of Greek Numismatics,* (Oxford, 1911).

³ Hans Von Aulock, *İstanbul Mitteilungen Beiheft 25, Münzen und Städte Phrygiens Teil I,* (Tübingen: 1980) ve Hans Von Aulock, *İstanbul Mitteilungen Beiheft 27, Münzen und Städte Phrygiens Teil II,* (Tübingen: 1987).

Tez çalışmasında kıyaslama malzemesi olarak alınan diğer bölgelere ait sikkelerin büyük bir bölümünü kapsayan Lydia bölgesi için durum daha parlak gibi görünse bile, gene de kullanılabilecek ana kaynak Imhoff Blumer'in 1890'larda yazdığı kitabıdır⁴.

Dolayısıyla, Phrygia ve Lydia bölgeleri Roma Dönemi nümismatiği ile ilgili spesifik çalışmalar yok denilebilecek kadar az bir durumdadır.

Amaç

Çalışmaya başlarken ana amaç, daha önce yayınlanmamış, hatta büyük olasılıkla müze çalışanları dışında hiç kimse tarafından görülmemiş olan müze koleksiyonunun barındırdığı tüm otonom sikkelerini incelemektir. Fakat koleksiyona kabaca bir göz attıktan sonra sayının birkaç binlere çıkacağı görüldü. Bu sayı yüksek lisans tezi kapsamında incelenebilecek boyutlarda olmadığından çalışmalarımızı yalnızca Roma Dönemi ile sınırlandırmak durumunda kaldık.

Sikkeler ve yazıtlar kuşkusuz kazıları yapılmamış kentler hakkında en çok ve en kolay bilgi edinebileceğimiz objelerdir. Türkiye müzelerinin sikke koleksiyonları tümüyle incelenebilse, Anadolu arkeolojisi ve antik çağı hakkındaki bilgilerimiz şu anda bulunduğu kadar çok daha farklı bir yere gelecektir.

Bu çalışmaya başlarken de Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonundan yeni sikke tipleri ve yeni magistrat isimleri bulunması umuluyordu. Nitekim incelenen Roma dönemi şehir sikkeleri arasında bile daha önce yayınlanmamış yeni örneklerle ulaşılmıştır.

Diğer yandan ülkemizdeki bir çok müze gibi Uşak Arkeoloji Müzesi de oldukça eski bir müzedir, ve 40 yılı aşkın zamandır koleksiyonuna sikke toplamaktadır. Müze görevlilerinin gösterdiği bu uzun yıllar süren emekler, son yıllarda ülke genelinde sıklaşan soygunlarla, bir gecede yok olacak ölçülere gelmiştir. Malzemenin bilimsel kaydının yapılması kuşkusuz soygunları önlemez, fakat özellikle spesifik objelerde

⁴ F. Imhoff Blumer, *Lydische Stadmünzen*, (Leipzig, 1897)

bilimsel kayıtlar hem bu tür durumlarda geleceğe bırakılabilecek yegane kanıtlar, hem de çalınan eserlerin takibi ve geri getirilmesi konusunda güçlü dayanaklar oluşturmaktadır. Ki tarihi eser ticaretini profesyonelce yapan bir çok hırsız için de bir çekince vesilesi oluşturmaktadır.

Yöntem

Roma dönemi hakkında diğer bölgelerin çoğuna kıyasla daha az bilgi olan Phrygia bölgesinin sosyo-ekonomik yapısı, tapınımları ve sikkeleri hakkında, bir başlangıç olarak, Uşak Arkeoloji Müzesi sikke koleksiyonu incelemekte kara kılındı. Fakat müzede karşımıza çıkan ve 15 farklı Lydia kentine ait 48 sikkeyi ve diğer bölgelerden 6 kente ait 10 sikkeyi de müzenin konumu, diğer sikkelerle kıyaslama malzemesi olması ve istatistiksel çalışma açısından tez kapsamına alınmasına karar verildi.

Uşak Arkeoloji Müzesi sikke koleksiyonu, 2004 yılı itibariyle, yaklaşık 18000 sikkeden oluşmaktadır, bu sikkelerin yarıya yakın bölümü İslami sikkeler olarak adlandırılan geç dönem sikkeleridir. Geriye kalan grubun büyük bir bölümü ise Roma İmparatorluk ve Hellenistik dönem sikkeleridir. Lydia ve Phrygia bölgelerinin önemli geçiş noktalarından birinde yer alan Uşak Arkeoloji Müzesi'nde (diğer Anadolu müzelerinin birçoğunun aksine) oldukça fazla miktarda klasik dönem sikkesine de rastlanmaktadır, bu durumda en büyük pay da kuşkusuz müzenin Klasik Çağ'ın gönençli kentlerine yakın, ve de onları birbirlerine bağlayan yolların kesişim noktalarında bulunmasıdır.

Fakat gene de müze koleksiyonunun tamamının incelenme şansı olmamıştır, yaklaşık, 12000 civarında sikke görülebilmiş, ve bu sikkeler arasından 413 tanesinin Roma Dönemi otonom sikkeler olarak tez kapsamına alınmıştır. Fakat araştırma sürecinde, bu sikkelerin 175 adedi Geç Hellenistik Döneme tarihlenmekteydi.

Bu çalışmada toplam 239 sikke yer almaktadır bu sikkelerin 48 adedi Lydia bölgesi kentlerine, 180 adedi Phrygia bölgesi kentlerine, 10 adedi ise diğer bölgeler olarak adlandırılan Mysia, İonia, Karia ve Pamphylia bölgelerine aittirler.

Tez konusuna karar verip, müze ve bakanlıkla gerekli görüşmeler yapıp, izinler alındıktan sonra çalışma kütüphane aşamasıyla başlamıştır. Bölge Tarihi coğrafyası ve bölgede sikke basan kentler ile ilgili ön bilgiler toplandıktan sonra müze koleksiyonunda çalışılmaya başlandı.

Müzedeki, yaklaşık 15 gün süren, çalışmalar 2003 ve 2004 yıllarının Nisan aylarında yapılmıştır. 2003 yılında yaptığımız çalışmalar esnasında Müze arkeologlarından, sikke bölümü sorumlusu, Uğur Hoşgören, müze koleksiyonundan sikkelere bakıp aralarından otonom olanları seçme isteğimizi reddetmiş, yalnızca kendisinin şehir sikkesi olarak belirlediği sikkeleri çalışmamıza izin vermiştir. 2003 yılında yapılan çalışmada müzede 300 sikke incelenebilmiş, nihayetinde, kütüphane çalışması sonucu bu sikkelerden 168 adedinin belirlediğimiz kriterler dışında olduğu için elenmiştir.

2004 yılında Sayın Uğur Hoşgören'in emekli olmasıyla tekrar müze koleksiyonunda çalışmak için izine başvurulmuş ve müze koleksiyonu incelenerek 114 sikke daha tez kapsamına alınmıştır.

Müzede yapılan çalışmalar sırasında sikkeler envanter sıralarına göre ele alınmış ve kayda geçmiştir. Herhangi bir karışıklığa meydan vermemek, ve sikkelerin takibini kolaylaştırmak için, katalogda da görüleceği üzere, müze çalışması esnasında her sikkeye birden başlayarak "sıra no." adı altında numara verilmiştir.

Sikkelerin öncelikle ön ve arka yüz teşhisleri yapılmış, ardından lejantları okunabildikleri ölçüde kaydedilmiş, çap, ağırlık ve yönleri kaydedilmiştir. Tüm bu envanter kayıt işleminin ardından sikkelerin tek tek ön ve arka yüz kalıpları alınmıştır. Kalıp alma işinde, model kalıbı olarak bilinen, özellikle plastik sanatlarla uğraşanların kopya yapmakta kullandıkları, plastesin olarak da bilinen maddeden yararlanılmıştır. Düzleştirilip pudra yardımıyla kayganlaştırılan plastesin yüzeyine sikkenin bir yüzü bastırılarak negatif kopyası çıkarılmış, ardından bu negatif kopya içine, dişçi alçısı olarak bilinen ince taneli, renkli alçı dökülerek kalıp pozitifçe çevrilmiştir. Tüm bu işlemler 414 sikkenin her bir yüzüne 818 defa uygulanmıştır.

Müze çalışmasının ardından artık birer adet alçı kopyasına sahip olduğumuz sikkelerin kataloglama ve referans çalışmaları yapılmıştır. Katalog çalışmalarının ardından sikkeler kentlerine ve bölgelerine göre yeniden gruplandırılmıştır. Bu sıralama esnasında da katalog çalışmalarında genellikle kullanılan Historia Numorum⁵ tarzı sıralama temel alınmıştır.

Katalogun oluşmasının ardından, sikkelerle ilişkilendirme için, kentler hakkında detaylı bilgiler toplamak üzere kütüphane çalışmaları yapılmış, yazıtlar taranmıştır. Diğer yandan katalogdan elde edilen istatistiksel veri diğer bölgelerle kıyaslanmaya çalışılmıştır.

Müzede yapılan çalışma sırasında alınan alçı kopyaların kütüphane çalışmalarında taşınabilmelerinin yanında en önemli işlevlerinden biri de fotoğraf çekiminde kullanılabilmeleridir. Fotoğraf çekimleri sayısal fotoğraf makinesi kullanılarak, renkli olarak yapılmış, çekilen bu fotoğraflar gene sayısal ortamda, çeşitli yazılımlar kullanılarak, kesilip düzeltilmiş, siyah-beyaz hale dönüştürülmüş, levhalar halinde dizilmiş ve basılmıştır.

⁵ Head. ön. ver.

1. PHRYGIA BÖLGESİNİN TARİHİ COĞRAFYASI

1.1. Phrygia Bölgesinin Sınırları

Çalışmanın asıl konusunu oluşturan Roma dönemi içerisinde bölge sınırları sık sık değişmesine rağmen, genel hatlarıyla Phrygia Bölgesi, bugünkü Ankara, Eskişehir ve Afyon illerinin hemen hemen tamamını, Konya, Isparta, Burdur illerinin kuzeyini, Kütahya ilinin ise doğu bölümünü kapsamaktadır⁶. Bölgede yer alan kentlerden bazıları Roma dönemi içerisinde bazen Phrygia, bazen ise Lydia topraklarında olarak anılmaktadırlar. Çalışmanın konusunu oluşturan kentlerin saptanması konusunda gene Historia Nummorum⁷ esas alınmış ve Head tarafından Phrygia kentleri olarak alınan kentler bu çalışmaya konu edilmiştir.

Strabon'da, İ.S. I. yy'de, Phrygia'nın bir kısmı Büyük Phrygia (Phrygia Magna) olarak geçer, burası erken dönemde Midas'ın hüküm sürdüğü ve daha sonra bir kısmı Galatlar tarafından işgal edilen topraklardır. Hellespontos üzerindeki ve Olympos'un etrafındaki kısım ise Küçük Phrygia, yani Phrygia Epiktetos olarak geçer⁸. Latince'de "Büyük Phrygia" anlamına gelen Phrygia Magna, Hellespontos Phrygia'sı denen bölgeyi (Troas ve Mysia bölgelerinde yer alan) asıl Phrygia'dan ayırmak için kullanılmıştır.

Phrygia Epiktetos, "ilaveten kazanılmış, ilaveten fethedilmiş Phrygia" anlamına gelir. Phrygia'nın Pergamon krallarınca kurtarılıp kendi ülkelerine katılan kuzeybatı

⁶ Veli Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, (Ankara:2001), s.195.

⁷ Head. *Ön. ver.*, ss. 663-688

⁸ Strabon, *Geographika*, (çeviren: Adnan Pekman, İstanbul: 1993), XII. VIII. 1

bölümüne denmiştir⁹. Aezanis, Nakoleia, Kotiaem, Midaeium ve Dorylaeum Phrygia Epiktetos'un başlıca kentleridir. Ayrıca, Mysia'ya ait olduğu kabul edilen Kadoi'yi de Strabon bu kentler arasında göstermiştir¹⁰. Phrygia Epiktetos içinde yer alan ve Phrygia Paroreia olarak adlandırılan kısımda, Phrygia'nın Pisidia boyunca uzanan parçası ile Amorium dolayındaki kısımları, Eumeneia, Synnada ve Phrygia kentlerinin en büyükleri olan Laodikeia ile Apameia bulunur. Bunlara komşu olarak kasabalar yer alır ve diğer kentler arasında Aphrodisias, Kolossae, Themisonium, Synaos, Metropolis ve Apollonias; bunlardan daha uzakta ise Peltae, Tabai, Eukarpeia ve Lysias kentleri bulunur¹¹. Strabon'da şu şekilde geçmektedir: "Phrygia Paroreia doğudan batıya uzanan bir çeşit dağ silsilesine sahiptir, onun eteklerinde her iki tarafta geniş bir ova uzanır ve yakınında kentler vardır; kuzeye doğru, Philomelion ve Pisidia yakınındaki Antiokheia bulunur"¹².

İ.S. 400 yılından önce, kısa bir süre için, Phrygia Romalılar tarafından iki ile bölünmüş, birine Phrygia Prima (Birinci Phrygia), diğerine Phrygia Secunda (İkinci Phrygia) denmişti. İ.S. 400'den sonra birincisine Pacatiana, ikincisine Salutaris denmiştir. Afyon ili güney yarımını, Denizli ili kuzey yarımını içeren bölüme "Phrygia Pacatiana" adı verilmiştir. Geriye kalan bölüme "Phrygia Salutaris" deniyordu. Burası Afyon ilinin kuzey yarısı ile Kütahya ilinin yakın çevresini içeriyordu¹³.

⁹ Sencer Şahin, "Phrygia Epiktetos", IV. AST. (Ankara: 1987), ss. 263-269.

¹⁰ Strabon, *Ön. ver.*, XII.VIII. 2.

¹¹ *Aynı*, XII.VIII. 13

¹² *Aynı*, XII.VIII. 14.

¹³ Sevin. *Ön. ver.*, s.198, W.M. Ramsay, *The Cities and Bishoprics of Phrygia: Being an Essay of the Local History of Phrygia From the Earliest Times to the Turkish Conquest*, (Oxford: 1897), s. 16

1.2. Roma Döneminde Phrygia Bölgesi

1.2.1. Roma'nın Bölgeye Gelişi: Hellenistik Dönem

1.2.1.1. Bölgede Makedon Egemenliği

Makedonya kralı Büyük İskender (III. Aleksandros), tüm Grek dünyasının İ.Ö. V.yy'de gerçekleşen Pers istilasının ardından intikam duygusuyla da beslenerek güçlenen, doğunun fethi ütopyasını gerçekleştirmek üzere İ.Ö. 334 yılı baharında Çanakkale boğazını aşarak Anadolu'ya girdi. Bu diğer bölgeler için olduğu kadar Anadolu içinde yeni dönemin ilk habercisi oldu.

İskender Asya'ya hareket ederken ordusunun kuvveti 30.000 piyade ve 5.000 süvariden fazla değildi¹⁴. Perslerle ilk çarpışma Granikos'ta oldu ve İskender en azından batı Anadolu'nun güvenliğini sağladıktan sonra güneye doğru yoluna devam etti. 334 yılının kışını Lykia'da geçirdikten sonra Pamphylia içlerine, oradan da Pisidia yoluyla Phrygia'ya doğru yolculuğuna devam etti. Bu sırada birçok kenti de (bazılarını kendi rızalarıyla, bazılarını ise savaşarak) ele geçirir. Pisidia'nın son büyük kenti Sagalassos'u da imparatorluğuna katar ve buradan Phrygia bölgesinin en önemli kenti Gordion'a hareket eder¹⁵.

Sagalassos'un ardından yolu üzerindeki ilk Phrygia kenti olan Kelainai'ye (Dinar) gelir. Perslerin Phrygia satrabı yanında 1100 paralı askerle birlikte bu kentte bulunmaktadır, fakat böylesine bir orduya karşı koyamayacak güçte olduğunu anlayan satrap İskender'le anlaşır ve kenti teslim eder. Komutanlarından Antigonos'u (ki ilerde

¹⁴ Arrianos. *İskender'in Anabasisi*. (çeviren: Hayrullah Örs, İstanbul 1945) cilt II: ss. 15-17

¹⁵ H. Bracke. "Pisidia in Hellenistic Times" *Sagalassos I*. (derleyen: M Waelkens, Leuven: 1992) s.17.

¹⁵ Arrianos. *Ön. ver.*, cilt II, ss. 140-144

Phrygia için oldukça önemli olacak bir isimdir) Kelainai kentine yerleştirir ve Phrygia satrabı ilan ederek Gordion'a doğru yoluna devam eder¹⁶.

Gordion'a giderken ordunun hangi yolu izlediği konusunda kesin bir bilgi yoktur fakat büyük olasılıkla Dokymaion ve Kelainai üzerinden kuzeye, Amorium'a ve oradan da Pessinus üzerinden Gordion'a ulaştığı düşünülmektedir¹⁷.

Kışı Gordion'da geçiren İskender İ.Ö. 333 yılı baharında Gordion'dan ayrılarak yoluna devam etmiştir. Ankyra (doğu Phrygia'daki) İskender'in uğradığı son Phrygia kenti olmuş (ki kent geç dönemde Galatia bölgesi içinde kalır), burada kısa bir süre kalmış ardından da Kapadokia'ya yönelmiştir.

Kilikya'da Pers ordusuyla son kez savaşmış ve Persleri bozguna uğratmıştır. İssos savaşı olarak bilinen bu savaşta Pers ordusundan 10.000'i süvari olmak üzere 100.000 kişinin öldüğü söylenmektedir. Hayatta kalanlar ise batıya doğru kaçmış, birçoğu Phrygia ve Küçük Phrygia satrapları tarafından yok edilmişlerdir¹⁸.

İskender'in doğuya, seferine devam etmesiyle Phrygia gene Kelainai merkezli bir satraplıkça, esasta Pers yönetiminden çok da farklı olmayan bir biçimde yönetilmiştir. İskender ilk etapta ele geçirdiği diğer bölgeler gibi Phrygia'da da köklü değişiklikler yapmaktan kaçınmış olmalıdır. Olasılıkla ülkenin idaresini sefer dönüşünde yapılandırmayı düşünmüş fakat ömrü buna yetmemiştir.

¹⁶ Arrianos, **Ön. ver.**, cilt II, 140-144

¹⁷ M. Rostovtzeff. **The Social and Economic History of the Hellenistic World**, (2 cilt, Oxford: 1941) s. 963.

¹⁸ Arrianos, **Ön. ver.**, cilt II, 140-144.

1.2.1.2 Bölgede Karışıklıklar, Yerel Krallıkların Kurulması

Roma'nın bölgeye hakim olmasını kolaylaştıran ve buna sebep teşkil eden başlıca olay kuşkusuz İskender'in ölümün ardından çıkan karışıklıklardır. İskender'in ölümünün ardından komutanları arasında çıkan anlaşmazlıklar sonucu büyük ülkenin toprakları paylaşılmak zorunda kalmıştır. İ.Ö. 323 yılında yapılan ilk paylaşım antlaşması ile Phrygia, Lykia ve Pamphylia ile birlikte Antigonos'un egemenliği altına girmiştir. İç savaşlar yaşayan Hellenistik imparatorluk içinde Antigonos Phrygia'nın yönetimi İ.Ö. 301'e kadar elinde tutmayı başarmıştır¹⁹. Aynı yıl bu ardıl savaşlarının en büyüğü, İpsos savaşı yaşanmıştır. İpsos savaşı yer itibarıyla Phrygia bölgesinde, bu günkü Afyon'un kuzeyinde gerçekleşmiştir. Bu savaşta Antigonos hem topraklarını hem de hayatını kaybeder. Böylece Anadolu için yeni bir dönem başlamış olur.

Phrygia da Anadolu'nun geri kalanı ile birlikte İ.Ö. 301 yılından itibaren Lysimakhos egemenliğine girer. Lysimakhos Anadolu'nun batı kısmını tam olarak egemenlik altına almıştır fakat iç bölgelerde ne kadar etkili olduğu tartışmalıdır. Örneğin Lysimakhos Bithynia Kralı Zipoites'i yenememiş, dolayısıyla da bu bölgeyi ele geçirememiştir²⁰. Phrygia'nın durumu ise tam olarak bilinmemektedir fakat büyük olasılıkla satraplık merkezinin ve önemli yolları da içinde barındıran bu bölge komutanının hakimiyeti altına girmiş olmalıdır.

¹⁹ Arif Müfit Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi*, (Ankara: 1947), ss. 460-480.

²⁰ Stephen Mitchell, *Anatolia, Land Men and Gods in Asia Minor, Volume I, The Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule*, (Oxford: 1993), s. 323.

İ.Ö. 281 yılında, Koroupedion savaşının ardından bölge Seleukos soyundan gelenlerin egemenliği altına girmiştir. Bu egemenliği pekiştirmek için Hellenistik dönemde bölgede bir çok yeni kent-koloni kurulmuş yada var olanlar yeniden yapılandırılmıştır²¹.

Phrygia'nın güneyinde yer alan ve büyük bölümünü Pisidia'nın oluşturduğu dağlık bölgede, bu dönemde bir çok koloni kurulmuştur²². Bu durum başlangıçta Seleukosların bölgeyi kontrolde zorlandığını fakat daha sonra kurduğu kolonilerle bölgede sükuneti sağladığına bir işaret olarak görülebilir. Fakat kolonilerin kuzey bölgelere yayılmamış olması beklide Seleukosların bu bölgelere hiç giremediğini gösterir ki Galatlar da göz önüne alındığında bu olasılık karşımızda daha inandırıcı bir şekilde durmaktadır.

İ.Ö. 278 yılında Avrupa'dan gelen Kelt yada Galat olarak bilinen bir halk grubu Anadolu'ya girer. Galatların Anadolu neden geldikleri hakkında farklı görüşler vardır ancak büyük olasılıkla Bithynia kralı I. Nikomedes tarafından paralı asker olarak kiralandıkları ve böylece Asia topraklarına geçtikleri görüşü benimsenmektedir²³. İyi birer savaşçı olan Galatların yardımıyla Bithynia Krallığı'nı ele geçiren Nikomedes Galatları serbest bırakır ve onlarda Anadolu içlerine yayılırlar. Galatlar Anadolu'da üç farklı gruba, boya bölünmüş şekilde yaşamışlardır, Tolistoboglar Gordion ve Pessinus arasındaki bölgede, Trokmler Kızılırmak'ın doğusunda, Tavium bölgesinde, Tektosaglar da Ankyra civarında yaşamışlardır²⁴.

²¹ Phrygia bölgesinin Hellenistik dönemde yeniden yapılandırılması için bkz. Getzel. M Cohen, *The Hellenistic Settlements in Europe, The Islands and Asia Minor*, (Berlin: 1995), ss. 280-330.

²² Getzel M Cohen, *The Seleucid Colonies, Studies in Founding, Administration and Organization*, (Wiesbaden: 1978), ss.10-15.

²³ Galat'lar ile ayrıntılı bilgi için bkz. Fernand Lequenne, *Galat'lar*, (çeviren Suzan Albek, Ankara: 1991), Murat Arslan, *Antik Çağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi: Galat'lar*, (İstanbul: 2000), M. Ali Kaya, *Anadolu'da Galat'lar ve Galatya Tarihi*, (İzmir: 2000).

²⁴ Titus Livius, *The History of Rome From its Foundation: Books 26-35 Rome and the Mediterranean*, (çeviren: Henry Bettenson, Middlesex: 1976), XXXVIII: 17.

Anadolu'da birçok kente girip yağmalayan Galatlar genel yerleşim bölgesi olarak Phrygia içlerini Galatia olarak adlandırılan bölgeyi seçerler. Kuşkusuz bundan en çok etkilenmesi beklenen bölge de Phrygia'dır. Galatlar Anadolu'da birçok büyük kenti yağmalarlar, Priene (İ.Ö.276), Kyzikos (İ.Ö. 278-276), Troas (İ.Ö. 276) bunlardan bazılarıdır²⁵. Phrygia'daki Themisonium ve Kelainai kentleri de bu sırada yağmalanmıştır²⁶.

Galatların Phrygia bölgesine yerleşmeleri ile Bithynia kralı Nikomedes ile Antiokhos'un arasında bağımsız bir bölge oluşmuş oldu. Antiokhos, doğuda Seleukoslarla meşgul olduğu için Galatlara zaman ayırıp onlarla ilgilenememişti.İ.Ö. 275 yılında filler savaşı olarak da anılan bir savaşta Antiokhos Galatları bozguna uğratmış ve dağıtmıştır, fakat diğer yandan bu savaş Galatların bölgeye dağılıp kalıcı olarak yerleşmelerine de sebep olmuştur²⁷.

Anadolu'da yeni bir gücün, Pergamon Krallığı'nın ortaya çıkmasının ardından Phrygia bölgesinde yaşayan Galatların zaman zaman saf değiştirip Seleukoslar ile birlikte Pergamon Krallığı'na da saldırmışlardır. İ.Ö. 241 yılında Kaikos savaşında Pergamonlulara yenilmişlerdir. Seleukosların Anadolu komutanı Antiokhos Hieraks İ.Ö. 238 yılında başkaldırıp bağımsızlığını alınca Phrygia ve Galatlar da tüm Toros silsilesinin batısı gibi onun ülkesine dahil oldu. İ.Ö. 230 yılında Aphrodition savaşında Galatlar ve Seleukoslar Pergamon Krallığına yenildi. İ.Ö. 229 ve 228 yıllarında gerçekleşen diğer savaşları da kaybeden Antiokhos Hieraks, Toroslar'ın güneyine çekilip bölgenin Pergamon ülkesi olduğunu kabul etti ve Galatlar da Phrygia içlerinde yaşamaya devam etti²⁸.

²⁵ Mitchell. **Ön. ver.**, ss.13-15.

²⁶ Rostovtzeff. **Ön. ver.**, s. 531.

²⁷ Mitchell. **Ön. ver.**, ss.15-19.

²⁸ Aynı, ss. 21-23.

İ.Ö. 225 yılında tahta çıkan III. Seleukos kaybedilen toprakları geri almak için Anadolu'ya bir sefer düzenler ve İ.Ö. 223 yılında Phrygia'da çıkan bir isyan sırasında öldürülür. Bu olayda Phrygialıların bir rolü olup olmadığı bilinmemektedir. III. Antiokhos tahtı ele alır ve sefere devam eder ve Attalos'u Pergamon kentine kadar sıkıştırır, topraklarını geri alır. Akhaios adında bir komutanını Anadolu topraklarını yönetmesi için geride bırakır, bir süre sonra Akhaios bağımsızlığını ilan eder, bu gelişmenin ardından Attalos, III. Antiokhos ve Galatlarla birlik olup topraklarını geri alır (İ.Ö. 213).

İ.Ö.190 yılına, kadar Phrygia bölgesi, Attaloslar ve Seleukoslar arasında egemenlik değiştirip duran fakat tam olarak denetim altına alınamayan bir bölge olarak kalmıştır.

Seleukos devletinin geri kalan zaman boyunca da bölgede tam bir hakimiyet kurduğunu söylemek oldukça güç görünmektedir. III. Antiokhos kolonizasyon faaliyetleri sırasında (İ.Ö. 197'den sonra) iç bölgelere de el atmıştır. Phrygia ve Lydia'ya Mezopotamya'dan getirdiği 2000 Yahudi aileyi de yerleştirmiştir²⁹. İmparatorluk döneminde bu ailelerden bir kısmının da Dokymaion'da yaşadığı da bilinmektedir³⁰.

Magnesia savaşının ardından yapılan Apameia barış antlaşmasıyla Phrygia bölgesi de batı Anadolu'nun geri kalanı gibi Pergamon krallığının yönetimi altına girmiş sayıldı. Bu bölgede hala etkin bir şekilde yer tutan Galatların Magnesia savaşı sırasında, para karşılığı III. Antiokhos'un yanında yer almaları savaş sonrası cezalandırılacak bir suç olarak görüldü. Livius bize bu cezalandırma seferini ayrıntılı olarak anlatmaktadır.

İ.Ö. 189 yılında Roma generali Manlius Vulso, Pamphylia ve Pisidia yolunu izleyerek kuzeye, Phrygia içlerine doğru hareket etti. Vulso ordusuyla birlikte Termessos, Sagalassos yolunu izleyip Phrygia'ya girer, ilk önce de Apameia varır. Apameia'dan yolu göstermesi için yanına birkaç rehber Vulso aynı gün içinde Metropolis ovasına gelir. Ertesi gün bir Phrygia kenti olan Dyniae'ye oradan da Synnada'ya doğru hareket

²⁹ Rostovtzeff. **Ön. ver.**, s. 464 ve s. 492.

³⁰ T. Drew Bear, "Grek ve Roma Dönemlerinde Afyonkarahisar", **Afyonkarahisar Kütüğü Cilt I**. (Afyon: 2002) s. 105

eder. Synnada'dan sonra eski Beudos olarak adlandırılan kasabaya, oradan da Anabura'ya gelip burada kamp yapar. Üç gün daha yürüdükten sonra Abassius'a gelir. Burada daha kalıcı bir kamp kurar çünkü Abassius Tolistobog Galatlarının ön kalesi işlevinde bir yerdir³¹.

Buradan sonra kuzeye doğru yoluna devam eden Vulso, Sangarios Irmağı kıyısına gelir, Sangarios üzerine bir köprü yaptırır ve oradan yoluna devam ederek Pessinus'a gelir. Pessinus'ta ana tanrıçaya bağlılığını sunar ve ertesi gün oradan Gordion'a geçer. Livius *"Gordion büyük bir kent değildi"* diye tanımlar bu bölgenin en bilindik kentini, *"fakat üç denizin birleşme noktasında yer alması (ki onlar Sinope denizi, Kilikya denizi, ve Hellespotus'tur) burada aşırı bir pazar hareketliliği görülmesine sebep olur"* der ve burada her şeyin bulunabileceğinden söz eder³². Gordion gibi ünlü ve büyük bir kentin bu dönemde oldukça küçülmüş olduğu Strabon da belirtir³³, nitekim araştırma raporları da bunu desteklemektedir³⁴.

Burada Tolistobogların Olympos'ta birleştiği, ve bir dağ kalesi haline getirilen kentte onları beklediği haberini alır. Tektosaglar ve Trokmler de benzer bir savunma durumuyla Magaba dağında yer tutmaktaydılar. Magaba dağı Ankyra'nın 15 km. kadar doğusunda idi, Gangyralı Morzios ve Kappadokialı Ariarathes de onlara katılmıştı. Vulso ordusunu üçe bölerek düşman üzerine aynı anda gönderdi, 8000 Galat bu savaşlarda öldü, bir kısmı Halys Irmağı'nın doğusuna kaçtı, geri kalanlar ise barış istedi. Kışın da yaklaştığını gören Vulso onlarla anlaştı ve Ephesos'a doğru yoluna devam etti³⁵.

³¹ Livius. **Ön.ver.**, XXXVIII: 16.

³² Aynı, XXXVIII: 18.

³³ Strabon. **Ön. ver.**, XII.V.3.

³⁴ Frederick Winter, "Phrygian Gordion in the Hellenistic Times", **Source Vol. VII-nos.3/4**, (Londra: 1988), ss. 36-41.

³⁵ Livius. **Ön. ver.**, XXXVIII.18-26, ayrıca bkz. Alfred Körte, "Kleinasiatische Studien II. Gordion und der Zug des Manlius gegen die Galater", **Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Athenische Abteilung no. 22**, (Atina: 1897), ss. 1-51.

Galatlar tüm bu olanlara rağmen Pergamon Krallığına saldırmaktan vazgeçemediler ve İ.Ö. 183 yılında kral II. Eumenes Galatlara saldırarak bir kez daha bozguna uğrattı. fakat tam olarak Galatlardan kurtulamadı, bunun üzerine İ.Ö. 168 yılında Bir kez daha Galatlarla savaşa girdi. Bu savaş sonucunda galatlar iyice yıpranıp dağıldılar³⁶. Bu savaş anısına Eumenes ünlü Zeus sunağını yaptırtmıştır.

1.3. Phrygia'da Roma Hakimiyeti

İ.Ö. 133 yılında Pergamon Kralı III. Attalos'un ölümüyle tüm toprakları Roma Cumhuriyeti'ne geçmiştir. Böylece Phrygia bölgesinin büyük bir kısmı bu sırada Pontus kralı olan V Mithridates'e verilmiş oldu³⁷. Phrygia'nın Pergamon Krallığı toprakları içinde kalan kısmı ise İ.Ö. 120 yılına kadar resmi Roma toprağı sayılmamıştır. İ.Ö. 116 yılında Phrygia bölgesi ile ilgili karışıklığı ortadan kaldırmak için Roma senatosu bölgeye bilirkişiler göndermiştir, bunlar özellikle vergiler ve sınır kapılarının belirlenmesi üzerinde çalışmış olmalıdırlar³⁸. Böylece Phrygia'nın büyük bir bölümü de büyüyen Roma cumhuriyeti içine girmiş, Provincia Asia'ya bağlanmış³⁹ ve onunla kader birliği etmiştir.

İ.Ö. 102 yılına, yani korsan savaşlarının başlangıcına kadar Roma Asia'ya düzenli bir ordu göndermemişti. Bu savaşın ardından bölgeden çekilen lejyonlar tekrar İ.Ö. 87'de, Sulla'nın VI. Mithridates ile yaptığı savaşlarda geri gönderilmişlerdir⁴⁰. Buradan da anlaşıldığı üzere Roma, Mithridates'e kadar Anadolu'da sorun yaşamamıştır. Korsan

³⁶ Mitchell. **Ön. ver.**, s. 25.

³⁷ Aynı, s.29.

³⁸ C.H. Emilie Haspels, **The Highlands of Phrygia: Sites and Monuments**, (Princeton: 1971), s. 162.

³⁹ A.H.M. Jones, **The Cities of the Eastern Roman Provinces**, (2. basım, Amsterdam: 1983), s. 37.

⁴⁰ Mitchell. **Ön. ver.**, s. 29.

savaşları dönemi diye adlandırılan dönemde (genel olarak İ.Ö. I. yy'nin ilk çeyreği) Anadolu'da birçok savaş ve siyasi değişiklik yaşanmasına, karşın Phrygia bölgesinin bu olanlardan direkt etkilendiğini söylemek güçtür.

Diğer yandan korsanlık sadece denizde etkili değildi, özellikle Kilikya Pamphylia bölgesinde yaşayan korsanlar sattıkları kölelerin çoğunu Anadolu içlerine gerçekleştirdikleri saldırılardan edinmekteydiler. Özellikle Lydia, Phrygia, Kilikya, Kappadokia ve Galatia köle ticaretini besleyen en önemli bölgelerdi⁴¹. Bu anlamda Romanın korsanları yok etmesi Phrygia halkını da rahatlatmıştır.

İ.Ö. 88 yılında VI. Mithridates Anadolu'da yaşayan Romalılara saldırıp bir gecede 80.000 kişiyi öldürene, Anadolu topraklarının büyük bir bölümüne sahip çıkana dek Roma ile işlerin iyi gittiği anlaşılmaktadır. Mithridates ile yapılan sürekli savaşlar ara sıra da Phrygia'da gerçekleşmiş, hatta İ.Ö. 88 yılında Mithridates Asia Prokonsülü C. Cassius'u sıkıştırınca Cassius, "Phrygia'da çok güçlü bir kale" olarak geçen Leonton Kephale'ye geri çekilmiştir. Cassius Phrygia ve Galatia'dan topladığı işçi ve köylülerle bir ordu kurmak, onlara savaşmayı öğretmek istemiştir fakat bunu başaramayacağını anlayınca da topladığı adamları kendi askerleriyle birlikte Apameia Kibotos'ta emekliye ayırmış, daha sonra da buraya yerleştirmiştir⁴².

Mithridates'in üstüne yürüten Sulla İ.Ö. 85 yılında Asia eyaletinde yeni, "huzurlu" düzeni kurar, ancak Mithridates'le olan savaşlar İ.Ö. 63 yılında kadar Galatia ve Pontus'da devam eder.

⁴¹ Rostovtzeff. **Ön. ver.**, s. 691.

⁴² Haspels. **Ön. ver.**, s.162 ,dip not 88; Leontokephalon yada Leonton Kephale'nin bu günkü Afyon kalesi olduğu düşünülmektedir.

İ.Ö. 51 yılında Cicero Kilikya Prokonsüllüğüne atandığında, Phrygia'nın bir kısmı da Kilikya içinde sayılıyordu. Kibyra, Apameia ve Synnada kentlerinin bulunduğu bölge, Kilikya'nın en batısını oluşturuyordu⁴³. Birkaç yıl sonra yapılan değişikliklerle Kilikya eyaleti bilindik sınırlarına çekildi ve Phrygia'nın güney kesimi de yeniden Asia eyaletine bağlandı.

Anadolu'da bu yıllarda yaşanan, gerek Roma'nın kendi iç, gerekse Anadolu'nun iç karışıklıkları, savaşları sırasında Phrygia bölgesinin durumu hakkında bilgi sahibi değiliz. Bu da olasılıkla bölgenin tüm bu gelişmelere uzak durmasından kaynaklanmaktadır.

Kuşkusuz bu yıllar Phrygia bölgesinin İ.Ö. I. bin yıl içinde yaşadığı en hareketsiz ve kötü yıllardır. Bölge gerileme hatta çöküş dönemine girmiştir, askeri ekonomik yada siyasal açıdan nedeysе görölmez olmuştur. Bunun en göze çarpan yanlarından biri de her dönemde popüler olan Midas kentindeki Agditis tapınağına bile bu dönemde kayda değer bir sunum yapılmamıştır⁴⁴.

İ.Ö. 39 yılında M. Antonius Pisidia'nın kuzey, Phrygia'nın da güney kısmını Kral Amyntas'a verir. Amyntas İ.Ö. 36'da Galatia kralı olunca Lykonía ve Pamphylia'nın bir bölümünü de kendi krallığına ekleyerek genişler. İ.Ö. 26 yılında Amyntas ölünce Augustus Galatia eyaletini kurar. Phrygia'nın güney kısmında, Pisidia'da güven ortamı sağlamak isteyen Augustus bu bölgeye 5 yeni koloni kurar. Bu koloniler, Pisidia Antiocheiası, Kremna, Olbassa, Parlais ve Komma'dır⁴⁵. Bu yeni kolonilerin teritoryaları (daha doğrusu güvenliğini sağladığı alanlar) olasılıkla Phrygia içlerine

⁴³ David Maggìe, *Römian Rule in Asia Minor, to The End of 3rd Century After Christ*, (Princeton: 1950), s. 430.

⁴⁴ Haspels. *Ön. ver.*, s. 162.

⁴⁵ Bracke. *Ön.ver.*, s. 19, Augustus dönemi kolonileri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. R. Syme, *Anatolica, Studies in Strabo*, (derleyen: A. Birley, Oxford: 1995). ss. 225-242.

kadar uzanmaktaydı. Kuzeyde, Phrygia'da ise Pessinus, Ankyra ve Germe, gibi yeni koloni kentleri kurulmuş⁴⁶, iç bölgenin güvenliği de bu sayede sağlanmıştır.

Phrygia'nın batı bölümü (bölgenin ufak bir parçası sayılabilir) İ.Ö. 25 yılındaki düzenlemelerle Asia eyaletine, doğu kısmı ise (büyük bölümü) Galatia eyaletine bağlı kalmıştır.

Fakat eyaletler tüm bölünmelere rağmen oldukça büyük alanlardı ve yönetimi ve vergi toplamayı kolaylaştırmak amacıyla eyaletler konventus'lara bölünüyordu. Augustus döneminde bu konventuslar daha iyi bir yönetim amacıyla tekrar düzenlendi ve Provincia Asia 9 konventusa bölündü⁴⁷. Bu konventuslardan Phrygia içinde yer alanlar; başkenti Apameia olan Apemensis⁴⁸, başkenti Synnada olan Synnadensis⁴⁹. Geç dönemde, olasılıkla II. yy sonlarında baş kenti Nakoleia olan Nakolencium da Phrygia konventuslarına katılmış, Nakolencium II. ve III. yy'de büyümüş, güneybatıda Meros Dağlarında Prymnessus topraklarıyla ve güneydoğuda Dokimaion ile birleşmiştir⁵⁰. Plinius bunların yanında Kibyra konventusundan da söz eder (Curisdictio Kibyra yada Konventus Kibyra), kent teritoryasının oldukça geniş olduğunu, konventusa dahil 25 farklı şehrin bulunduğunu söyler⁵¹.

İmparatorluk döneminde Phrygia bölgesinin bir kısmı imparatorun kendisine bağlı büyük çiftlikler olarak görülmektedir. Bu tür büyük topraklarda genellikle imparatorun azatlı köleleri yönetici olarak çalışır ve topladıkları paraları doğrudan imparatora gönderirlerdi. I. yy. içinde var olduğunu bilinen en büyük çiftliklerden birisi de Regio Moeteana et Ipsina olarak adlandırılan çiftlikti. Kütahya Altıntaş'tan Afyon'un

⁴⁶ Mitchell. **Ön.ver.**, ss. 86-87.

⁴⁷ Aulock 1980. **Ön.ver.**, s.38.

⁴⁸ Plinius. **Ön.ver.**, V. 106.

⁴⁹ Aynı, V. 105, Aulock 1980. **Ön.ver.**, s. 38.

⁵⁰ MAMA V., s. 30.

⁵¹ Plinius. **Ön.ver.**, V. 28.

doğusundaki Akarçay'a kadar uzanan çiftlik, İhsaniye ve İncehisar ilçelerinin büyük bir kısmını da içine alıyordu⁵². İmparatorluğun bölgede direkt etkileri olduğuna dair diğer bir kanıt ise Nakoleia'dan bulunan, İmparator Kaligula'nın azatlı kölesi tarafından yaptırılan bir onurlandırma yazıtıdır⁵³.

İmparatorluk merkezine bağlı çiftliklerin yanı sıra bölge için büyük önem taşıyan Dokymaion mermer ocaklarının da bu sitemle çalıştığı bilinmektedir. Augustus döneminden itibaren (Agrippa tarafından) denetim altına alınan değerli mermer ocakları, en geç Traianus döneminde yeniden organize edilerek ayrıntılı kayıtlar tutulmaya başlanmıştır. Geç dönemde ise, imparatorluğun erkini kaybetmeye başlamasıyla, bu ocaklar yavaş yavaş özel kişilerin yada kuruluşların denetimine girmiştir⁵⁴.

Azatlı kölelerin Roma dünyasının her yanında olduğu gibi Phrygia'da da yüksek görevlere getirildiği geç dönemlerde de görülmektedir. II. yy sonlarında İmparator Commodus'un azatlı kölesi Craterus Nakoleia'da bir büro kurmuş, ardında da Nakoleia konventusunun Exactor'u olmuş (*Exactor Reipublicae Nakolensium*) ve tarımsal ürünler, yöresel araziler ve hazine ile ilgilenme, çiftlik kiralarını toplama gibi üst düzey görevleri yapmıştır⁵⁵. Bunların yanında Nakoleia yazıtlarında diğer kentlere göre daha fazla miktarda Latince ile ve imparatorluğun azatlı kölelerinin isimleri ile karşılaşmamız⁵⁶ da bölgenin imparator tarafından el üstünde tutulduğunu düşündürmektedir. Bu durumun sebebi de at çiftlikleri olmalıdır⁵⁷, özellikle Pax-Romana döneminde İmparatorluğun ve Roma'nın soylu ailelerinin cins atlarının

⁵² Drew Bear 2002 **Ön. ver.** s. 98 vd.

⁵³ **MAMA V.** s. 29

⁵⁴ T. Drew Bear, "Dokimeion'dan Yeni Yazıtlar", **XL AŞT.** (Ankara: 1993), s. 113 vd.

⁵⁵ Mitchell. **Ön. ver.**, ss. 159–160.

⁵⁶ Aulock 1980. **Ön. ver.**, s. 75.

⁵⁷ Haspels. **Ön. ver.**, s. 313.

çoğunun bu bölgeden geldiği düşünülmektedir. Homeros'tan bildiğimiz kadarıyla Phrygia bölgesi erken dönemde de atlarıyla ünlüdür⁵⁸

İmparator Marcus Aurelius'un 176 yılında, Suriye gezisi dönüşünde güney Phrygia'dan geçmiş olduğu düşünülmektedir⁵⁹. Ayrıca geç dönemde İmparator Julianus'un, Pessinus'a giderken, kenti ziyaret ettiği de düşünülmektedir⁶⁰.

Benzer bir durum güney Phrygia'da da söz konusudur. Kibyra kentinden bulunan ve 137 yılına tarihlenen bir yazıtta ise L. Aelius Verus adlı bir şahsın onurlandırıldığı görülmektedir ki bu zat, İmparator Hadrianus'un evlat edindiği oğludur ve 137 yılında ikinci kez konsül olduğu bilinmektedir⁶¹.

Bölgenin statüsü uzun süre değişmemiş, Phrygia bölgesine ilk resmi yönetici (Cladius Celsinus) İ.S. c. 250 yılında, Karia, Pontus ve İsaoria bölgeleriyle aynı dönemde, gönderilmiştir⁶². Diokletianus döneminde üçüncü diokese, yani Asiana, içinde yer almıştır. Roma imparatorluğunun ikiye bölünmesi ile (İ.S. 395) Doğu Roma İmparatorluğu içerisinde kalmıştır.

Bölge Roma İmparatorluğu barışçıl ve sakin yıllar geçirmiş olmalıdır. Her kentin kendi iç huzuruna sağlayan günümüzdeki "polis" tanımına yakın görevlileri bulunmaktaydı. Fakat garnizonlarda çok az sayıda Romalı asker bulunmaktaydı, bu da bize bölgenin oldukça sakin yıllar geçirdiğini göstermektedir⁶³.

⁵⁸ Homeros, *İlyada*, (çeviren: A. Erhat ve A. Kadir, İstanbul: 1958), III.187'de der ki; "....eskiden bağlık bahçelik Phrygia'ya gitmiştim / atları dört nal giden bir sürü Phrygialı görmüştüm.."

⁵⁹ M. Wealkens, "Phrygian Votive and Tombstones as Source of the Social and Economic Life in Roman Antiquity", *Ancient Society* vol. VIII, (Leuven: 1977), s. 167.

⁶⁰ MAMA V. s. 29 vd.

⁶¹ <http://www.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0064%3Aid%3Dcibyra>

⁶² Maggie. *Ön.ver.*, s.228 vd.

⁶³ Drew Bear 2002. *Ön. ver.*, s. 2

Bölgenin güney batısında yer alan Pepouza kenti Hristiyanlığın yasaklı mezhebinin mensupları Monteistler için bir sığınma kenti olmuştur. İ.S. 177 yılında Romalı vali Marcus Peduceus Plautinus Quintillus, Roma'ya bir mektup göndererek burada yaşayan monteistleri bildirmiştir⁶⁴.

⁶⁴ <http://www.tlvinslow.com/timeline/>

2. HELLENİSTİK VE ROMA DÖNEMİNDE PHRYGİA'DA DİL, EKONOMİ VE DİN

2.1. Dil

Hellenistik dönemde Grekçe nerdeyse tüm Asia'da ana dil haline gelmişti, iç bölgelerde ise halk kendi dillerinde konuşmayı hatta yazmayı sürdürmekteydi. Özellikle Phrygia'da Hellenistik döneme ait Phryg alfabesi ve diliyle yazılmış bir çok yazıt rastlanmaktadır⁶⁵. Aynı yıllara tarihlenen Grekçe yazıtlar da ele geçmiştir ancak bu yazıtlar da oldukça basit bir dil kullanılmış, birçoğunda gramer hataları yapılmış, bir kısmında ise yanlış yazılan sözcükler silinmiş, düzeltilmiştir. Yanlış yazılan, gramer hatalarını olduğu yazıtlar Bizans döneminde de 1-2 yüzyıl daha görülmektedir⁶⁶.

Bir yandan Phryg alfabesi ile yazma alışkanlığı devam ederken⁶⁷ diğer yandan da yer yer bozuk bir dille Grekçe yazıtlar⁶⁸ devam etmektedir. İ.S. I. yy'den itibaren de Anadolu genelinden alışık olduğumuz seyreklikte Latince yazıtlar karşımıza çıkmaktadır⁶⁹. Ki bunlardan büyük bir bölümü de resmi amaçlı yazıtlardır. Gramer ve

⁶⁵ Haspels. **Ön. ver.**, s. 199. Drew Bear 2002. **Ön. ver.**, s. 102

⁶⁶ Aynı., s. 199. Phryg dili ile ayrıntılı bilgi için bkz. Vilademir Orel, **The Language of Phrygians, Description and Analysis**, (New York: 1997), R. S. Young, "Old Phrygian Inscriptions From Gordion: Towards a History of the Phrygian Alphabet", **Hesperia no. 38**, (1969) ss. 252-296.

⁶⁷ **MAMA VII. ss. XV-XVIII.**

⁶⁸ **MAMA VII. no. 390-420.**

⁶⁹ Peter Frei, "Eine Ehreninschrift für Titus aus Dorylaion", **Römische Inschriften Neufunde Neulesungen und Neuinterpretationen= Festschrift Für Hans Lieb**, (derleyen: R. Frei Stolba ve M. A. Speidel, Berlin: 1996), s. 2 vdd. (yazıt İ.S. 72-73 yıllarına tarihlenmektedir).

yazıtlar konusundaki acemilik yer yer sikkelerde de göze çarpmaktadır. Katalogda yer alan 16 numaralı sikke bu duruma örnek teşkil etmektedir⁷⁰.

Latince ve Grekçe Roma döneminde daha çok aristokratların, ve dışardan gelenlerin kullandığı bir dil olarak görülmektedir. İ.Ö. II. Ve III. yy'ye ait bir çok mezar yazıtının ana metnini Grekçe, mezarı rahatsız edebilecek soygun ve soyguncularla ilgili yazıtların ise Phrygce olması bu durum oldukça anlaşılır bir örnek teşkil etmektedir. Drew Bear bu konuyla ilgili olarak Phrygce'nin artık çok fazla konuşulmadığını yalnızca kutsal karakteri nedeniyle lanet türü yazıtlarda kullanıldığını düşünmektedir⁷¹. Fakat yalnızca soygun ve lanetle ilgili yazıtların Phryg'ce olması bir yandan Grekçe ve Latince'nin aristokrat dili olduğu savını güçlendirirken, diğer yandan da soygunların yalnızca Phrygce konuşan halktan beklendiğini, ve diğer dilleri konuşanların daha farklı bir statüde görülmüş olabileceğini düşünmemize, dolayısıyla ciddi sınıfsal ayrılıklarda olduğunu düşünmemize sebep olmaktadır.

2.2. Ekonomi

Bölge Roma döneminde ekonomik yönden zengin sayılabilecek bir durumdadır, bu gün kurak bir yarı bozkır görünümünde olan iç kesimleri ormanlarla kaplıdır, özellikle sedir, çam ve meşe bölge ekonomisinde önemli yer tutmaktaydı. Gemi yapımında kullanılan bu ağaçlar Batı ve güney kıyılarında alıcı bulmaktaydı.

Daha alçak bölgelerde ise en önemli ürün üzüm ve üzümden elde edilen şaraptı. Phrygia bölgesinin tatlı şarapları antikçağda oldukça ünlüydü⁷². Üzüm hem meyve olarak tüketiliyor, hem de şarap imalatında kullanılıyordu. Antik çağda şarabın kutsal bir yerinin olduğu (özellikle Dionysos kültüyle beraber) ve yemeklerde ana sıvı olarak tüketildiği düşünülürse endüstrinin büyüklüğü hakkında fikir sahibi olunabilir. Antik

⁷⁰ Sikke üzerinde yazıt AVT•K•M•ATN•FÖPAIANÖ olarak geçmektedir, Antonius'un kısaltması olan ANT, burada ATN olarak yanlış yazılmıştır.

⁷¹ Drew Bear 2002. *Ön. ver.*, s. 102.

⁷² Maggie. *Ön. ver.*, s. 51.

literatürden ve ele geçen mezar-adak stellerinde betimlenen çeşitli araç gereçlerden de anlaşıldığı üzere üzüm üretimi özellikle yukarı Phrygia'da, Dorylaeum, Nakoleia ve Kotiaenum çevresinde, güney Phrygia'da ise Temenothyrae, Sebastae ve Laodikeia çevresinde yaygındı⁷³. Stellerin yanı sıra son yıllarda yapılan araştırmalarda Nakoleia Amorium ve Kotileion kentleri yakınlarında yer alan köylerde, teknik olarak bu günkülere çok benzer şekilde çalışan şarap işlikleri de bulunmuştur⁷⁴.

Üzümün yanı sıra tahıl ürünleri de bölgede önemli bir yer tutmaktaydı, buğday ve türevleri iklim nedeniyle de bu bölgeye oldukça uygun ürünlerdi, nitekim bölgede birçok mezar taşı üzerinde, üzüm yapraklarının yanı sıra tahıl ve tahıl üretimine ilişkin saban, çift süren öküzler gibi konuyla direkt ilintili figürlere de rastlanmaktadır⁷⁵.

Tarım bölgenin en önemli geçim kaynağını oluştururken hayvancılığa müsait geniş düzlükleri nedeniyle özellikle küçükbaş hayvancılık da bölge ekonomisinde önemli bir yer tutmaktaydı. Hayvanlardan elde edilen yünleriyle antik çağın en güzel dokumalarını yapan Phrygialılar bu marifetleriyle de ün salmışlardı⁷⁶. Hayvancılık dokuma endüstrisinin yanında et ve süt endüstrileri için de temel oluşmaktadır. Yukarı Tembris Vadisi, Laodikeia, Apollonia, Kotiaenum ve Aezanis özellikle küçük baş hayvan tasvirli stellere sık rastlanan yerlerdir⁷⁷. Laodikeia, Hierapolis ve Kolossae aynı zamanda en önemli dokumacılık merkezleriydi. Özellikle Laodikeia'nın ünü antik çağda da, günümüzde olduğu gibi, tüm Roma dünyasına yayılmıştı ve kent Asia'nın en önemli dokumacılık merkezi olarak anılmaktaydı⁷⁸.

⁷³ Waelkens 1977. **Ön. ver.**, s. 283.

⁷⁴ Taciser T. Sivas. "Wine Presses of Western Phrygia". **Ancient West & East** vol. 2 no. 1, (Brill, Leiden ve Boston: 2003), ss. 11-15.

⁷⁵ Waelkens 1977. **Ön. ver.**, s. 284 vd., Ebru Parman, **Ortaçağda Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerindeki Bizans Taş Eserleri**. (Eskişehir: 2002), s. 45 vd.

⁷⁶ Rostovtzeff. **Ön. ver.**, s. 563 ve s. 1223.

⁷⁷ Wealkens. 1977. **Ön. ver.**, s. 284 vd.

⁷⁸ W. M. Ramsay, "Antiques of Sourthen Phrygiaand the Border Lines" **American Journal of Archaeology** vol. 3 no..3/4, (Newyork: 1887), s. 347.

Balık da bölgenin diğer bir popüler ürünüydü, özellikle Tembris nehri, balık bolluğu ve çeşitliliği ile ünlüydü. Hatta geç dönemde seçilmiş kişilerin imparator için Tembris'e balık tutmaya geldiklerinden bile söz edilmektedir⁷⁹.

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere hayvancılık sadece besi hayvanlarıyla sınırlı değildi, özellikle at yetiştiriciliği Phrygia topraklarında getirisi yüksek bir işti⁸⁰. Yukarı Tembris Vadisi, Kadoi, Dorylaeum, Nakoleia, Apollonia ve Kotiaum geniş otlaklarıyla bu iş için elverişli bölgelerdi⁸¹. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere özellikle Nakoleia çevresine imparatorular ayrı bir önem vermiş ve buradaki çiftlikleri, genellikle azatlı kölelerini kullanarak, kendi gözetimleri altında tutmuşlardır⁸².

Yağ, peynir gibi hayvansal ürünlerin çiftlik evlerinde ve köylerde günümüzdekilere benzer aletlerle elde edildiği gene mezar stellerinde yer alan figürlerden bilinmektedir⁸³. Aristoteles'ten öğrendiğimiz kadarıyla Phrygia halkı ayrıca yetiştirdiği atların sütünden de yararlanmayı bilmiş ve bu sütü karıştırarak "Phryg Peyniri" olarak anılan, kendine özgü bir peynir türü de yaratmıştır⁸⁴.

Bölgede yer alan diğer bir zenginlik kaynağı da mermer ocaklarıydı, Güney Phrygia'da, özellikle bu günkü Afyon ili civarı jeolojik yapı nedeniyle çok zengin mermer yatakları bulunmaktaydı. Özellikle Dokymaion, yada Romalıların deyişiyle Synnada Antik çağın en popüler mermer ocaklarından biriydi. "Pavonazetto" olarak adlandırılan bu mermer türü Romalılar Synnadik mermer olarak bilinirdi ve Asia'da özellikle lahit yapımında kullanılırdı. Bu olağanüstü güzellikte mermer Romalıların da dikkatini çekmiş ve Roma'da en çok aranan taşlardan biri olmuştur. Monolith parçalar ve büyük bloklar halinde Roma'ya ihraç edilirdi. İ.S. I. yy. başlarından itibaren de Hieropolis yakınlarındaki Thiunta kentinin mermerleri daha az olmakla birlikte batıda popülerite

⁷⁹ Parman. **Ön. ver.**, s.46 vd.

⁸⁰ Maggie. **Ön.Ver.**, s. 617 vd., Ramsay 1887. **Ön.Ver.**, s. 492 vd.

⁸¹ Wealkens 1977. **Ön. ver.**, s. 287

⁸² bkz. bölüm 1 s. 19.

⁸³ Wealkens 1977. **Ön. ver.**, ss. 276-296.

⁸⁴ Aynı., s. 288. (dip not. 175 Aristoteles Hist. Ann. III.20)

kazanmış ve ihraç edilmişlerdir, ancak bu mermer daha çok lahit yapımı gibi daha gösterişsiz işlerde kullanılmıştır⁸⁵. Kibyra civarında ise demir yatakları ve yoğun ormanlar vardır, Phrygia'nın bu bölümü de antik çağda demir işçiliğinde ve ahşap kakmacılıkta oldukça ünlüdür⁸⁶.

Tüm bu ticari faaliyetlerin sürdürülebilmesi için kuşkusuz büyük ve düzgün yollara ihtiyaç vardı. Phrygia bölgesi Anadolu'nun ortasında yer alması nedeniyle hem doğu-batı, hem de kuzey güney bağlantılı bir çok ticaret yolunun üstünde bulunmaktaydı⁸⁷. Bölgenin özellikle batı ve kuzey kesimlerinin dağlık yapısı nedeniyle yollar genellikle nehir yatakları ve dağ vadilerini takip ederek ilerlerler. Phrygia'yı batıya bağlayan yol Asia eyaletinin ikinci büyük yoluydu. Bosphorus'un kuzey-batsından başlayıp buradan Phrygia'ya, Dorylaeum'a, Ankyra üzerinden de doğuya, Tavium- Sebastapolis istikametine gitmekteydi. Kuzey güney yönlerinde de kollara ayrılarak orta Anadolu neredeyse sarmaktaydı⁸⁸. Diğer bir yol ise Pamphylia'dan başlayıp Pisidia içlerinden geçerek Apameia'ya ulaşan buradan kuzeye çıkan yol idi.

Dağlık kesimin etrafından dolaşarak kuzeye çıkan batı yolu ise görece daha az zahmetli bir güzergahtı., ki bu yol günümüzde kullanılan demir yolu ile hemen hemen aynı güzergahı izlemektedir. Bu yol, dağlık kesimin doğu tarafı, Dorylaeum ile güneydoğu

⁸⁵ Maggie. *Ön. ver.*, s. 50, mermer ocakları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Marc. Waelkens. *Dokimeion, Die Werkstatt der Repräsentativen, Kleinasiatischen Sarkophage. Chronologie und Typologie ihrer Produktion*, (Berlin: 1982), Tomas Drew Bear, "Dokimeion'dan Yeni Yazıtlar", *XI. AST.* (Ankara: 1993), ss. 111-123, L.Lazzarini, G. Moschini, M. Waelkens, "New Light On Some Phrygian Marble Quarries Through A Petrological Study And The Evaluation Of Ca/Sr Ratio", *Marmi Antichi*, (Roma: 1985), Marc Waelkens, "From a Phrygian Quarry: the Provenance of the Statues of Dacian Prisoners in Trajan's Forum at Rome", *American Journal of Archaeology* vol. 89 no. 4, (Newyork: 1985), ss. 18-75, Louis Roberts 1962. *Ön. ver.*, s. 23 vd., Nurşin.Asgari, "Anadolu'da Antik Mermer Ocakları", *VIII. Türk Tarih Kurumu Kongresi cilt I*, (Ankara: 1976) ss. 37-53.

⁸⁶ Strabon. *Ön. ver.*, XII. III. 17

⁸⁷ Antik çağ Anadolu yolları ile ayrıntılı bilgi için bkz. R. J. Forbes, *Ancient Roads*, (Amsterdam: 1934), David French, "Roman Roads in Central Anatolia", *Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology*, (Derleyen. Ekrem Akurgal, Ankara: 1978) ss. 292-294., David French, "A Study of Roman Roads in Anatolia: Principles and Methods", *Anatolian Studies* no. 24, (Ankara: 1974) ss. 143-149.

⁸⁸ Maggie. *Ön. ver.*, s. 129.

arasında direkt bağlantı sağlamaktadır aynı zamanda, Osmanlı İmparatorluğu döneminde de İstanbul-Anadolu-Suriye posta yolunun bir kısmını oluşturmaktaydı⁸⁹.

Sikke dolaşımı için yolların önemi oldukça büyüktür, özellikle çalışılan kazı sikkelerinde, dışardan gelen, kente yada imparatorluk merkezine ait olmayan sikkelerin büyük bir bölümü kente gidilen ana yolların geçtiği diğer şehirlere aittirler. Fakat bu türden müze çalışmalarında modern çağın yollarının etkisi antik çağ yollarından çok daha fazladır. Uşak yada Temenothyrae'nin, katalogda yer alan ve müzede diğer kentlere oranla fazla sayıda sikkesi bulunan Apameia, Synnada gibi kentlerin batıya açılan ana yolunun üzerinde yer alması ile bağdaştırılabilir. Bu konuya sonuç bölümünde daha ayrıntılı olarak değinilmiştir.

⁸⁹ Haspels. **Ön. ver.**, s. 21.

2.3. Din

Sokrates der ki;

“Phrygialılar dinlerinin özelliği nedeniyle sinirli, kızgın mizaçlı degillerdir, gösterilerden ve fahişelikten nefret ederler, çok az küfrederler ve verdikleri sözü bozmaktan korkarlar. At yarışları sırasında bile diğer yarışçıların hepsinden terbiyeli ve sakindirler...”⁹⁰

Phryglerin bölgeye geldiği yıllardan, hatta Kalkolitik çağdan itibaren bölgenin en önemli kültü olan ana tanrıça Kybele kültü geç dönemlerde de önemini kaybetmemiştir. Μάτερ Θεων yada yalnızca Μητηρ olarak Roma döneminde de tapınım görmüştür⁹¹. Ana Tanrıça'nın Μητηρ Ποντιαωνη, Μητηρ Καλλιπου, Μητηρ Μαληνη gibi çeşitli yerel isimleri de bulunmaktadır⁹².

Agditis de bölgede tapınım gören bir kültür⁹³. Phrygler döneminde (İ.Ö. I. bin yılın ilk yarısı) Kybele ile özdeşleştirilmiştir, en önemli kült merkezi Midas Şehri'nde yer alır ve erken dönemde Agditis isminden sonra Μητηρ Θεα epiteti ile görülür⁹⁴. Seyrek olmakla beraber bazen de Asklepios⁹⁵ ile birleşik bir şekilde görüldüğü de olmaktadır⁹⁶.

Men kültü de bölgede oldukça yaygındır. Zaten tanrının genel tasvirinde de başında Phryg şapkası yer alır. Phrygia'nın güneyinde, Pisidia Antiokheiası'nda Men Askeanos

⁹⁰ Mitchell. **Ön. ver.**, s. 189.

⁹¹ Maggie. **Ön. ver.**, s. 297

⁹² Ana tanrıça kültü ile ayrıntılı bilgi için bkz. Lynn E Roller, **In Search of God The Mother, The Cult of The Anatolian Cybele**, (Berkeley ve Los Angeles 1999), Lynn E. Roller, “The Phrygian Character of Kybele: The Formation of an Iconography and Cult Ethnos in The Iron Age”. **Anatolian Iron Ages III**. (Proceedings of the III Anatolian Iron Ages Colloquim, Van, 6-12 August 1990. Ankara: 1994) ss. 189-198., Lynn E. Roller, “The Great Mother at Gordion: The Hellenization of an Anatolian Cult”, **Journal of Hellenistic Studies** no. 111, (New York: 1991) ss. 128-143.

⁹³ Haspels. **Ön. ver.**, Appendix III, no. 9,10,11,12,13,15,16.

⁹⁴ **MAMA VI.** ss. 395-397.

⁹⁵ **Aynı**, s.392 ve s. 394.

⁹⁶ Haspels. **Ön. ver.**, s. 199.

tapınağı tüm tanrıların başkanın tapınağı olarak da anılmaktadır⁹⁷. Midas Şehri'nde, Agditis tapınım merkezinde mermer bir Men heykeli parçaları bulunmuştur.

Hosios da bazen *Ματρη Θεων* ile özdeşleşmiş, birleşmiş olarak göze çarpar. Aslında bu inan temelde birleşik tanrılar inancıdır, *Ὀσίος καὶ Δίκαιος* kültü içinde barış ve adaleti barındırır, dikaios epiteti geç dönemlerde Men, Helios gibi tanrılarla da birlikte kullanılmıştır⁹⁸.

Teos Hypsistos olarak adlandırılan, birleşik tanrılara tapınım da bölgede görülen diğer bir synkretik kültür özellikle güney batı Phrygia'da, Akmonēia'da popülerdir⁹⁹.

Zeus Bronton ise daha çok Kuzey ve Kuzey-Doğu Phrygia bölgelerinde karşımıza çıkan bir kültür. Kültün yayılım alanı ana tanrıça kültününkiyle birleşik durumdadır. Kült merkezleri daha çok dağlarda veya yüksek tepelerde bulunmaktadır. Haspels, Zeus Bronton'a adanmış sunakların daha çok aile, kişinin kendisi, çocukları veya hayvanları-tarlaları ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Zeus Sementikos, Zeus Syreanos¹⁰⁰, Zeus Alsenos, Zeus Agathos, Zeus Orkameneites, Zeus Andreas, Zeus Bennios, Zeus Thallos¹⁰¹ gibi daha az yaygın kültler ise bölgenin batısında daha yoğun görülmektedir. Bunların yanında Zeus'un Dionysos gibi tanrılarla bütünleştirildiği Zeus Dionysos kültleri de yer almaktadır.

Apollon ile Phrygia'nın bağlantıları büyük ölçüde Marsias'tan kaynaklanmaktadır. Marsias Phrygialı olması ve o ünlü flüt yarışmasının Apameia yapılmış olduğu düşüncesi tanrıyı bu bölgeye yaklaştırmaktadır. Taşlıklioğlu, Apollo'nun bu yarışmada

⁹⁷ Parman. *Ön. ver.*, s. 23 vd.

⁹⁸ Haspels. *Ön. ver.*, s. 200 vd.

⁹⁹ Thomas Drew Bear, *Nouvelles Inscriptions de Phrygie*, (Zutphen : 1978), s. 248.

¹⁰⁰ Haspels. *Ön. ver.*, s. 201.

¹⁰¹ Thomas Drew Bear, "Local Cults in Greco-Roman Phrygia", *Greek, Roman and Byzantine Studies* 17, (1976: Warburg), ss. 249-251

Phryg halkının gönlünü müziğiyle okşadığını, bu nedenle de Phrygia'nın tüm kentlerinde tapınım gördüğünü, fakat Apollon Auletes değil de Apollon Kitharoidos olarak bölgeye girdiğini söylemektedir¹⁰². Apollon ile ilgili yazıtlar diğer tanrılar ile ilgili olanlara kıyasla azdır¹⁰³. Fakat Bölgede para basmış kentlerin hemen hepsinde Apollon betimleri sevilerek kullanılmıştır. Yazıtlara göre Phrygia'da Apollon Lairbenos ve Apollon Kitharoidos olmak üzere biri yerli (Lairbenos) diğeri Grek kökenli iki Apollon rağbet görmüştür. Özellikle yerli Apollon, yani Apollon Lairbenos Phrygia'nın tüm büyük kentlerinde tapınım görmüş, bunun yanında Pisidia, Mysia ve Lydia'ya da yayılmıştır¹⁰⁴.

Pagan dinlerinin yanı sıra bölgede birçok Yahudi de yaşamaktaydı, İ.Ö. 3. yy'de III. Antiokhos, 2000 kadar Yahudi'yi bölgeye göndermiş, bunlar da Özellikle Sardes ve Aphrodisias'a yerleşmişlerdi¹⁰⁵. İ.S. I. yy. ortalarında Apameia, Akmonia, Eumeneia, Sebastae, Ephesos ve Laodikeia kentlerinde yaşadıklarından söz edilmektedir¹⁰⁶.

¹⁰² Zafer Taşlıkılıçlıoğlu, *Anadolu'da Apollon Kültü ile İlgili Kaynaklar*, (İstanbul: 1963), ss. 148 vd.

¹⁰³ *MAMA VI.* s.396.

¹⁰⁴ Taşlıkılıçlıoğlu..*Ön. ver.*, 148-167.

¹⁰⁵ Mitchell. *Ön. ver.*, s.34.

¹⁰⁶ Ramsay 1897. *Ön. ver* s. 8 vd.

3. KATALOGTA YER ALAN PHRYGİA BÖLGESİ DARPHANELERİ VE SİKKELER HAKKINDA NOTLAR

Bu bölümde Uşak müzesi koleksiyonunda yer alan örnekler uyarınca Phrygia şehirleri darphaneleri incelenmekte ve sikke basan kentlerin tarihi coğrafyasal özelliklerine değinilmekte, bunun yanında sikkeler kent başlıkları altında değerlendirilerek teker teker ele alınmaktadır.

3.1. Phrygia Bölgesi Darphaneleri

3.1.1. Aezanis

Aezanis (Çavdarhisar), Phrygia Epiktetos sınırları içinde Ryndakus (Tavşanlı çayı) nehrinin kaynağına yakın bir yerde bulunur. Kadoi, Dorylaeum, Midaeum, Akilleion ve Nakoleia ile birlikte kuzey Phrygia'nın önemli kentlerindendir¹⁰⁷. Roma döneminde imparatorluğun Asia eyaletindeki gözde şehirlerindendir. Hadrianus kenti ziyaret etmiş ve gene bu ziyaret sırasında olsa gerek ünlü Zeus tapınağının inşasına başlanmıştır¹⁰⁸. Kent imparator Commodus döneminde neokorluk onurunu alır. Fakat kentin sahip olduğu neokorluk da oldukça ilginçtir ki, kent imparator değil Zeus neokoru olur. Ayrıca Aezanis, bilinen, Zeus neokorluğu olan tek kenttir¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Strabon. **Ön. ver.**, XXII.VII.12.

¹⁰⁸ Zeus Tapınağı için bkz. Rudolph Naumann, *Der Zeustempel zu Aizonai*, (1979: Berlin). Tapınak ve civardan yazıtlar için bkz. **MAMA IX**.

¹⁰⁹ Barbarah Burnel, *Neokori, Greek Cities and Roman Emperors*, (Boston: 2004), s.116, Neokorluk ile ilgili yazıtlar için bkz. **MAMA IX**. s. 19, yazıt no. 557-560.

Kentin Roma dönemi öncesinde de bölgede oldukça önemli bir güçtür, kentte yapılan arkeolojik kazılar halen devam etmektedir¹¹⁰.

Sikkeleri İ.Ö. II. yy'den itibaren kısaltılmış magistrat isimleri veya monogramlarıyla görülür. Bu dönem sikkelerinde ΕΠΙΚΤΗΤΕΩΝ, ΓΑΙΟΥ gibi lejantlara rastlanır.

İ.Ö. I. yy'nin ikinci yarısında Aezanis ΕΖΕΑΝΙΤΩΝ lejantlı sikkeler basmış, Augustus döneminden Gallienus dönemine kadar olan süreçte ise ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ ve ΑΙΖΑΝΕΙΤΩΝ lejantlarıyla imparatorluk ve yarı otonom sikkeler basmayı sürdürmüştür. Magistrat isimlerin hemen hemen tümü "ΕΠΙ" ile başlar bunun yanında birçoğunda da magistratların unvanlarına da yer verilmiştir (Asiark, Arkhon, Arkhineokoros, Stephanephoros, Strategos gibi)¹¹¹.

¹¹⁰ Kazı raporları için bkz. Adolf Hofmann, "Arbeiten im Aizonai 1986", IX. KST cilt II, (Ankara: 1987), ss. 59-63, Adolf Hofmann, "Aizonai 1987 Arbeiten im Satadion", X. KST cilt II, (Ankara: 1988), ss. 305-319, Adolf Hofmann, "Aizani 1988 Arbeiten Im Stadion", XI KST cilt II, (Ankara: 1989), ss. 261-275, Adolf Hofmann ve Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai", XIII. KST cilt II, (Ankara: 1991), ss. 323-341, Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1992", XV. KST cilt I, (Ankara: 1993), ss. 515-537, Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1993", XVI. KST cilt II, (Ankara: 1994), ss. 57-75, Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1995", XVIII KST cilt II, (Ankara: 1997), Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1996", XIX KST cilt II, (Ankara: 1998), ss. 313-333, Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1997", XX. KST cilt II, (Ankara: 1999), ss. 321-335, Klaus Rhedit, "Die Ausgrabungen in Aizonai 1998", XXI. KST cilt II, (Ankara: 2000), ss. 171-181.

¹¹¹ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. BMC Phrygia. XXIV, Head, Ön. ver., s. 662., Otto Lange, "Die Phrygische Landschaft Aizanis und Ihre Münzen", Münzen und Medallensammler Breichte aus Allen Gebieten der Geld, Münzen und Medallienkunde. Vol. 29 no 164, (Freiburg: 1989), ss. 597-602, ayrıca Aezanis kentinde yapılan yüzey araştırmaları sırasında bulunan 164 adet sikke ilgili MAMA cildinde yayınlanmıştır. Bu siklerin 64 adedi Aezanis ovasından geri kalanlar ise ova dışında yapılan yüzey araştırmalarından toplanmıştır. Bkz. MAMA IX ss. 192-199.

Aezanis'in sikke tipleri çok fazladır, Athena, Kybele, Nehir Tanrısı Rhyndakos, Dioskürler, Helios, Hermes, Artemis Ephesia, Hekate Triformis ve Poseidon bunlardan bazılarıdır. Fakat sikkelerindeki en karakteristik figürü Zeus Aezanis'tir¹¹². Zeus tapınağı da sikkeler üzerinde, bazen oktastylos, bazen ise tetrastylos olarak görülmektedir¹¹³.

No. 1; (İ.S. 37-41) bu sikke üzerinde imzası bulunan Magistrat Nanas Stephanephoros, Aezanis kentinin bilinen en ünlü benefaktörlerinden biridir. Ayrıca kentte bulunan bazı yazıtlarda "bu kentin gelmiş geçmiş en zenginlerinden birisi" olarak da geçmektedir¹¹⁴. Nanas Stephanephoros'un oğlu Menognes de magistratlık görevini kısa bir süre de olsa üstlenmiştir¹¹⁵. Antik çağda benefaktörlerin magistrat olması sık rastlanan bir durumdur, Magistratlık kent için üst düzey bir statü olduğu için normal olarak varlıklı insanlar bu mertebeye seçiliyordu. Varlıklı insanlar bağışlama ve sponsorluk ile saygınlık kazanmaya çalışıyor, bunu elde edenler de magistratlık gibi görevlere getirilebiliyorlardı.

No. 2; (İ.S. 37-41) Magistrat Strabon Medeos imzasını taşıyan bu sikkede, özellikle Claudius döneminde kent tarafından çok fazla kullanılan bu arka yüz tipinde görülen Zeus büyük olasılıkla Zeus Aezanis'tir.

No. 3; (İ.S. 37-41) kondisyonu oldukça kötü durumda olan bu sikke magistrat Lollios Klassikos'un imzasını taşımaktadır.

¹¹² BMC Phrygia. XXVI.

¹¹³ Mükerrrem Umsan, *Küçük Asya Sikkeleri Üzerindeki Mimari Tasvirleri*. (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Sunulmuş, yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul: 1951), s. 55 vd.

¹¹⁴ MAMA IX. s. 36.

¹¹⁵ Nanas Stephanephoros'un oğlu Menognes'in (MENOTENOYC TOY NANNA) imzasını taşıyan ve gene Kladius dönemine tarihlenen iki sikke bilinmektedir, bkz. RPC I. no. 1096 ve 1097.

No. 4; (İ.S. 41-54) Claudius Hieraks imzasını taşıyan bu sikke imparator Claudius dönemine tarihlenir, oldukça zayıf korunmuş durumdadır, fakat magistrat yazıtı kısmen okunabilmektedir.

No. 5; (İ.S. 41-54) Pausanias Meandros imzasını taşımakta olan sikke, arka yüzlerinde Zeus Aezanis'in yer aldığı Caligula-Claudius dönemi grubuna dahildir.

No. 6; (İ.S. 41-54) Nanas Stephanephoros'un oğlu Menognes'in imzasını taşıyan bu örnek kentin bastığı erken dönem Zeus'lu grubun son örneklerindendir. Menogenes de babası gibi oldukça zengin ve soylu olmalıdır, magistratlığın babadan oğula geçmesi bir kural yoktur, fakat magistratlık makamı genellikle varlıklı ailelerce kullanılan bir memuriyet olduğu için antik çağda da günümüzdeki gibi bir oligarşiden söz edilebilir. 49 ve 54 numaralı sikkeler arasındaki bağlantı da bu duruma güzel bir örnek teşkil etmektedir.

No. 7; III. yy ortalarına tarihlene bu sikke ön yüzünde kutsal birleşmenin sembolü hiera synkletos başı, arka yüzünde ise önemli yollar üzerinde olmasına ithafen Hekate figürü taşımaktadır.

3.1.2. Akmonia

Akmonia, Diokleia'nın 10 km. batısında, Sindros (Banaz) Nehri vadisinde kurulmuştur¹¹⁶. Kent ilk sikkelerini İ.Ö. I. yy'de basmış, Roma erki altında ise Augustus döneminden Gallienus dönemine kadar bu faaliyetini sürdürmüştür.

Birçok farklı tipte sikke basan Akmonia'nın kullandığı başlıca sikke tipleri, Nike, Zeus, Artemis, Artemis Ephesia kült heykeli, Nehir tanrısı Sindros, Kybele, Asklepios, Hermes, Dionysos, Hygeia, Herakles, Demeter ve Tykhe olarak sıralanabilir¹¹⁷.

No. 8; (İ.Ö.27-İ.S.14) Augustus dönemine tarihlenen sikke oldukça kötü durumdadır, RPC serisinde Augustus dönemine tarihlenen, benzer örneklerin bulunmasına¹¹⁸ rağmen ortak bir magistrat ismine rastlanmamıştır. Ön yüzde diademsiz baş ise yalnızca magistrat Kordos'un imzasını taşıyan sikkelerde görülmektedir.

No. 9, 10; (İ.Ö.27-İ.S.14) magistrat Kordos imzalı bu iki örneğin ön yüzünde sola dönük Augustus büstü oldukça kaba bir üslupla işlenmiştir, arka yüzde ise sadak ve yayıyla avcı Artemis yer alır. Artemis Phrygia'nın geleneksel tanrılarından Leto ve Apollon'a olan kızlık ve kardeşlik ilişkisi nedeniyle görülmüş olabileceği gibi, Leto'nun bazen Artemis'le özdeşleştirilip, ikisinin tek kişilik halinde görüldüğü de düşünülmektedir¹¹⁹.

No. 11; (İ.Ö.27-İ.S.14) magistrat Krates Menokritou (Menokrites'in oğlu Krates) imzasını taşıyan bu örnek 56 numaralı örnek ile benzer arka yüz tipindedir.

¹¹⁶ Mersich ve Belke. **Ön. ver.**, ss. 175-177, Roberts. **Ön. ver.**, s. 157.

¹¹⁷ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. Head. **Ön. ver.**, s. 664, E. Babelon, "Quatre Médailles de Bronze d'Asie Mineure: Cyzique, Ephésé, Acmonia", **Revue Numismatique**, (Paris: 1891) s. 26 vd., T. Drew Bear ve T. Lochman. "Münzprager aus Akmonia" **Erol Atalay Memorial**, (Arkeoloji Dergisi Özel Sayısı, derleyen: Hasan Malay. İzmir: 1991), ss. 51-60, Louis Robert, "Nonnos et La Monnaie d'Akmonia d'Phrygie", **Journel des Savants**, (Paris: 1985), ss. 153-192.

¹¹⁸ RPC'de bu döneme tarihlenip arka yüzünde nike taşıyan dört örnek yer almaktadır, bkz. no. 3164, 3166-3168

¹¹⁹ Ramsay 1897. **Ön. ver.**, s. 89 vd.

No. 12-16; (İ.S. c.55) magistart Lekius Servenius Capito imzalı örnekler (no. 12, 13 ve 14) imparator Nero dönemine tarihlenir, bu dönem siklerinin tamamında imzaları görülen magistratlar L. Servenius Capito ve karısı Julia Severa (no 63 ve 64 her ikisinin de ismini taşır), Nero dönemi senatörlerinden L. Servenius Cornutus'un anne ve babasıdır¹²⁰.

No. 17; (İ.S. 198-217) magistrat Philip imzası taşıyan bu sikkenin ön yüzünde Caracalla'nın gençlik yılları portresi, arka yüzünde ise Hygeia ve Asklepios karşılıklı görülmektedir.

No. 18; (İ.S. 198-217) Caracalla'nın daha olgun dönemini yansıtan bir portresi görülmektedir. Magistrat ismi yer almayan sikkenin arka yüzünde Artemis Ephesia kült heykeli vardır. Sikke yayınlarda bulunamamıştır, büyük olasılıkla bilinmeyen bir tiptir. British Museum kataloglarında aynı arka yüz tip ve yazıtını taşıyan, Severus Aleksander ve Gallienus dönemlerine tarihlene örneklerle rastlanmıştır¹²¹, fakat Caracalla döneminde basılmış bir örneği ilk kez karşımıza çıkmaktadır.

No. 19; (İ.S. 193-211) özellikle II. yy sonlarından itibaren daha sık rastlanmaya başlayan imparatoriçe portreli otonom sikkelere güzel bir örnek olarak ön yüzünde Septimius Severus'un eşi Julia Domna'nın büstünü taşımaktadır. Phrygia kökenli tanrıça Kybele, sol yanında aslanıyla, tahtında oturmuş sunum yaparken görülmektedir, tanrıçanın başında ise bölgeye özgü Phryg başlığı bulunmaktadır. Roma dünyasında Phrygia kökenli olarak bilinen ana tanrıça bu sikkede politik ve tanıtım amaçlı kullanılmış olmalıdır, ki, 31 numaralı örnekte anlatıldığı gibi, antik çağda sikkeler dolaşım yoluyla tanıtım ve propaganda faaliyetlerine de katkı yapmaktaydılar.

No. 24; (İ.S. 193-211) el sıkışan iki Dioskür diğer ellerinde taşıdıkları mızraklar nedeniyle askeri birer kişilik kazanmış gibi görünmektedirler. Roma'nın zayıflamaya, Pax-Romana'nın sonun gelmeye başladığı yıllarla tarihlenen bu sikke bu açıdan bir

¹²⁰ Mitchell 1974. **Ön ver.**, s. 37.

¹²¹ **BMC Phrygia.** no. 94 Severus Aleksander, no. 110 ise Gallienus dönemine tarihlenmekte ve bu imparatorların portrelerini taşımaktadır.

barışın işareti olarak görülebilir, diğer yandan iki Dioskür arasında, ortada bir sunak olduğunu tahmin ettiğimiz¹²² nesne ise bir festivalle ilişkili olabilir.

No. 31; (İ.S. 253-268) antik çağda sikkelerin diğer bir önemi de dolaşımları nedeniyle önemli bir reklam ve tanıtım malzemesi olmalarıdır. Bir çok kent festivallerini, tapınaklarını, ünlü olan ürünlerini sikkeleri üzerine basarak bunların dolaşımı sayesinde tanıtımını yapmıştır¹²³. Sindros vadisinde geniş tarım alanlarına sahip olan Akmonia'da tahıl üreticiliğindeki maharetini sikkelerine dabetmiş olmalıdır.

No. 32; (İ.S. 253-268) arka yüzünde Asklepios'un görüldüğü bu örnek ön yüzünde Gallienus portresi taşımaktadır. Akmonia'nın bu tipte bilinen sikkeleri ise III. Gordianus dönemindendir ve III. Gordianus'un portresini taşımaktadırlar¹²⁴. Yayınlarda Gallienus dönemine ait Asklepios'lu tipe rastlanmamıştır.

¹²² Müze vitrininde sergilenmekte olan sikkenin orta kısmına, sunak olduğu düşünülen figürün üzerine envanter numarası yapıştırıldığı için bu nesne açık şekilde görülememektedir.

¹²³ Antik çağda sikke dolaşımı ile tanıtım ve politika için bkz. Christopher Howgego, *Sikkeler Işığında Eski Çağ Tarihi*. (İngilizce'den çeviren Oğuz Tekin, İstanbul: 2000), ss. 81-90.

¹²⁴ SNG Cop. no 40, BMC Phrygia. No. 109-113 gibi.

3.1.3. Ankyra

Ankyra (Kilise Köyü) Batı Phrygia'da yer alan Abbaitis bölgesinin baş şehri ve ΜΥΣΩΝ ΑΒΒΑΙΤΩΝ lejandlı sikkelerin basım yeridir. Belirgin bir aradan sonra, imparator Nero döneminde, Ankyra kendi adına para basmaya başlamıştır. Bu da kentin Julia ünvanını almasından sonra olmuştur, ΙΟΥΛΑΙΩΝ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ da bu dönemde görülen yazıtlardandır, fakat genel olarak kent sikkelerinde ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ lejandı görülür.

Ankyra kentinin imparatorluk dönemi sikkelerinin tümü yarı otonom sikkelerdir ve yaklaşık olarak Nero döneminden I: Philippos dönemine kadar 200 yıllık bir zaman dilimi içine yayılır¹²⁵.

Ankyra sikkelerinde görülen en ilginç tasvir ise bir gemi çapası tutan Zeus'tur. Bilindiği üzere bu Galatia'da yer alan Ankyra kentinin kuruluş efsanesiyle ilgilidir. Burada görülen tasvir ise büyük olasılıkla bu efsanenin baş kahramanı Midas'ın adıyla kentin reklamını yapmak için kullanılmış bir kandırmacadır. Bazı örneklerde de çapa taşıyan Zeus Hera ile karşılıklı olarak görülür¹²⁶.

¹²⁵ BMC Phrygia. XXIX.

¹²⁶ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz., BMC Phrygia. XXIX, Head. Ön. ver., s. 664, S. Mosser, "Four Roman Medallions and a Bronze of Apameia in Phrygia", Museum Notes no. 1, (New York: 1946), ss. 65-72.

3.1.4. Apameia

Apameia (Dinar) kenti I. Antiokhos (Soter) tarafından eski Kelenai kalesinin üzerine kurulmuş ve annesi Apama'nın adını almış¹²⁷. Meandros (Menderes) nehrinin kaynağına, ki o küçük bir kol olan Marsyas (Suçikan) nehridir, oldukça yakındır ve bir çok ticaret yolunun birleşme noktasında yer alır. Strabon kentin, Ephesos'tan sonra, Asia'nın en büyük ticaret merkezi, İtalya'dan ve Yunanistan'dan gelen malların ambarı olduğu söyler¹²⁸. Kent geç dönemde de bu önemini korumuş ve arttırmıştır. Özellikle ordu hareketlerinde bir konaklama ve durak yeri olmuştur¹²⁹. Dolayısıyla para sirkülasyonu oldukça yüksek olmalıdır.

Apameia'nın erken dönem paraları kristophorlardır. Kent Roma döneminde birçok farklı tipte sikke basmıştır, bunlar arasında çifte flüt (aula) çalan MAPCYAC, ZEVC KEAENEVC' a büst yada figür, ΔIONVCOC KEAINEVC büstü, kahraman KEAINEOC figürü, HOMONOIA, çifte flüt çalan Athena, Aphrodite Pudica, Hekate Triformis, nehir tanrısı MAIANΔPOC, Artemis Ephesia, bebek Zeus a bakıcılık yapan Amaltheia, MAI (Maiandros), MAP (Marsyas), OP (Orgas) ve ΘEP (Terma) olarak yazılmış nehir tanrıları da yer alır¹³⁰.

Apameia'nın bastığı tek birlik sikkeleri de Ephesos kentiyle beraber bastığı sikkelerdir.

No.44; (İ.S. 54-59) magistrat M. Vettius Niger imzasını taşımaktadır, Vettius hakkında hemen hemen hiçbir şey bilinmektedir fakat Asia Valisi olduğu tahmin edilmektedir. Vettius'un 47 yılında konsül, 55-57 yıllarında ise Proconsul ve Vali olarak görev yaptığı düşünülmektedir¹³¹.

¹²⁷ Livius. *Ön. Ver.*, XXXVIII. VIII. 15.

¹²⁸ Strabon. *Ön. ver.*, XXII.VII.15, P. Trebilco, *Jewish Communities in Asia Minor*. (Cambridge: 1991) ss. 91-105, Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 281, Belke ve Merisch. *Ön. ver.*, s. 189 vd.

¹²⁹ Jones, *Ön. ver.*, ss. 69-77, Maggie. *Ön. ver.*, cilt I s. 125, cilt II s. 983 vd.

¹³⁰ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. *BMC Phrygia*. XXXIX, Head, *ön. ver.*, s. 665.

¹³¹ *RPC I* s. 506.

No. 45; (İ.S. 198-209) ön yüzde yer alan Geta portresinin tahrip edilmemiş olması bakımından kaybolma zamanı konusunda tarih verici özelliği vardır. Bilindiği üzere Geta ölümünün ardından *Damnatio memorie*'ye uğramış, tüm hatırası lanetlenerek sikkeler dahil tüm portreleri, yazıtlardaki isimleri silinmiş yada okunamayacak hale getirilmiştir. Bu sikkede yer alan portrenin silinmemiş olması, büyük olasılıkla, sikkenin saklanmış, yada *Damnatio memoriae* öncesinde kaybedilmiş olmasından kaynaklanmış olmalıdır.

No. 46; (İ.S. 244-266) ön yüzünde Demos büstü bulunan bu örneğin benzerleri III. yy ortalarında basılmıştır fakat bu tipin arka yüzünde Asklepios olanına taradığımız yayınlarda rastlanmamıştır.

No. 47; (İ.S. 211-268) Soteria yazıtlı yada Kore Soteria figürlü sikkeler Anadolu'da sıklıkla Hellenistik dönemde görülürler. Gerek boyutları gerekse portre özellikleri bakımından Hellenistik dönem örneklerine benzeyen bu tip sikkelere özellikle Phrygia bölgesinde, Roma döneminde sıkça rastlanılmaktadır.

3.1.5. Bruzus

Bruzus (Karasandıklı), kenti büyük olasılıkla Helenistik dönem başında kolonileştirilerek geliştirilmiştir¹³². Phrygia Pentapolisi'nin en kuzeydeki kentidir¹³³, fakat kentin bazı dönemlerde güç kaybedip küçüldüğü, başka kentlere bağlandığı da görülmektedir¹³⁴. Kentin büyümesi ise en geç Severuslar döneminde gerçekleşmiş olmalıdır¹³⁵.

Kent otonom sikkelerini de Septimius Severus döneminde basmaya başlamış, III. Gordianus dönemine değin de sikke basmayı sürdürmüştür. Fakat Hadrianus döneminde para basmış olabileceği de düşünülmektedir. Büyük olasılıkla kent yalnızca büyük dini yada politik festivaller esnasında para basmıştır. Kentin sikkeleri üzerinde magistrat isimlerine rastlanmaz..

Ana sikke tiplerinde tridentiyle birlikte Poseidon, oturan Zeus ve Hera, Homonia, arabasında Demeter ve iki meşaleli Hekate görülmektedir. Ayrıca Okokleia'yla da bir birlik sikkesi basmıştır¹³⁶.

No. 48; (İ.S. 198=211) üzerindeki yoğun korozyon, ve temizleme imkanımızın bulunmamasından dolayı sikkenin arka yüz yazıtı, magistrat ismi tam olarak çözülememiş, ancak bazı harfleri okunabilmiştir. İmparator Caracalla döneminde Bruzus kentinin Asklepios'lu sikkeler bastığını bilmemize rağmen, okunabildiği kadarıyla, buradaki sikkede imzası bulunan magistrat tarafından basılmış başka bir örneğe rastlanamamıştır.

¹³² Cohen 1995. **Ön. ver.**, s. 292.

¹³³ Belke ve Merisch. **Ön. ver.**, s. 215.

¹³⁴ Örneğin Flaviuslar döneminde kent Ephesos conventusuna bağlı olarak görülmektedir, bkz. Cohen 1995, **Ön ver.**, 293.

¹³⁵ R. Cagnat. *Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertinentes IV*, (Paris: 1927), s. 68 no. 1, Severuslar dönemine tarihlenen yazıtta Bruzus'un İmparator Severus'u onurlandığı görülmektedir, Drew Bear 2002. **Ön. ver.** s. 4.

¹³⁶ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. **BMC Phrygia. XLII, Head. Ön. ver.**, s. 669.

3.1.6. Dionysopolis

Dionysopolis (Orta Köy), Meandros (Menderes) nehrinin yukarısında, güneyde yer alır¹³⁷. Kent II. Eumenes ve II. Attalos tarafından kurulmuş, adını da kentte bulunan Ahşap Dionysos heykelinden almıştır¹³⁸. Kent Dionysos ve Apollon Lairbenos¹³⁹ için önemli bir kült merkezidir. Roma dönemi içinde kent büyümeyen, eski sınırları içinde kalmış, orta sınıf, hatta küçük bir Asia kenti olarak anılmıştır¹⁴⁰.

İlk otonom sikkelerini İ.Ö.II. yy. sonları hatta büyük olasılıkla I. yy başlarında basmıştır. Roma dönemi otonom sikkelerini ise Tiberius döneminden Elagabalus Dönemine kadar basmıştır. Başlıca sikke tipleri arasında ayakta Dionysos, nehir tanrısı ΜΕΑΝΔΡΟΣ, Telesphoros ve Demeter, Zeus Laodikeios ve çifte baltalı nehir tanrısı yer alır¹⁴¹.

No. 51; (İ.S. 14-37) magistrat Aristos Aristou imzalı bu sikkenin arka yüzünde kente adını veren tanrı Dionysos rahip giysisi içinde görülmektedir, Dionysos'un çok alışıldık olmadık bu tasviri, kentteki önemi ve kurucu kişiliğinin getirdiği önemiyle ilişkili olmalıdır.

¹³⁷ Belke ve Merisch. *Ön. ver.*, s. 234.

¹³⁸ V. Tscherikower, *Die Hellenistischen Stadgründungen von Alexander dem Grossen bis Auf Römerzeit*, (Leipzig: 1927) s. 33.

¹³⁹ Apollon Lairbenos ile ilgili bkz. Lesky, *Pauly Real Encyklopedia der Classischen Altertüm Swissenschaft* cilt II, (Stuttgart: 1869), s. 58, T. Ritti, C. Şimşek ve H. Yıldız, "Dédicé E ΚΑΤΑΓΓΙΑΦΑΙ Dal Sanctuario Frigio di Apollon Lairbenos", *Epigraphica Anatolica*, sayı 32, (Bonn: 2000), s. 1-88. Lairbenos ile ilgili yazıtlar için bkz. *MAMA IV*. s. XV ve yazıt 95-103.

¹⁴⁰ Kentle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Maggie. *Ön. ver.*, ss. 1020-1022, Aulock 1987. *Ön. ver.*, ss. 13-17, Roberts 1962. *Ön. ver.*, s. 127-149, Belke ve Merisch. *Ön. ver.*, s. 234, Ramsay 1897. *Ön. ver.*, ss. 126-128, Cohen 1995. *Ön. ver.*, ss. 293-295.

¹⁴¹ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. *BMC Phrygia XXXIV*, Head. *Ön. ver.*, s. 671, Aulock 1987. *Ön. ver.*, ss. 13-17.

3.1.7. Dokymaion

Dokymaion (İscehisar) kenti, Kaistros (Küçük Menderes) nehrinin yukarısında, Dureios Nehri (İscehisar Çayı) kıyısında yer alır, Strabon buradan geçtiği sırada kentin çok küçük olduğundan bahseder hatta Dokymaion için köy tanımını kullanır¹⁴². Bir Makedon kolonisi olarak kurulan kent adını Lysimokhos'un Generali Dokimos'tan almıştır¹⁴³.

Roma döneminde özellikle mermer ocakları nedeniyle kent oldukça tanınmıştır¹⁴⁴. Neredeyse tüm Roma dünyasına mermer ihracatı yapan kentin ekonomisi de buna bağlı olarak oldukça geniş bir sirkülasyona sahip olmalıdır. Ayrıca bu ticaret nedeniyle Asia'nın bir çok küçük kentinin aksine Dokymaion'a bağlanan direk yollar bulunmaktaydı ki bunların bir çoğu liman kentleriyle doğrudan bağlantıyı gerçekleştirip, sevkıyatı zor olan ürünün bir nebze hızlı ve daha kolay bir şekilde gemilere ulaştırmak için açılmıştır¹⁴⁵. Dokymaion'dan alınıp deniz yoluyla Ostia'ya oradan da Roma'ya götürülen mermerler, kazılar sonucunda, Ostia Liman depolarında aynen ocaklardan çıktığı şekliyle, istiflenmiş olarak ele geçmiştir¹⁴⁶.

¹⁴² Strabon *Ön. ver.*, XII. VIII. 14.

¹⁴³ Kentle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Tscherikower. *Ön. ver.*, s. 35, Roberts 1962. *Ön. ver.*, ss. 5-54, Maggie. *Ön. ver.*, cilt II, s.1002, Bekle ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 237 vd.,

¹⁴⁴ Maggie. *Ön. Ver.*, s. 50, mermer ocakları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Waelkens 1982. *Ön.Ver.*, Waelkens 1985. *Ön.Ver.*, Roberts 1962. *Ön. Ver.*, s. 23 vd., Lazzarini, Moschini ve Waelkens 1985. *Ön.Ver.*, ss. 18-75, Asgari. *Ön.Ver.*, Drew Bear 1993. *Ön.Ver.*, ss. 111-123.

¹⁴⁵ Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 295 vd.

¹⁴⁶ Drew Bear 2002. *Ön. ver.* s. 104

Kent Claudius döneminden III. Gordianus dönemine kadar otonom sikkelerini basmıştır. İki aslan arasında Kybele, Athena, Satyr ve Eros'la birlikte ayakta Dionysos, aslandan bir kadını kurtaran 3 çıplak adam, nehir tanrısı ΔΟΥΠΕΙΟC, Apollon ve ΔΟΚΙΜΟC büstü en çok rastlana sikke tipleridir¹⁴⁷. Özellikle kentin kurucusu Dokimos'un portrelerine imparatorluk dönemi otonom sikkelerinde bile rastlanır¹⁴⁸.

No. 54; (İ.S. II-III.yy) genellikle sikkeler üzerinde bulunan ırmak tanrılarının adı arka yüze yazılır, bu hem kentin yerinin gösterilmesi açısından, hem de tanrının onurlandırılması açısından işlevseldir. Bu sikke üzerinde betimlenen ırmak tanrısının ismi belirtilmemiştir, fakat büyük olasılıkla kente en yakın ırmak olan Kaiströs'tür.

No. 55; (İ.S. II-III.yy) yukarıda da bahsettiğimiz üzere kentin kurucu Dokimos, Dokymaion'da oldukça önemli bir yere sahiptir. Sikkenin ön yüzünde de bu önem neticesinde yerini almıştır.

¹⁴⁷ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. BMC Phrygia. LVI, Head. Ön. ver., s. 673, Jean Babelon, "Une Monnaie de Docimeum de Phrygie au nom de Corbulom", *Bulletin de Société Française de Numismatique* 21/6, (Paris: 1966), s. 60. Louis Robert, "Stace les Carrieres et les Monnaies de Dokimeion, Attis et Agditi", *A Travers l'Asie Mineure Poetes et Prosateurs, Monnaies Grecques, Voyageurs et Geographie*, (derleyen Louis Roberts, Paris: 1980), ss. 221-256.

¹⁴⁸ Dokimos epitetleri için bkz. William M. Ramsay, "Epigrams and Coins of Phrygian Cities", *The Geographical Journal* no. 20, (Zbornik: 1924), s. 134.

3.1.8.Eukarpeia

Eukarpeia (Emirhisar), yukarı Glaukos (Sandıklı Çayı) vadisinde yer alan ve Phrygia Pentapolisi olarak anılan kentlerden en önemli olanıdır¹⁴⁹. Hellenistik dönem başlarında kurulmuş bir koloni olduğu düşünülmektedir. Augustus döneminden itibaren büyüyüp gelişmiştir¹⁵⁰.

Hellenistik dönemde sikke basmayacak kadar küçük olan kent, Augustus döneminden Volusianus dönemine kadar imparatorluk sikkeleri basmış, otonom sikkelerini ise Hadrianus, Septimius Severus dönemleri arasında basmıştır. Kent sikkelerinde aslanlarıyla birlikte Kybele, Artemis ve Tykhe en çok görülen figürlerdir¹⁵¹.

No. 56; (İ.S. 198-217) ön yüzünde imparator Caracalla'nın erken yıllarına ait bir portresini taşıyan bu sikkeye yayınlarda rastlanamamıştır. Arka yüzünde benzer figürasyonda Artemis'in yer aldığı sikkelere ise Geta döneminde rastlanmaktadır¹⁵². Uşak müzesi örneğinde imparator ismi açık şekilde ANTONEINOC olarak okunabilmektedir. BMC'de yer alan bu iki örneğe dair fotoğrafların kitapta bulunmaması bu sikkeleri kıyaslamamızı güçleştirmektedir. Diğer yandan Caracalla'nın genç bir portre tipinin sikke üzerinde yer alması ve Caracalla ile Geta'nın genç portrelerinin birbirine benzerliği, BMC kataloglarındaki örneklerle Uşak müzesindeki örneğin aynı olabileceğini, dolayısıyla BMC'de bir okuma hatası olabileceği ihtimalini düşündürmektedir.

¹⁴⁹ Strabon. *Ön. ver.*, XII.VIII.13, Pentapolis'in diğer dört kenti; Brouzos, Otros, Hierapolis ve Stektorium'dur.

¹⁵⁰ Kent ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. *Ön. ver.*, ss. 690-692, Bekle ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 250 vd., Jones. *Ön. ver.*, s. 66, G. Radet, *De Colonis a Macedonibus in Asiam Cels Taurum Deductis*, (Paris: 1890), s. 32, Drew Bear 1992. *Ön. ver.*, 373 vdd.

¹⁵¹ Sikkeleri ile ilgili genel bilgi için bkz. *BMC Phrygia*. XII vd., Head. *Ön. ver.*, s. 676.

¹⁵² *BMC Phrygia*. no. 18 ve 19 gibi.

3.1.9. Eumeneia (Fulvia)

Eumeneia (Işıklı), aşağı Glaoukos (Sandıklı Çayı) ve Yukarı Maiandros (Menderes) arasında yer alır, kent II. Attalos tarafından Seleukos kalesi Peltae'yi kontrol etmek amacıyla kurulmuştur¹⁵³.

Kent sikke basabilecek kadar büyük olduğu halde İ.Ö. 133 yılına kadar sikke basmamıştır, bu da büyük olasılıkla Pergamon sikkeleri kullandığı, dolayısıyla Pergamon'un bir nevi uydusu olduğu savını destekleyici bir veri olmaktadır¹⁵⁴. İ.Ö. II yy. ortalarından itibaren kolonistlerin gelişile ciddi bir büyümeye sahne olur¹⁵⁵, İ.Ö. I yy'de Marcus Antonius kente karısının adını verir, kısa bir süre için de olsa kent Fulvia Eumeneia olarak anılır¹⁵⁶. İ.S. III. Yy ortalarından itibaren kentteki yerleşim azalır ve şehir neredeyse sadece bir garnizon olarak kalır¹⁵⁷.

Kentin İ.Ö. II. yy'de otonom sikkeler basmaya başlamıştır. Roma döneminde ise Tiberius-Gallienus dönemleri arasında otonom sikkeler basmıştır. Başlıca tipleri arasında nehir tanrısı ΓΑΑΥΚΟC çifte baltalı Apollon, Çifte baltalı nehir tanrısı ve Eros'un sürdüğü, panter ve keçilerin çektiği arabada Apollon ve Dionysos yer alır¹⁵⁸.

¹⁵³ Ramsay 1897. *Ön. ver.*, s. 353.

¹⁵⁴ Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 301.

¹⁵⁵ Kent Antiokhos III ile olan savaşlarda Akalarla birlik kurmuş, yardım almıştır. Hadrianus dönemi sikkelerinde EYMENEION AXAION yazıtına rastlanması da buna ithafen olabilir (Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 301). Bunun yanıdan Antiokhos un bölgeyi terk etmesinin ardından kente yerleşen kolonistler içinde Akaların da olması ve kentin kendi soyunu Akalarla da birleştirmiş olması dolayısıyla AXAION lejandı sikkelerde yer tutmuş olabilir.

¹⁵⁶ Maggie, *Ön. ver.*, s. 984.

¹⁵⁷ Kentle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. *Ön. ver.*, ss. 393-395, Louis Roberts, *Villes D' Asia Minor*, (Paris: 1935) ss. 151-160, Maggie. *Ön. ver.*, s. 984 vd., Bekle ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 251 vd. Louis Roberts, *Etudes Anatoliens*, (Paris: 1937), s.164 vd., Thomas Drew Bear, *Nouvelles Inscriptions de Phrygie*, (Zutphen: 1978), s. 114, Thomas Drew Bear, "Local Cults in Greco-Roman Phrygia", *Greek, Roman and Byzantine Studies* 17, (Warburg: 1976), ss. 247-269.

¹⁵⁸ BMC Phrygia. LX.

Ayrıca ktistes Attalos Philadelphos adına kentte düzenlenen festivaller için de para basılmıştır¹⁵⁹.

No. 59; (İ.S. İ.Ö.27-İ.S.14) sikke magistrat Epigonos Philopatris imzasını taşımaktadır. Epigonos, ve karısı Kastoris Augustus döneminde magistratlık etmişlerdir. Epigonos'un imzasını taşıyan paralarla karısının imzasını taşıyan paralar büyük olasılıkla aynı yıllarda, beraber dolaşımdaydılar Epigonos imzalı sikkeler büyük (3,8-4,3 gr.) Kastoris imzalı sikkeler is daha küçük (2,1-2,3 gr.) bir birimi temsil etmekteydi¹⁶⁰.

No. 60, 61; (İ.S. 14-37) sikkeler magistrat Kleon Agapetos imzasını taşımaktadırlar.

No. 62-65; (İ.S. 54-68) Ioulios Kleon, Archierus Asias imzalı sikkelerin arka yüzlerinde Apollon bir elinde kuzgun, diğer elinde çift balta ile betimlenmiştir. Apollon kültü kentte oldukça önemli bir yer tutar, Apollon Propylaios başlıca tapının gören tanrılardandır. Elinde çift balta taşıması ise Men Askanios'la¹⁶¹ özdeşleştirilmiş olabileceği varsayımını gündeme getirir¹⁶², Eumeneia coğrafi olarak geçiş yolları üzerinde bulunması ve ay tanrısı Men'in Askanios'un önemli tapınım merkezlerinden Pisidia Antiokheia'sına çok uzak olmaması bu olasılığı güçlendirmektedir. Kaldı ki Men Askenios'un Phrygia kökenli bir tanrı olduğu da düşünülebilir¹⁶³. Diğer yandan magistrat Ioulios Kleon'un Archierus Asias (baş rahip) olması da kentte bir Apollon tapınağı olabileceğini düşünmemize sebep olmaktadır.

No. 66; (İ.S. 54-59) gene Ioulios Kleon imzasını taşıyan bu parada arka yüzde kentteki diğer bir önemli tanrı, Kybele görülmektedir. Ön yüzde Agripina'nın başının araksında

¹⁵⁹ Festivaller için bkz. Roberts 1937, *Ön. ver.*, s. 164 vd., festival sikkeleri için bkz. T. E. Mionnet, *Description de Médailles Antiques Grecques et Romanes*, (Paris: 1913), 4. cilt s. 296, F. Imhoof Blumer, *Kleinasiatische Münzen*, (Viyana: 1902) s. 231.

¹⁶⁰ *RPC I.* s. 509.

¹⁶¹ Men Askeneos ile ilgili ayrıntılı bilgi için. bkz. Lesky. *Pauly Real Encyklopedia der Classischen Altertü Swissenschaft* cilt XV, (Stuttgart: 1869), s. 692.

¹⁶² T. Drew Bear. 1976, *Ön. ver.*, s. 260 vd. Ramsay 1897. *Ön. ver.*, s. 374.

¹⁶³ Askenios, İncil'de (Genesis, bölüm V-171) Phrygia halkını tanımlamak için kullanılan "aşkenaz" ile etimolojik olarak da yakınlık göstermektedir.

görülen kontürmark¹⁶⁴, çifte balta, gene yukarıda bahsettiğimiz gibi Apollon Propylaios'la ilintili olmalıdır.

¹⁶⁴ GIC. s. 374: no. 5,6,7,8,9,10.

3.1.10. Grimenothyrae (Flavia Grimenothyrae)

Grimenothyrae (Çarık Köyü) Yukarı Sindros nehri vadisi civarında, Akmonia yakınlarında, Temenothyrae ile Keramon arasında yer alır. Kent Domitianus döneminde kurulmuş, Flavius ailesine mensup olan imparator nedeniyle de Flavia ön adını almıştır¹⁶⁵.

Kent otonom sikkelerini basmaya Domitianus döneminde başlar ve Hadrianus döneminde bu faaliyeti son bulur. Domitianus dönemi sikkelerinin üzerinde ΦΛΑΟΝΙΩΝ ΓΡΙΜΕΝΟΘΥΡΕΩΝ, Traianus ve Hadrianus döneminde ise yalnızca ΓΡΙΜΕΝΟΘΥΡΕΩΝ yazıtı yer alır. Tahtında oturan Zeus, Athena ve atlı imparator tiplerini çoklukla kullanmışlardır¹⁶⁶.

No. 71; (İ.S. 98-117) arka yüzde yer alan ayakta Zeus tasviri antik çağ sikke topolojisinde oldukça yoğun görülmektedir, sol elinde tuttuğu Globus ise hükmettiği dünyayı temsil etmektedir. Sikke üzerindeki imza ise magistrat Tulli'ye aittir.

No. 72; (İ.S. 98-117) numaralı sikke de gene Traianus dönemine tarihlenir ve aynı magistratın imzasını taşımaktadır (Tulli). Ön yüzde yer alan portre SNG'de Demos başı olarak tanımlanmıştır fakat keskin yüz hatları, büyük çenesi ve gür sakallarıyla Herakles'in portre özelliklerini de yansıtmaktadır.

¹⁶⁵ Head *Ön. Ver.*, s. 674.

¹⁶⁶ BMC *Phrygia*. LXIII.

3.1.11. Hierapolis

Hierapolis (Pamukkale) kenti Meandros nehrinin kaynağından yaklaşık 25 km. batıda, Lykus (Çürük Su) ovasında yer almaktadır. Hierapolis kenti Herodotos tarafından Lydia ile Phrygia arasında sınır noktası olarak gösterilmektedir¹⁶⁷, fakat Ksenophon ise kenti Phrygia toprakları içinde sayar¹⁶⁸. Hierapolis dini açıdan olduğu kadar ekonomik açıdan da bölgede önemli bir yere sahipti, ki kent bölgeden geçen ticaret yollarının kesişim yerinde bulunmakta idi ve kuzeyde Mossyna, güneyde Laodikeia ve doğuda Kolossae arasında kalan bölgede başlıca merkez konumundaydı¹⁶⁹. Kentin asıl büyüme hareketi Seleukoslar dönemindeki kolonizasyonla olmuştur, bu kolonizasyon sırasında bir çok Makedon kökenli aile de buraya yerleşmiştir¹⁷⁰. Roma dönemi sikkelerinde de buna işaret olarak HIEPOTIOΛETΩN MEKEΔONΩN, HIEPOTIO-MAKEΔON gibi ibareler görülür. Kentin ktitesi de Apollon Arkhegetes olarak geçer¹⁷¹. İmparatorluk döneminde, Laodikeia ile birlikte, tekstil endüstrisi Hierapolis'te de oldukça gelişmiştir. Hatta kentin ünü Asia'nın dışına, Roma'ya kadar yayılmıştır¹⁷². Kentte Zeus ve Apollon kültleri baskındır, özellikle kentin yaklaşık 30 km. dışında yer alan Apollon Lairbenos Tapınağı İ.S. II. yy'den itibaren kentin kontrolü altına girmiş ve önemli bir tapınım merkezi olmuştur¹⁷³.

Neokorluk ünvanı da taşıyan kent bu onura imparator Caracalla döneminde sahip olmuş fakat ancak Elegabalus döneminde aktif neokorluk kenti gibi sikke basıp tapınak yaptırabilmiştir¹⁷⁴. Kent erken Hıristiyanlık dönemi de dahil olmak üzere bölgedeki

¹⁶⁷ Herodotos. **Ön. ver.** XII.VII.3.

¹⁶⁸ Xenophon. **Ön. ver.** I. II. 6.

¹⁶⁹ Ramsay 1897. **Ön ver.** s. 85 vdd.

¹⁷⁰ C. Human, **Altertümer von Hierapolis**, (Berlin: 1898), s.339.

¹⁷¹ Tscherikower. **Ön. ver.**, s. 31 vd.

¹⁷² Strabon. **Ön. ver.**, XII.IV.14.

¹⁷³ Roberts 1962. **Ön. ver.**, ss. 141-143.

¹⁷⁴ Brundel. **Ön. ver.**, 135 vd.

önemi hep korumuştur¹⁷⁵. Kentte yapılan arkeolojik kazı çalışmaları halen sürmektedir¹⁷⁶.

Hierapolis İ.Ö. II. yy. başlarında otonom sikkelerini basmaya başlamıştır. Roma dönemi sikkeleri Proconsul Fabius Maximus döneminde başlar (c. İ.Ö.5). Erken dönem sikkelerinde kent ismi ΙΕΡΟΠΟΛΙΤΩΝ olarak görünür fakat Augustus döneminden itibaren isim ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ'a dönüşür¹⁷⁷.

Kentin Traianus dönemi öncesi kullandığı ana sikke tipleri lir, tripod, Apollon Kitharoedös, çift baltâ, Helios Lairbenös, çift baltalı atlı tanrı, Zeus Laedikos ve Augustus Tapınağı'ndan oluşur. Traianus döneminden sonra ise Athena ve Hermes, kahin ve rahip, Apollon, nehir tanrısı XPVCOPOAC, Tykhe EVTIOCIA ve EVBOCIA, Kybele ve Hygeia, Selene ve Hekate gibi tipler oldukça yoğun görülür.

¹⁷⁵ Kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. *Ön ver.* ss. 84-118; Maggie *Ön. ver.*, cilt II s. 987 vd., Bekle ve Mersich. *Ön. ver.*, ss. 268-272, Jones. *Ön. ver.*, s. 395, Cohen. *Ön. ver.*, ss. 305-308.

¹⁷⁶ Kazı raporları için bkz. Paolo Verzone, "1981 yılında Hierapolis'te Yapılan Restorasyon ve Kazı Çalışmaları", *IV. KST.* (Ankara: 1983), ss.291-297, Daria Ferrero De Bernardi, "Report on the City Activity Out by The Mission At Hierapolis in 1986", *IX. KST cilt II*, (Ankara: 1987), ss. 225-237, Daria Ferrero De Bernardi, "Fouilles et Restaurations A Hierapolis en 1987", *X KST cilt II*, (Ankara, 1988), ss. 293-301, Daria Ferrero De Bernardi, "Prelimery Report On The 1988 Excavation Campaing ", *XI KST cilt II*, (Ankara: 1989), ss. 245-257, Daria Ferrero De Bernardi, "1990 Hierapolis Kazısı", *XIII. KST cilt II*, (Ankara: 1991), ss. 131-141, Daria Ferrero De Bernardi, "1993 Yılında Frigya Hierapolisinde kazılar ve Restorasyonlar", *XV. KST cilt II*, (Ankara: 1994), ss. 341-351, Daria Ferrero De Bernardi, "Excavations and Restorations During 1994 in Hierapolis of Phrygia", *XII. KST cilt II*, (Ankara: 1996), ss. 95-107, Daria Ferrero De Bernardi, "Excavations and Restorations During 1995 in Hierapolis of Phrygia", *XVIII. KST cilt II*, (Ankara: 1997), ss. 101-119, Daria Ferrero De Bernardi, "Hierapolis İtalyan Kazı Kurulu 1997 Dönemi Çalışma Raporu", *XX. KST cilt II*, (Ankara: 1999), ss. 263-283, Daria Ferrero De Bernardi, "Relations of Mission Activity in 1998 Hierapolis of Phrygia", *XXI. KST cilt II*, (Ankara: 2000), ss. 193-205.

¹⁷⁷ *RPC I.* ss. 480-482.

Hierapolis Hadrianus döneminde Laodikeia ile, M. Aurelius döneminde Kibyra, Ephesos ve Synnada ile, Commodus döneminde Ephesos Sardes ve Aphrodisias ile, Philippos döneminde ise Ephesos¹⁷⁸, Smyrna, Sardes, Pergamon ve Kyzikos ile birlikte sikkeler basmıştır¹⁷⁹.

No. 74, 75; (İ.S. 244-249) Hierapolis kentinin Ephesos ile bastığı birlik sikkelerindendir. Oldukça büyük boyutlarda olan (122 numaralı sikke 17,8 gr., 2,8/3,0 cm. 123 numaralı sikke ise 19,6 gr. 3,5/3,6 cm. boyutlarındadır) sikkelerin ön yüzünde İmparator Philippos'un Zırhlı portresi arka yüzünde ise iki kentin önemli tanrıları Apollon Kitharodeus¹⁸⁰ ve Artemis Ephesia yer almaktadır. Bu tür birlik sikkelerinde kentler kendilerini en iyi şekilde tanıtacak, anımsatacak figürleri tercih etmektedirler. Şimdiye kadar yapılan çeşitli katalog çalışmalarında burada yer alan Apollon figürü Kitharodeus olarak alınmıştır, yukarıda da bahsettiğimiz üzere kentte önemli bir Apollon Lairbenos tapının merkezi yer almaktadır¹⁸¹. Apollon Lairbenos kültü, özellikle Lydia Bölgesi'nde büyük saygı görmekteydi. Kentin adı (kutsal kent) bu külte izafen verilmiştir. Tapınağı oldukça büyük bir "hierodoulos" (tapınak kölesi) popülasyonu barındırmaktaydı. Yazıtlardan anlaşıldığı kadarıyla bu köleler tapınağın bakımıyla meşgul oldukları gibi, tapınağa ait arazilerin ve atölyelerin işletilmesinde de çalışmaktaydılar¹⁸². Kazısı yapılan tapınak yapısı oldukça görkemli olup, mevcut yapısı İ.S. II. III. yy'ye tarihlendirilmektedir. Tapınakta bulunan adak yazıtları, Hierapolis çevresindeki yerleşimler dışında, özellikle Motella, Blaundos, Dionysopolis gibi Lidya kentlerinin vatandaşlarının buraya, festivallere katılmak ve adakta bulunmak için

¹⁷⁸ Ephesos'la basılan birlik sikkelerinden bir örnek de Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda saklanmaktadır. bkz. katalog no. 122, 123.

¹⁷⁹ Sikkeler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **BMC Phrygia**. LXV vdd., Head **Ön. ver.**, s. 672 vd., Leo Weber, "The Coins of Hierapolis in Phrygia", **Numismatic Chronicle vol. 13**, (Londra: 1913), Ann Johnson, "Hierapolis Revisited", **Numismatic Chronicle vol. 144**, (Londra: 1984) ss. 52-80.

¹⁸⁰ Apollon Kitharodeus ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Olga Palagia, **Lexicon Ichographicum Mythologiae Classicae II/1**, (İsviçre: 1984), ss. 199-201, 206 ve 208.

¹⁸¹ Roberts 1962. **Ön. ver.**, ss. 141-143.

¹⁸² A.Tolga Tek, **Arykanda Kazılarında Bulunan Antik Sikkeler Üzerinde Yeni İncelemeler: 1971-2000 Sezonları**, (Ankara Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü'ne Sunulmuş, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: 2002), no. 918.

geldiklerini göstermektedir¹⁸³. Dolayısıyla, tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sikke üzerindeki tasvirin Kitharodeus'tan ziyade Lairbenos olma ihtimali daha yüksektir. Sikkelerin iyi korunmamış olmaları nedeniyle Apollon tasvirinin ne biçimde olduğu tam olarak görülememektedir, fakat eğer ki bu Kitharodeus tasviri ise hiç kuşkusuz, orijinali Timarkhides tarafından yapılan ve pek çok kopyası ile tanınan ünlü heykelden taklit edilmiş olmalıdır¹⁸⁴.

No. 76; (İ.Ö.10-9) magistrat Byron Bryonos imzasını taşımakta olan sikkenin ön yüzünde Proconsul Fabius Maksimus portresi yer almaktadır, Augustus döneminde Hierapolis iki farklı birimde sikkeler basmış ve bunlardan küçük olanının ön yüzünde genellikle Fabius'un büstünü kullanmıştır. Daha büyük olan ikinci birimde ise İmparatorun kendi portresi yer almaktadır. Kentte uzun yıllardır arkeolojik ve epigrafik çalışmaların sürdürülmesi nedeniyle Hierapolis sikkeleri daha kısa zaman dilimleriyle tarihlenebilmektedir. Byron Bryonos imzasını taşıyan bu sikke de bu çalışmalar sonucunda İ.Ö. 10/9 tam olarak yıllarına tarihlenebilmektedir¹⁸⁵.

No. 77-79; (İ.S. 96-217) ilk iki sikkede yer alan arka yüzde yer alan Nemesis figürü ve diğer sikkede yer alan Serapis betimlemesi kentin konumuyla ilişkili olmalıdır, II. yy. getirdiği Pax-Romana ve kompozitlik, geçiş yolları üzerinde yer alan büyük ve kutsal kentin, Mısır kökenli kültürleri de benimseyip sikkeleri üzerinde yer vermesine olanak sağlamıştır.

¹⁸³ Mitchell. **Ön. ver.**, ss. 193-195, Ritti, Şimşek ve Yıldız. **Ön. ver.**, s. 17 vdd.

¹⁸⁴ P. V. Hill, "The Temples and Statues of Apollon in Rome", **Numismatic Chronicle**, (1962: Londra), s. 128.

¹⁸⁵ **RPC I** ss. 480-483.

3.1.12. Kadoi

Kadoi'nin (Gediz) bir Makedon kolonisi olarak kurulmuş olabileceği düşünülmektedir, fakat konuyla ilgili kesin kanıtlar yoktur¹⁸⁶. Kadoi, Abbatiea yakınlarında, Batı Phrygia'da yer alır¹⁸⁷. Kadoi hakkında çok fazla bilgi yoktur, fakat Hellenistik dönemde çok büyük olmamakla birlikte Augustus döneminde büyümüş, bu da büyük olasılıkla bir kolonizasyon faaliyetiyle olmuştur¹⁸⁸.

Kent ilk sikkelerini Roma döneminde basmaya başlamıştır. İlk sikkeleri Claudius döneminde ortaya çıkar ve Gallienus dönemine kadar da kent sikke basmayı sürdürür. Trebonianus Gallus dönemi sikkeleri üzerinde görülen Σεβαστα ομοβονία oyunlarını işaret eden yazıt kentte diğer bir kütle birlikte bölünmüş imparatorluk kültürünün de olduğunu gösterir.

Kadoi sikkeleri üzerinde en çok rastlanan tasvirler Zeus Laedikos, Artemis Ephesia, nehir tanrısı Hermos ve kral Midas büstüdür (BACI AEVS MIAAC).

Kent yalnızca Domitianus döneminde Aezanis ile birlik sikkeleri basmıştır¹⁸⁹.

No. 84; (İ.S. 41-54) magistrat Demetrios Artema Stephaneros imzasını taşıyan sikkenin Aezanis (kat no. 49-54), Kotiaeum ve Dokymaion kentlerinin aynı dönemde bastığı sikkeler ile olan benzerliği gözden kaçmayacak derecede aşıkardır. Büyük olasılıkla tüm bu kentlerin darbettiği bu dönem sikkelerinin kalıplarını aynı sanatçı üretmiştir¹⁹⁰. Coğrafi olarak da birbirine yakın olan bu tür orta büyüklükte kentlerde bu oldukça çok

¹⁸⁶ Cohen 1995. **Ön. ver.**, 213 vd.

¹⁸⁷ Strabon. **Ön. ver.**, XII. VII. 12,

¹⁸⁸ Kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cohen 1995. **Ön. ver.**, s. 213 vd., Johnes. **Ön. ver.** s. 44, 60, 81, Maggie. **Ön. ver.**, s. 1001, C. Habicht, "New Evidence on The Roman Province Asia". *Journal of Roman Studies* no. 65, (Londra: 1975), ss. 64-91.

¹⁸⁹ Sikkeleri hakkında genel bilgi için bkz. **BMC Phrygia**. XLII vd. Head. **Ön. ver.** s. 688, Lange. **Ön. ver.** ss. 597-602.

¹⁹⁰ **RPC I**. s. 497.

görülen bir durumdur, bununla birlikte büyük olasılıkla bu sikkelerin tamamı aynı darphane binasında sipariş üstüne basılmış olmalıdır.

No. 86; 177-192 yıllarına tarihlenmesi gereken bu sikkeye taradığımız yayınlarda ulaşamadık. British Museum kataloglarında benzer ikonografi gösteren sikkelere rastlanmıştır (no. 27 ve 28 gibi) fakat, Uşak müzesi örneğindeki gibi magistrat Aleksandros'un imzasını taşıyan, Commodus dönemi bir örnek bulunamamıştır.

No. 87; (İ.S. 198-217) arka yüzünde gemi çapası ve kornikopie taşıyan Tykhe, ön yüzünde ise imparator portresi yer alan bu sikke Roma dönemi şehir sikkelerinin en çok rastlanan tiplerinden birine oldukça güzel bir örnek oluşturmaktadır. Sikke üzerinde Magistrat Demetrios'un imzası yer almaktadır.

No. 88; (İ.S. 244-249) Philippos dönemine tarihlenen sikkenin ön yüzünde Otocilla Severa büstü arka yüzünde ise çıplak atlet yada Apollon? tasviri bulunmaktadır. Üzerinde magistrat ismi bulunmayan sikkeye diğer taranılan yayınlarda rastlanmamıştır.

No. 91, 92; (İ.S. 253-268) klasik kornikopie ve gemi çapalı Tykhe tipinde olan sikkeler oldukça yıpranmıştır. SNG Aulock'ta aynı tip yer almaktadır fakat Uşak müzesi tipinde İmparator Gallienus şua taçlı, SNG versiyonunda ise defne çelenkli olarak görülmektedir. Dolayısıyla, magistrat ismi taşımayan bu sikkeler bilinen tipin bilinmeyen bir varyasyonunu oluşturmaktadır.

3.1.13. Kibyra

Kibyra (Göhlisar) kenti İndus nehrinin (Dalaman Çayı) yukarısında, Güney Phrygia'da, Lykia sınırında yer alır. Kabalia Tetraposinin de baş şehridir. Kent, antik çağda, zaman zaman Pisidia ve Lykia sınırları içersinde de sayılmaktadır¹⁹¹. Strabon kenti Lydia soyundan gelenlerin kurduklarını, iyi yönetim ve iyi savunma taktikleri sayesinde çok güçlü bir hale getirdiklerini, hatta kentin yanında üç ayrı şehir daha kurduklarını (Bubon, Balboursa ve Oinoanda) söyler.

Kabalia tetrapolisinin en büyük kentidir, diğer kentlerin hepsinin bir oy hakkı var iken Kibyra'nın iki oy hakkı bulunmaktadır. imparatorluğun erken döneminde Kibyra'nın 30.000 piyade ve 2,000 süvariden oluşan bir askeri güce sahip olduğu bilinmektedir ki bu da oldukça büyük bir güçtür. General Murena bu gücü tehlike olarak görmüş, kentte kurulu olan Tyranlık düzenini bozarak ve Balboursa ve Bubon'u Kibyra'dan ayırarak Lykia topraklarına katmış, Kibyra'yı küçültmeye çalışmıştır. Fakat Strabon gene de Kibyra'nın Asia'nın en yüksek kaza yetkisine sahip kenti olduğunu söyler¹⁹². Plinius da Kibyra'nın büyüklüğünden söz eder ve kentin teritoryasına, yada konventusuna dahil 25 farklı şehir bulunduğunu söyler¹⁹³.

Kibyralıların büyük askeri gücün ve geniş topraklarının temelini de demir işlemede, silah yapmakta, olan maharetleri, küçükbaş hayvancılıktan elde edilen yünleri ve zengin toprakları oluşturmuş olmalıdır. İ.Ö. 189 yılında Romalı general Manlius Vulso'nun Kibyra'dan vergi olarak aldığı 100 talent ve 10.000 medimni tahlıl¹⁹⁴ da bu zenginliğin işaretidir.

¹⁹¹ Ptolemy kenti Phrygia Magna toprakları içinde (Ptolemy. *Ön. Ver.* V. III. 28), Strabon ise Lydia ve Karia arasında saymaktadır (Strabon. *Ön. Ver.*, XII. III.15) Titus Livius ise kente Karia üzerinden gidilen bir yolla ulaşıldığını söyler (Livius. *Ön. Ver.*, XVIII. 14)

¹⁹² Strabon. *Ön. Ver.*, XII. III. 17.

¹⁹³ Plinius. *Ön. Ver.*, V. 28.

¹⁹⁴ Livius. *Ön. ver.*, XVIII. 14.

Kibyra Roma dönemi öncesinde gümüş tetra-drahmi ve drahmiler de basmıştır. Kentin otonom sikkeleri Augustus döneminden Gallienus dönemine kadar uzanır. En sık rastlanan sikkeler arasında şehir suru taçlı amazon, Hekate (bazen aslanların çektiği arabasında), Geta dönemi sikkelerinde ΠΥΘΙΑ oyunlarına ilişkin yazıtlara da rastlanır.

Marcus Aurelius, Antoninus Pius ve Severus Alaksander dönemlerinde Hierapolis’le birlik sikkeleri de basmıştır¹⁹⁵.

¹⁹⁵ Sikkeleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **BMC Phrygia**. XLVII vdd. Head, **Ön. ver.** s. 699, Michael Grant, “Marcellus’ at Kibyra”, **Numismatic Chronicle vol. 20**, (Londra: 1960), s. 287, Wolfram Weiser, “Ein Fund Kaiserlicher Aes-Münzen aus Kibyra in Phrygien”, **Ephigraphica Anatolia no. 4**, (Bonn: 1984), ss. 101-117, Wolfram Weiser, “Arruntius auf Einer Münze des Phrygischer Kibyra”, **Schweiser Münzblätter no 38**. (Berne: 1988) ss. 71-73.

3.1.14. Kotiaenum

Kotiaenum (Kütahya) Appia'nın 50 km. kadar kuzeyinde Tembris nehrini yukarısında, Akmonia'dan Dorylaenum'a giden yol üzerinde yer alır. Phrygia Salutaris'in en büyük şehridir. Antik yazarlar kentten çok fazla bahsetmeden yalnızca Phrygia'da, Dorylaenum'a giden yol üzerinde yer aldığını söyleyip geçerler¹⁹⁶.

Kent Tiberius döneminde sikke basmaya başlamış ve Gallienus dönemine kadar da devam etmiştir. Bu süreç içinde birçok farklı tipte sikke basan kentin çok kullandığı arka yüz figürleri aslanlarıyla yada oturur durumda Kybele, quadriga içinde Helios ve Herakles'tir.

Kent birlik sikkelerini ise yalnızca Ephesos ile birlikte basmıştır.

No. 97; (İ.S. 244-249) Kybele kentteki en önemli kültlerden biri olmasının yanı sıra kent sikkelerinde de en çok görülen betimlemelerdendir. Sikke magistrat loilos Pontikos'un imzasını taşımaktadır.

No. 98; (İ.S. 244-249) British Museum kataloglarında Gallienus dönemi olarak yer alan sikke SNG serilerinde Philippos dönemi olarak yer almaktadır. imparator portresi bulundurmayan bu sikke, SNG ciltlerinin daha yakın tarihli olması nedeniyle bu sikke bu çalışmada da Philippos dönemi olarak nitelendirilmiştir. Sikke üzerine imza atan ise magistrat Diogenes'tir.

¹⁹⁶ Strabon. *Ön. Ver.*, XII.V.12, Plinius. *Ön. Ver.*, V. 32.

No. 99; (İ.S. 244-249) alışıldık şekilde aslanlı arabasında Kybele tasviri olan bu sikkenin ilgi çeki yanı sıra arabanın yanında yer alan agonistik masa ve masanın üzerinde yer alan, oyunlar sonunda ödül olarak verilecek olan yığın halindeki paralardır. Sikke üzerinde magistrat Ioul(ios) Pontikos'un imzası (IOVA ΠONTIKOV) bulunmaktadır¹⁹⁷.

No. 100, 101, 102; (İ.S. 244-249) alışıldık tipte "aslanların ektiği arabasında oturan Kybele" tasvirli sikkelerin değişik varyasyonlarıdır. Tüm bu grubun magistratının [arkhierus] Iolios Pontikos olması, Ioulios'un Kybele ile bir ilişkisinin olabileceğini, hatta Kybele rahibi olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum antik çağda oldukça fazla rastlana bir olgudur, ki rahiplerin birçoğu da magistratlar kadar önemlidir ve büyük bir kısmı da magistratlık etmişlerdir¹⁹⁸.

No. 104; (İ.S. 244-249) sağlık tanrısı Asklepios Hygeia karşılıklı olarak görülmektedirler, bu betimleme de hem sikkelerden hem de diğer görsel malzemeden antik çağ için aşikar olunan bir sahnedir. Bölgede Asklepios kültü de oldukça yaygındır, örneğin Midaion kentinden ele geçen bir Asklepios rahibi portresi¹⁹⁹, bu civarda Asklepios kültürünün de önemli olduğunu göstermektedir.

No. 105-116; magistrat Demetrios imzalı bu grup 11 sikkeden oluşmaktadır, alışılacelmiş arka yüz tasvirleri taşıyan sikkeler 244-268 yıllarına tarihlenmektedirler, ön yüzlerinde İmparator Valerianus (107, 108, 112, 113, 114, 115, 116), İmparator Gallienus (109, 111) ve Demos (106, 110) portreleri taşımaktadırlar. Grubun bu kadar fazla sayıda sikkeden oluşmasının sebebi, ileride değineceğimiz üzere, bu dönemde enflasyon nedeniyle oldukça fazla sayıda sikke darp edilmesi olmalıdır. Diğer yandan müzenin coğrafi olarak da kente yakın olması diğer bir sebep sayılabilir. 155 numaralı sikke Kopenhag müzesindeki örnekle ile büyük olasılıkla aynı kalıptan basılmıştır, ön

¹⁹⁷ Sikkeler üzerinde oyunlarla ilgili tasvirler için bkz. Peter R. Franke, *Kleinasien zur Römerzeit, Griechisches Leben im Spiegel der Münzen*, (Münih: 1968).

¹⁹⁸ Bkz. katalog no. 126; Laodikeia kentine ait sikkede magistrat ismi açıkça "*Magistrat Antopolemon, Antonios Zenon Oğlu, Dördüncü Kez Baş Rahip olan*" şeklinde yazmaktadır.

¹⁹⁹ Ayşe Çalık Ross, "Eskişehir Arkeoloji Müzesinden bir Erkek Portresi", *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* cilt I sayı 3, (Eskişehir: 2002) ss. 307-312

yüzde, İmparatorun yanağının ortasındaki kalıp hatası Kopenhag Müzesindeki örnekte de görülmektedir²⁰⁰.

No. 117; (III. yy. ortaları) SNG Aulock kataloglarında İ.S. II-III. yy olarak yer alan sikke, üzerindeki imza 153-164 numaralı sikkelerde de adına rastladığımız ve dolayısıyla en azından 244-268 yılları arasında faaliyette bulunduğunu bildiğimiz memur Demetrios'un imzasını taşımaktadır.dolayısıyla da bu sikke de gene III. yy ortalarına tarihlenmelidir.

No. 118; (İ.S.244=249) taradığımız kataloglarda ulaşamadığımız sikkenin ön yüzünde yer alan İmparator I. Philippos'un elinde tuttuğu kalkan Hellenistik dönem Makedon kalkanlarına oldukça benzemektedir. Makedonya'da bulunan ve Hellenistik dönem başlarına tarihlenen Lyson ve Kalkides'in mezarı olarak anılan mezar odası içinde yer alan duvar resimlerindeki kalkan betimlemeleriyle tipolojik olarak aynı özellikleri taşıyan kalkan figürünün benzeri aynı döneme tarihlenen Kotiaenum sikkelerinde (SNG Aul. No. 3786 gibi) görülebilmektedir.

²⁰⁰ Kopenhag müzesi örneği için bkz. SNG Cop. no. 337.

3.1.15. Laodikeia

Laodikeia Ad Lykum, (Denizli) Lykus nehri vadisi içinde yer alan kent aynı zamanda Kapros ırmağının kaynağına da çok yakındır²⁰¹. (ki bu iki nehir sikkelerde kurt ve yaban domuzu olarak görünürler). Kent II. Antiokhos tarafından kurulmuş bir Seleukos kalesidir²⁰². Plinius ise kentin erken dönemdeki adının Diospolis yada Rhoas olduğunu söyler²⁰³. Kentin ekonomik dayanağını, komşusu Hierapolis gibi tekstil endüstrisi oluşturur, bunun yanında Roma döneminde bölgede önemli bir güç olmuş, geç dönemde de piskopoluk merkezi olacak kadar büyümüştür²⁰⁴. Kentin baş tanrısı Zeus Laedikos'tur²⁰⁵, fakat bunun yanında Apollon kültü de oldukça önemlidir. Hatta İ.S. II. ve III. yy'de Apollon Klaros'a delegasyonlar gönderdiği ve epynomos rahipliği olduğu da bilinmektedir²⁰⁶.

²⁰¹ Belke ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 323.

²⁰² Cohen 1995. *Ön. ver.*, 308.

²⁰³ Plinius. *Ön. ver.*, 5.110.

²⁰⁴ Kentle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. *Ön. ver.*, ss. 32-78, Tscherikower. *Ön. ver.*, s. 31, Maggie. *Ön. ver.*, cilt II s. 986 vd., Belke ve Mersich. *Ön. ver.*, ss. 323-326, Celal Şimşek, "Antik Dönemde Çürüksu (Lycos) Vadisinde Kültürel ve Ekonomik Yaşam", *Arkeoloji ve Sanat*, 92, (İstanbul: 1999), ss. 2-8, J. Gagniers ve P. Devambez ve L. Kahil-R. Ginouves ve H. Schmidt ve L. Robert ve X. Planhol, *Laodicée Du Lycos Le Nymphée*, (Paris: 1969), T. Drew-Bear, "Inscripfen aus Laodikeia am Lykos und Eumenia". *Epigrafica Anatolica* 26, (Ankara: 1996) ss. 31-42.

²⁰⁵ Ramsay 1897. *Ön. ver.*, s. 32.

²⁰⁶ Louis Robert. "Les Inscriptions in Laodicée du Lykos dé Nymphée", *Campagnes*, (Paris: 1969) ss. 295-308.

Kent imparatorluğun ilk yıllarında da oldukça büyük ve güçlüdür, ki İ.Ö. 26 yılında Neokorluk için aday olur, fakat Smyrna neokorluk unvanını alınca Laodikeia bir süre daha yalnızca Senatonun verdiği onurlandırma ile idare eder. Laodikeia'nın Neokorluk unvanını alması ise imparator Commodus dönemine rastlar²⁰⁷. Laodikeia kentinde 1990'lı yıllarda başlayan arkeolojik araştırmalar halen sürmektedir²⁰⁸.

Kentin bilinen en erken sikkeleri kristophorlardır. Kent Roma dönemi otonom sikkelerini Augustus döneminde basmaya başlamış, ve Traian Decius dönemine kadar aralıksız sürdürmüştür²⁰⁹. Laodikeia Erken imparatorluk döneminde aynı zamanda bir sikke kalıpcısının da yaşadığı kent olmuştur, ki bu sanatçı Yukarı Menderes Vadisi ve Güney Phrygia bölgesinde çalışmıştır. İmparator portreli sikkeler basmakla birlikte, aynı zamanda "pseudo-otonom" sikkeler de basmıştır. Bu sikkelerin bazılarında da imparatorluğun merkezine ait olmayan portreler yer almaktadır. Pythes, Seitalkas gibi isimler ve portreleri İ.S. I. yy. başlarında oldukça yoğun olarak görülürler.

En erken imparatorluk dönemi sikkeleri Zeuxis Philalentes adını taşır. Bir görüşe göre bunlar Augustus portreli sikkelerdir ve olasılıkla post-humus olarak Caligula döneminde basılmışlardır, ve erken dönem Augustus portrelerini kopya etmişlerdir. Fakat diğer taraftan Zeuxis, Augustus döneminde, Strabon burada bulunduğu sırada Herophileion tıp okulunun yöneticisidir²¹⁰. Tüm bu nedenlerden dolayı da sikkeleri üzerindeki Augustus portreleri İ.S. 15 yıllarına tarihlenmektedirler²¹¹.

²⁰⁷ Brundel. **Ön. Ver.**, ss. 119-125.

²⁰⁸ Arkeolojik araştırmalarla ilgili olarak bkz. H. Yıldız, "Denizli-Laodikya Antik Kenti Temizlik ve Çevre Düzenleme Çalışmaları", **IV. MKKS**, (Ankara: 1994) 219-225, Gustavo Traversari, "1993'te Frigya Kenti Laodiceae'da Yapılan Araştırmalar", **XII. AST**, (Ankara: 1995), ss. 67-75, Gustavo Traversari, "1994 yılında Laodiceae'da (Frigya) Yapılan Arkeolojik İnceleme", **XIII. AST. cilt II**, (Ankara, 1996), ss. 81-89, Gustavo Traversari, "1996 Yılı Laodiceae Arkeolojik Yüzey Araştırması", **XV. AST cilt II**, (Ankara 1998), ss. 295-307, Gustavo Traversari, "1997'de (Frigya'daki) Laodiceae'da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırmaları", **XVI. AST cilt II**, (Ankara 1999), ss. 293-299, Gustavo Traversari, "1998'de (Frigya'daki) Laodiceae'da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırması", **XVII. AST cilt II**, (Ankara 2000), ss.245-249.

²⁰⁹ Head. **Ön. ver.**, s. 679 vd.

²¹⁰ Strabon **Ön. ver.**, XXII. VIII. 20.

²¹¹ **RPC I** s. 475.

Caracalla döneminden itibaren ise kent sikkelerinde ΝΕΩΚΟΡΩΝ yazıtı da görülmeye başlar. Laodikeia sikkelerinde kullanılan başlıca tipler; Zeus Laodikeios, Aphrodite, İsis, nehir tanrıları Lykos ve Kapros, Artemis Ephesia, Tykhe ve Hekate Triformistir²¹².

No.120, 121; (İ.Ö. c. 5) magistrat Anto(nios) Polemon Philopatris imzasını taşıyan bu sikke İ.Ö. 5 yıllarına tarihlenmektedir, büyük olasılıkla Antonios Polemon Gaius Caesar için de para basmış olan magistrattır, fakat Gaius Caesar sikkelerinde tam isim yerine yalnızca monogram kullanılmış olması kesin olarak bunun kanıtlanmasını engellemektedir²¹³.

No. 122, 123; (İ.Ö.27-İ.S.14) Magistrat Pytes Pythou imzasını taşımakta olan sikkenin ön yüzünde Tiberius Portresi olmasına rağmen stilistik özellikleri nedeniyle Augustus döneminde basıldığı düşünülmektedir. Portre özelliklerine bakıldığında sikkenin Augustus döneminin geç yıllarından önce basıldığı söylenebilir fakat tarihler için kesin bir sınırlandırmaya gitmek olası değildir²¹⁴. 171 numaralı örnekte ise 170'den farklı olarak arka yüzde Zeus Laedikos'un elinin altında çift dioskür başlığı yer almaktadır, fakat bu dönemin tüm şehir sikkelerini barındıran PRC I'de Pytes Pythou imzalı, çift dioskür başlıklı bir örnek bulunmamaktadır. Dolayısıyla, Uşak Müzesi'ndeki bu sikke daha önce yayınlanmamış, ünik bir örnektir.

No. 124; (İ.Ö.15-İ.S.14) Laodikeia'nın imparator portreli en erken sikkesi olarak tanımlanabilecek olan bu örnek magistrat Zeuxis Philalethes'in imzasını taşımaktadır. Sikkeler Caligula döneminde basılmış post-humus Augustus sikkeleri gibi görülmekle birlikte²¹⁵, Zeuxis'in Augustus döneminde, Strabon'un Anadolu'ya geldiği yıllarda, bölgedeki tıp okulunun da kurucusu olduğu bilinmektedir²¹⁶, dolayısıyla sikkeler Caligula döneminde değil Zeuxis'in bölgede yaşadığı ve güçlü olduğu Augustus

²¹² Sikkeler hakkında genel bilgi için bkz. Head *Ön. ver.*, s. 685, *BMC Phrygia LXXXII*, Louis Robert, "Monanies et Concours de Laodiceé du Lykos", *Hellenica no. 7*, (Paris: 1949) ss. 89-92

²¹³ *RPC I.* s.475.

²¹⁴ *Aynl.*, s. 475.

²¹⁵ *Aynl.*, s. 475.

²¹⁶ Strabon.*Ön. ver.*, XXII. VII. 10.

döneminde basılmış olmalıdır. Bunun yanında sikkelerdeki portrelerin özellikleri de Augustus'un erken yıllarını işaret etmektedir²¹⁷.

No. 125, 126; (İ.S. 14-37) Magistrat Dioskourides imzasını taşıyan bu örnekte ön yüzde Tiberius büstü olmasına rağmen sikkenin Domitianus dönemine tarihlenebileceği de düşünülmektedir. Portreleri açısından Dioskourides imzalı sikkeler Augustus döneminden sonra üretilmemiş gibi görünseler de ön yüzde yer alan Tiberius portresinin gene Tiberius döneminde Livia portresi taşıyan sikkelerle benzerlik göstermesinden dolayı Tiberius dönemine tarihlenmelidir²¹⁸.

No. 127; (İ.S. 41-54) Magistrat Antopolemon, Antonios Zenon oğlu (Dördüncü Kez Baş Rahip olan) imzasını taşıyan bu sikkeler İ.Ö. 5 yılına tarihlenen (katalog no. 168 ve 169) sikkelerde imzası bulunan Polemon'un oğlu tarafından imzalanmıştır.

No. 128; (İ.S. 98-117) Traianus dönemine tarihlenen sikkede arka yüzde görülen Neakorluk tapınağı kentin en geç Traianus döneminde imparator kültüne ve tapınağına sahip olduğunu işaret etmektedir.

No. 129; (İ.S. 198-268) sikke Caracalla dönemi ve sonrasına tarihlenmektedir, birbiriyle tokalaşan iki el politik olarak birleşmeyi, ortak sikke basımını temsil etmektedir fakat arka yüz yazıtında yalnızca kentin kendi adının görülmesi, ön yüzde ise Tanrıça Roma'nın resmedilmesi büyük olasılıkla Roma ile iyileşen ilişkilere atfen basıldığına işaretir.

No. 131; (İ.S. 253-268) Bu sikke ise Gallienus dönemine tarihlenmekte ve 177 numaralı sikke ile aynı özellikleri taşımaktadır.

No. 132; (İ.S. II-III.yy.) arka yüzde yer alan erkek domuz Lykos'u, kurt ise Kopros'u temsil etmektedir. Yer yer nehir tanrıları olarak da betimlenen bu ikili hem kentin

²¹⁷ RPC I s. 475 vd.

²¹⁸ Aynı., s. 475.

yeriyle hem de, yukarıda değinildiği üzere, kuruluş efsanesi ile ilgilidir. arka yüzdeki lejanda da ayrıca kentin neokorluk unvanını kullandığı da görölmektedir.

3.1.16. Metropolis

Metropolis adını taşıyan kentlerden bir tanesi de Phrygia topraklarındadır (Tatarlı), kent Apameia'dan Phrygia Paroreia'ya giden ana yol üzerinde Çöl Ovası'nda yer alır²¹⁹. Büyük olasılıkla kent Hellenistik dönemde kolonize edilmiştir²²⁰. Sozopolis'ten yaklaşık 19 km. kuzeyde, Ephesos'tan başlayan ve doğuya doğru giden Metropolitanus Campus'un üzerinde yer almaktadır²²¹. Kentin Apameia ile Pentapolis arasında kalan ovayı kontrol altına almak amacıyla kurulduğu düşünülmektedir²²². Kent teritoryasından ele geçen bazı yazıtlarda Makedon isimlerine rastlanması da bu olasılığı güçlendirmektedir²²³. İmparatorluk döneminde ise kent Apameia konventusu altında küçük bir Asia kenti olarak geçmektedir²²⁴.

İonia Metropolis'i ile Phrygia Metropolis'i sikkelerini birbirinden ayırmak oldukça güçtür fakat Phrygia Metropolis'i oldukça kısa bir dönem sikke darp etmiştir. Bazı kent sikkelerinde görülen ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΦΡΥΨΥ yada ΦΡΥΤΨΥ yazıtı bu işi bir nebze kolaylaştırmaktadır²²⁵.

Kent otonom sikkelerini Philippos, Traian Decius, Etruscilla, Herenia Etruscilla ve Hostilianus dönemlerinde basmıştır. Metropolis sikkelerinde kullanılan başlıca tipler Theseus'un oğlu kahraman AKAMAC (olasılıkla ktistes?), Men, Artemis Ephesia,

²¹⁹ Strabon. *Ön. ver.*, XIV. II. 23.

²²⁰ Radet *Ön. ver.*, s. 39, Roma dönemi sikkelerinde görülen MAKEΔONON ibaresi de bu sava bir dayanak oluşturmaktadır.

²²¹ Belke ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 339.

²²² Drew Bear 2002. *Ön. Ver.*, s. 106.

²²³ MAMA IV s. XII, yazıt no. 40, 44.

²²⁴ Plinius. *Ön. ver.*, 5. 106, kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay. 1897, *Ön. ver.*, s. 749, Cohen 1995. *Ön. ver.*, ss. 313-315, Drew-Bear 1978. *Ön. ver.*, s. 19vd., Belke ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 339. Cohen 1995. *Ön. ver.*, ss. 313-315.

²²⁵ Sikkeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Head, *Ön. Ver.*, s. 680, BMC Phrygia LXXXIV, Michael Grant, "The Coinage of Phrygian Metropolis", *Numismatic Chronicle*, (Londra: 1950), ss. 109-136.

Asklepios, Tykhe ve Dionysos'tur. Kent Commodus döneminde Sardes ile birlik sikkeleri de basmıştır²²⁶.

No. 133; bilindiği kadarıyla Metropolis kentine ait, Hiera-boule tasvirli ön yüz yalnızca Traian Decius döneminde görülmektedir. Fakat bu sikkenin arka yüzü Uşak Müzesi örneğinden farklı bir tipoloji barındırmaktadır. Arka yüzünde Artemis Ephesia kült heykeli olan Hiera-boule tipine taradığımız diğer yayınlarda ulaşamadık.

No. 134; (İ.S. 253-266) ön yüzünde Valerianus portresi arka yüzünde ise agonistik masa ve ödül tacı bulunan bu örnek Metropolis kentinin bastığı ana tiplerden olmalıdır. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere kent genellikle oyunlar onuruna kısa dönemlerde sikke basmıştır, fakat taradığımız yayınlarda bu sikkeye de rastlayamadık.

²²⁶ BMC Phrygia LXXXIV.

3.1.17. Okokleia

Okokleia (Şuhut/Karacaören) çal ovasında Metropolis kenti yakınlarında yer alır. Kent otonom sikkelerin yanı sıra imparatorluk sikkeleri de darp etmiştir. Kent yalnızca Commodus ve III. Gordianus dönemlerinde otonom sikkeler basmıştır.

Tykhe, tahtında oturan Zeus, oturan Kybele, karşılıklı Kybele ve Demeter Okokleia sikkelerinde görülen başlıca tiplerdir.

Kent İmparator Commodus döneminde Bruzus kentiyle birlik sikkeleri de basmıştır²²⁷.

²²⁷ BMC Phrygia LXXXV.

3.1.18. Otrös

Otrös (Yanıkören), Phrygia bölgesinde, Eukarpeia'dan Hierapolis'e giden yol üzerinde, iki kentin ortasında yer alır²²⁸. Kent büyük olasılıkla Hellenistik dönem başlarında kolonize edilmiştir²²⁹. Bunun yanında kent teritoryasında bulunan, Roma dönemine tarihlenen bir yazıtta kentin kurucusu olarak İskender görülmektedir²³⁰. Kent Roma döneminde çok parlak olmamakla birlikte Pax-Romana sınırları içinde sorunsuz varlığını sürdürmüştür²³¹.

Kentin darp ettiği otonom imparatorluk sikkelerinde Faustina, Commodus, Julia Domna, Caracalla ve Geta portreleri görülür, bunların yanında otonom sikkelerinde Demos büstü de kullanılmıştır.

En çok kullanılan arka yüz tipleri ise ayakta Athena, oturan Zeus, Demeter, Aeneas ve Ankhisses, Asklepios ve Kybele olarak sıralanabilir²³².

No. 137, 138; (İ.S. 198-217) ön yüzünde İmparatoriçe Plautilla (198-217) büstü taşıyan sikkenin arka yüzünde, elinde bir tutam başak ve meşale taşıyan Demeter tasvir edilmiştir. Kentin tarım kökenli ekonomisi Demeter ile çağrışım yaptırılarak anımsatılmaya çalışılmış, aynı zamanda tanrıça da onurlandırılmıştır.

²²⁸ Starbon. *Ön. ver.* XII. III. 16.

²²⁹ İmparatorluk dönemi otonom sikkelerinde görülen, Aeneas'ın Ascanius'a yaslanarak yaralı Ankhisses'i taşıdığı sahne, kentte batıdan gelen kolonistler tarafından bir yerleşim olduğu inancını gündeme getirmektedir, bkz. Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 315.

²³⁰ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΑ ΚΡΙΣΘΕΝ ΘΕΣ ΠΟΛΕΜΟΣ, bkz. Cagnat. *Ön. ver.*, yazıt no. 693.

²³¹ Kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. *Ön. ver.*, ss. 685-689, Aulock 1980. *Ön. ver.*, ss. 81-83, Belke ve Mersich. *Ön. ver.*, s. 353.

²³² Sikkeler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Head. *Ön. ver.*, s. 682 vd., BMC Phrygia. LXXXVI vd., Aulock 1980. *Ön. ver.*, ss. 130-136.

3.1.19. Peltae

Peltae (Karayaşlar), kentinin yazılı tarihi klasik çağa dayanmaktadır. İ.Ö. V. yy'de, Ksenophon bölgeden geçtiği yıllarda, Lounda ve Eumeneia arasındaki ovada kurulmuş, Peltae adlı bir kentten bahseder²³³. Fakat Hellenistik dönem başlarında kent yeniden kolonize edilmiş olmalıdır. Kentin tam yeri bilinmemekle birlikte Eumenia'nın güneyinde olduğu, sikkelerinde görülen nehir tanrısı MAIANΔPOΣ'un ise Glaukos nehrine (Sandıklı Çayı) ithafen kullanıldığı düşünülmektedir²³⁴. Kent sikkelerinde yer alan MAKEΔONON ibaresi Hellenistik dönemde yeniden bir yapılanmaya işaretir²³⁵.

Kent ilk sikkelerini İ.Ö. II. yy'de basmıştır. Roma döneminde ise kent ancak Antoninus Pius döneminde sikke basmaya başlamış, ve Volusianus dönemine kadar olan bu süreçte yalnızca otonom sikkeler basmıştır.

Kentin kullandığı başlıca arka yüz tipleri Herakles, Dionysos, Helios, Athena, Asklepios, Kybele ve Artemis Ephesia olarak sıralanabilir²³⁶.

²³³ Ksenophon, *Anabasis, Onbinlerin Dönüşü*, (Fransızca'dan çeviren Tanju Gökçöl. İstanbul: 1998), I.II.10.

²³⁴ Bkz. Strabon. *Ön. ver.* XII. IV. 13, Drew-Bear 1978. *Ön. ver.*, s. 54, MAKEΔONON yazıtlı sikkelere bir örnek de Uşak müzesinde yer almaktadır, bkz. katalog no. 187.

²³⁵ Cohen 1995. *Ön. ver.*, s. 318, W. M. Ramsay 1897, *Ön. ver.*, ss. 349-351.

²³⁶ Sikkeler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Head. *Ön. ver.*, s. 683 vd., *BMC Phrygia*. LXXXVII.

3.1.20. Sebastae

Sebastae (Seçkiler), Eumeneia'dan Akmonia'ya giden yol üzerinde yer alır, Banaz ovasının en önemli kentidir.

Augustus döneminde imparatorluk ve otonom sikkelerini basmaya başlayan kent III. Gordianus dönemine kadar bu faaliyetini sürdürmüştür.

Başlıca sikke tipleri, Zeus, Kybele, Perseus ve Gorgon, Athena, Men, Dionysos, Demeter, Hygeia, Asklepios, Ganymedes ve Nehir Tanrısı Syndros olarak sıralanabilir.

No. 140-143; (İ.S. c.55) magistrat Iolios Dionysos imzasını taşıyan sikkelerin ön yüzlerinde imparator büstü arka yüzlerinde ise oturan Zeus tasviri yer almaktadır. yaklaşık İ.S. 55 yılına tarihlenirler. Nero döneminde Sebastae sikkeleri iki ana birimde darp edilmiştir, 4,6 ile 5,7 gr. arasında ağırlığı değişen Uşak Müzesi örnekleri büyük olan birimi temsil etmektedir diğer birimin ağırlığı ise 3,7gr. civarındadır²³⁷.

No. 145; (İ.S. 209-212) Caracalla dönemine tarihlenen bu sikkenin ön yüzünde Geta portresi yer almaktadır. yukarıda da bahsettiğimiz üzere Geta ölümünden sonra damnatio memoriae'ye uğramıştır, sikkeler de dahil olmak üzere tüm yazıtlardan isimleri silinmiş, portreleri tahrip edilmiştir. Sebastae örneğinde olduğu gibi Apameia kentine ait örnekte de (katalog no. 45) bu tahribat görülmemektedir, dolayısıyla bu sikke de Geta'nın hatırası lanetlenmeden önce kaybolmuş olmalıdır.

No. 149; (İ.S. I-III. yy) taradığımız kataloglarda benzer tipolojide kent sikkelerine rastlamamıza rağmen (BMC Phrygia no. 11-16, SNG Aul Nachtrage no. 8439, 8440 gibi) ön yüzünde hiera-synkletos, arka yüzünde alışıldık atribüleri ile Tykhe betimlemesi taşıyan bir sikkeye rastlayamadık.

No. 151; (İ.S. I-III. yy.) ön yüzünde genç Demos başı, arka yüzünde ise tahtta oturmuş Tykhe? buluna CBACT-H-NO2N lejandlı sikke taranılan kataloglarda bulunamamıştır.

²³⁷ Ağırlıklar ve birimler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. RPC I. s. 510.

3.1.21. Synaos

Synaos (Simav), Makestos nehrinin kaynağında, Ankyra yakınlarında, batı Phrygia'daki Abbaitis bölgesinde yer alır.

Aralıklarla Nero döneminden Philippos dönemine kadar otonom ve imparatorluk sikkeleri basmıştır.

Başlıca arka yüz tipleri; Apollon, Dionysos, Asklepios, Nemesis, Zeus Laedikos, Artemis Ephesia ve Çifte baltalı nehir tanrısı olarak sıralanabilir²³⁸.

No. 153; Synaos kentine ait müze koleksiyonunda rastladığımız tek sikke de oldukça kötü korunmuş durumdadır. Ön yüzünde tanrıça Roma başı arak yüzünde daha kötü korunmuş durumda Asklepios yer almaktadır.

²³⁸ Sikkeleri hakkında genel bilgi için bkz. Head. **Ön. ver.**, s. 685, **BMC Phrygia. LXXXVI.**, William J. Fulco, "The Rare Coinage of Sanaus in Phrygia", **Journal of the Society for Ancient Numismatics. Vol. 15/ no. 4**, (Londra: 1973-74), s. 65.

3.1.22. Synnada

Synnada (Şuhut) kenti Hellenistik dönemde gelişmeye başlamıştır, koloni olduğu hakkında kesin veriler elimizde olmamasına rağmen büyük olasılıkla İskender döneminde yeniden yapılandırılmıştır²³⁹. Fakat kent mitolojisinde kentin, Theseus'un oğlu Atinalı kahraman Akamas tarafından bu bölgeye getirilen kolonistler tarafından kurulduğu söylenmektedir²⁴⁰.

Synnada Apameia'dan kuzey doğuya giden yolda istasyon vazifesi gören, küçük bir şehirdir²⁴¹. Synnada geç dönemde teritoryası içine Dokymaion, Beudos, Anabura ve Eumeneia gibi bir takım küçük şehirleri birleştirmiş²⁴² ve Phrygia salutaris bölgesinin baş şehri olmuştur²⁴³. Roma döneminde Synnadik mermerleriyle ünlü olan kent Dokymaion'la kader birliği etmiş gibidir. Mermer ticareti sayesinde kent olmuş, gene bu sayede ticarete ve ekonomik sirkülasyona sahne olmuştur²⁴⁴. Roma'ya yapılan sevkiyat için mermer buraya getiriliyordu. Kuzeyindeki Prymnessos (Süglün) üzerinden Dokymaion bağlantılı yol, mermer nakliyatı için kullanılmıştır. Güneye ve batıya doğru yapılan sevkiyat ise; Apameia üzerinden yapılıyordu. İtalya'ya gemi ile sevkiyat için, güney sahilindeki Attaleia ile Ephesos ve Smyrna limanları önem taşıyordu. Synnada da ve çevresinde yapılan mermer işlemeciliği geleneğinin büyük olasılıkla Phrygia'daki Bizans hakimiyetinin sonuna kadar devam ettiği

²³⁹ Cohen 1995. **Ön. Ver.** s. 322.

²⁴⁰ Thomas Drew Bear, "Grek ve Roma Dönemlerinde Afyonkarahisar", **Afyonkarahisar Kütüğü Cilt I**, (Afyon: 2002), s. 108 vd.

²⁴¹ Strabon. **Ön. ver.**, XII. VIII. 2, Belke ve Mersich. **Ön. ver.**, s. 393, **MAMA IV.** s.59 ve 69.

²⁴² Charles Texier, **Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi**, (Çeviren A. Suat. Ankara: 2002), s. 372.

²⁴³ Drew Bear 2002. **Ön. ver.** s.109.

²⁴⁴ Kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Belke ve Mersich. **Ön. ver.**, ss. 393-395, Maggie. **Ön. ver.**, cilt II, s. 1001 vd., Imhoff-Blumer 1902. **Ön. ver.**, s. 294, W. M. Ramsay, **The Social Basis of Roman Power in Asia Minor**, (Aberdeen: 1941), s. 245, G. Cohen 1995, **Ön. ver.**, ss. 322-325, Belke ve Mersich. **Ön. ver.**, ss. 393-395.

düşünülmektedir²⁴⁵. Kent Asia eyaletinde, Sagalassos'la birlikte, en geç neokorluk alan iki kentten biridir. Kentin bu onura kavuşabilmesi 293-305 yılları arasında olmuştur²⁴⁶.

İ.Ö. II. yy'de Kristophorlarla sikke basmaya başlayan kent, Roma döneminde ise Augustus döneminden Gallienus dönemine kadar hem imparatorluk hem de otonom sikkeler basmaya devam etmiştir.

Oldukça uzun bir süreçte oldukça fazla tipte sikke basmıştır, başlıca arka yüz tipleri; Zeus Pandemos, Demos Romaion, Athena Polias, Demeter; Artemis Ephesia, Herakles, Amaltheia, Asklepios, Hygeia, Nemesis, Mên, Tykhe, İsis, Dionysos, Quadriga içinde imparator ve agonistik ödül tacı olarak sıralanabilir²⁴⁷.

No. 154, 155; (İ.S. 14-37) magistrat Claudios Valerianos imzalı sikkeler ön yüzlerinde imparator portresi, arka yüzlerinde ise alışıldık biçimde, tahtında oturan Zeus betimlemesi bulundurmaktadır. Augustus ve Nero dönemleri haricinde, Julius Claudiuslar döneminde kent iki farklı birimde sikke basmıştır, bu sikkenin yer aldığı grubun büyük birimi 4,7gr. civarında, küçük olan birimi ise 3,4gr. civarındadır²⁴⁸. Uşak müzesinden elimize geçen her iki örnek de 5,5 (no. 154) ve 5,3 (no. 155) gramlık ağırlıklarıyla büyük olan birimi temsil etmektedirler.

No. 159; (İ.S. 161-169) Lucius Verus dönemine tarihlenen sikkenin arka yüzünde İon düzeninde oktastylos bir tapınak cephesi görülmektedir, tapınak SNG ciltlerinde Dionysos tapınağı olarak geçmektedir. Dönemin özelliklerinden biri olarak oldukça büyük boy ve ayrıntılı tasvir göze çarpmaktadır.

²⁴⁵ Belke ve Mersich. **Ön. ver.**, s. 393.

²⁴⁶ Brundel. **Ön. ver.**, s. 145 vd. kentin neokorluk ünvanı aldığını işaret eden yazıt için bkz. **MAMA IV.** s. 59.

²⁴⁷ Sikkeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Imhoff-Blumer 1902. **Ön. ver.**, s. 294b. **RPC I** s. 514, Head. **Ön. ver.**, s. 686, **BMC Phrygia**. LXXXVII vd., Louis Robert, "Sur Une Monnaie de Synnada ΤΡΟΦΕΥΣ", **Hellenica no. 7**, (Paris: 1949) ss. 74-81.

²⁴⁸ **RPC I** s. 514.

No. 160; (İ.S. I-III.yy.) ön yüzde görülen şehir suru taçlı Tykhe betimlemesi her ne kadar alışıldık olsa da Tykhe'nin başının önünde sanki elinde tutar gibi betimlendiği küçük çocuk kent için yeni bir kolonin yada kent teritoryasına katılan yeni bir şehrin habercisidir. Sikkenin imparator portresi taşımaması ve Synnada numismatiği ile ilgili ayrıntılı araştırmaların henüz yapılmamış olması nedeniyle sikke şimdilik, ancak İ.S. I-III yy gibi genel bir tarih çerçevesi içerisinde yer almaktadır. dolayısıyla Tykhe'nin elinde tuttuğu çocukla ilgili net fikirler yürütmek, şimdilik, olası değildir.

No. 161, 162, 163; (İ.S. I-III.yy.) ön yüzlerinde Serapis buluna bu grubun arak yüzlerinde Bebek Zeus ve dadısı Ameltheia görülmektedir. 211 ve 212 numaralı örneklerde ise Ameltheia'nın yanında keçi (Aigis) de görülmektedir. Bilindiği üzere Ameltheia Bebek Zeus'u saklayıp korumuş, Aigis'te ona yardım etmiştir. Zeus bir gün Aigis'le oynarken boynuzunu kırmış, daha sonra bu boynuzu Ameltheia'ya hediye etmiş ve istediği meyve-sebzelerle dolacağını müjdelemiştir. Zamanla bu boynuz bereket boynuzuna (Kornikopiae) dönüşmüştür. Aigis'in derisinden kendine zırh (Aegis adı buradan gelmektedir) yapan Zeus, bu zırhı Titanlar ile olan savaşında kullanmış ve galip gelmiştir²⁴⁹. Synnada'nın sikkelerinde Ameltheia'yı kullanmasındaki sebep ise kornikopiae nedeniyle Tykhe özdeşleştirme olabilir.

No. 165; ön yüzünde Athena, arak yüzünde ise alışıldık atribütleri ile Tykhe bulunan sikke'ye taradığımız kataloglarda ulaşamadık. Fakat sikkenin ön yüzü British Museum kataloglarında yer alan 11 numaralı sikke gibidir.

²⁴⁹ Ameltheia ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Peter Grimal, **Mitoloji Sözlüğü, Yunan ve Roma**, (Çeviren: Sevgi Tamgüç. İstanbul: 1997), s. 61.

3.1.23. Temenothyrae (Flaviopolis)

Temenothyrae (Uşak), Hipporios nehrinin kaynağına yakın bir yerde, Smyrna'dan güneye giden yol üzerindedir. Literatürde kent hakkında fazla bilgi yoktur²⁵⁰.

Kent İmparator Hadrianus döneminden Gallienus dönemine kadar otonom ve imparatorluk sikkeleri basmıştır.

Temenothyrae'nin kullandığı başlıca arka yüz tipleri; Dionysos, Herakles, Men, Artemis, Zeus Laedikos, Demeter, Hermes ve Eros olarak sıralanabilir. Kent Valerianus ve Gallienus dönemlerinde Sebastae ile birlik sikkeleri de basmıştır²⁵¹.

No. 166; (İ.S. 244-249) ön yüzünde Athena, arka yüzünde ise sola doğru kükreme vaziyetinde aslan yer alan sikke magistrat Neiksomakos'un imzasını taşımaktadır.

No. 167; (İ.S. 253-268) arka yüzde yer alan figür SNG kataloglarında atlı tanrı olarak geçmektedir. Fakat elinde taşıdığı çifte balta nedeniyle Apollon Lairbenos yahut Men Askenos'un farklı bir persifikasyonu olma ihtimali yüksektir.

No. 168; (İ.S. I-III.yy) iyi korunmuş durumda olduğu düşünülen sikke üzerinde yoğun bir korozyon vardır, sikke temizlenemediği için ön yüz yazıtı neredeyse hiç, arka yüz yazıtı ise magistrat Argon? ve Temenothyrae'yi ele verecek kadar okunabilmiştir. Taradığımız kataloglarda ise bu kente ait böyle bir tipe, sikkeye, yada bilinen magistrat ismine rastlamadık.

²⁵⁰ kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tomas Drew Bear. "The City of Temenothyrae in Phrygia", *Chiron* no. 9, (Berlin: 1979), ss. 275-302.

²⁵¹ Head. **Ön. ver.**, 686 vd.

3.1.24. Themisonium

Themisonium (Acıpayam/Karahöyük) yukarı İndus vadisindeki kent Seleukoslar tarafından, olasılıkla İ.Ö. 251-246 yıllarında kurulmuştur. Laodikeia'dan Kibyra'ya giden yol üzerinde yer aldığı düşünülmektedir. Livius²⁵², Tabai'den Pamphylia'ya giderken 4 günlük yol sonunda (askeri yürüyüşle) Thobusian adlı bir kentten söz eder büyük olasılıkla bu Themisonium'dur. Pausanias²⁵³ ise kentin Laodikeia'nın üstünde olduğunu söyler.

Literatürde kent hakkında çok fazla bilgi yoktur, kesin olarak yeri de henüz bilinmemektedir, fakat Acıpayam Karahöyük olduğu düşünülmektedir²⁵⁴.

Roma dönemi öncesine dair sikke bastığı bilinmeyen kentin ilk otonom ve imparatorluk sikkeleri Severuslar döneminden başlar ve Philippos dönemine değin sürer.

Kent sikkelerinde en çok kullanılan arka yüz tipleri Athena, Hygeia, Dionysos, Demeter, İsis, Herakles, Hermes ve Athena Nikephoros olarak sıralanabilir²⁵⁵.

²⁵² Livius. **Ön. ver.** XXXVII. XIV.1,2.

²⁵³ Pausanias. **Ön. ver.** X. XXXII. 4.

²⁵⁴ Leschorn, **Gründer der Stadt.** (Stuttgart: 1984), s. 321 vd. Kent hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ramsay 1897. **Ön. ver.**, s. 253 vd., Maggie. **Ön. ver.**, cilt II, s. 1157, Bekle ve Mersich. **Ön. ver.**, s. 403.

²⁵⁵ Head. **Ön. ver.**, s.687.

3.1.25. Tiberiopolis

Tiberiopolis (Süleymaniye?), Abbaitis bölgesinde, Ankyra ve Aezanis kentlerinin arasında yer alır. Eumeneia'ya oldukça yakın bir mesafededir²⁵⁶. Kentin yeri henüz tam olarak bilinmemekle birlikte Süleymaniye kasabası yakınlarında olma ihtimali üzerinde durulmaktadır.

Kent Tiberius döneminde otonom sikkelerini basmaya başlar ve III. Gordianus dönemine kadar sikke basmaya devam eder.

En sık kullandığı arka yüz tipleri; Artemis Ephesia, Zeus, Apollon ve Asklepios'tur²⁵⁷.

²⁵⁶ Ptolemy, *Ptolemy's Geography: an Annotated Translation of the Theoretical Chapters*, (Çeviren: J. Lennart Berggren ve Alexander Jones. Princeton, New Jersey ve Oxford: 2000) V. II. 25.

²⁵⁷ Head. *Ön. ver.*, s.687 vd.

3.1.26. Traianopolis

Traianopolis (Çarık Köyü yakınları) Grimenothyrensis bölgesinde, Grimenothyrae kentinden 6 km. kadar güneyde yer alır. Antik çağda kentten bahseden tek coğrafyacı Ptolemy'dir, ki o da kenti yanlışlıkla Mysia bölgesinde konumlandırmıştır²⁵⁸.

Traianus döneminde ilk otonom ve imparatorluk sikkelerini basmaya başlayan kent, III. Gordianus dönemine kadar sikke basmıştır.

En çok kullandığı arka yüz tipleri; Nike, Zeus Laedikos, Athena, Demeter, Tykhe, Kybele, Artemis Ephesia ve çifte baltalı nehir tanrısı olarak sıralanabilir²⁵⁹.

²⁵⁸ Ptolemy **Ön. Ver.**, V. II. 14 ve 15.

²⁵⁹ Head. **Ön. ver.**, s. 688.

4. KATALOG

4.1. Phrygia Bölgesi

4.1.1. Aezanis Kenti

4.1.1.1. Caligula Dönemi (37-41)

Mag. Nannas Stephanerphos

Ön: Caligula büstü dp. sağa d.

“[Γ Κ]ΑΙC CEB ΓΕΡΜΑΝΙΚΟC”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal

“ΑΙ-ΖΑΝΙC ΕΠΙ ΝΑΝΑ[ΣΘΦ]-ΑΝΗΦ[ΟΡΟΥ]”

Ref: RPC I 3073; SNG Cop. 81; BMC 70.

37-41

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
1	13578	327	2,0	12	6,0	levha I resim 1

Mag. Strabon Medeos

Ön: Caligula büstü sağa d.

“[ΓΑΙΟC]-ΚΑΙCΑΡ”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal

“ΕΠΙ ΣΤ[ΡΑΤΩΝΟC ΜΗΔΗΥ] ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ”

Ref: RPC I 3076; SNG Cop. 79; BMC 62.

37-41

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
2	11168	382	1,7/2,0	12	5,0	levha I resim 2

Mag. Lollios Klassikos

Ön: Caligula büstü sağa d.

“TAIOC-KAI[ΣAP]”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal

“AI[ZAN]ITΩN EΠI ΛOΛΛIOY KΛACCI[KOY]”

Ref: RPC I 3080; SNG Cop. 77; BMC 63;

37-41

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
3	7907	87	1,9/2,1	10	5,4	levha I resim 3

4.1.1.2. Claudius Dönemi (41-54)

Mag. Claudius

Ön: Claudius büstü sağa d.

“CΛAYΔ[IΩN KAICAP AIZANITAI]”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal.

“EΠI KΛAΔI-OY[IERAKOC]”

Ref: RPC I, 3088; SNG Cop. 83; BMC 85

41-54

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
4	15126	303	1,8	12	4,6	levha I resim 4

Mag. Pausanias Menandros

Ön: Claudius büstü dp. sağa d.

“ΚΛΑΔΙΟ[Σ-ΚΑΙΣΑΡ]”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal

“[ΕΠΙ]-ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ [ΜΕ]ΝΑΝ[ΔΡΟΥ]-ΑΙΖΑΝΙΤ-ΩΝ”

Ref: RPC I 3095; SNG Levis 1573; SNG Cop. 89; BMC 76; SNG Aul.-; SNG Aul.

Nacht.-;

41-54

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
5	73	299	1,8	12	5,1	levha I resim 5

Mag. Manna'nın oğlu Menogenes

Ön: Claudius defne çelenkli büst, sağa d.

“[ΚΛΑΔΙΟC-ΚΑ]ΙCΑΡ”

Arka: Zeus ayakta, sola d. sol elinde mızrak, sağ elinde kartal

“ΕΠΙ ΜΗΝΟΓΕΝΟΥ [ΤΟΥ ΝΑΝΝΑ] ΑΙΖΑΝΙΤΟΝ”

Ref: RPC I 3096; SNG Cop. 88; BMC 78-79;

41-54

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
6	11168	32	1,8/2,0	12	5,0	levha I resim 6

4.1.1.3. III. Yy Ortaları

Ön: Hiera Synkletos başı sağa d.

“ΙΕΡΑ CYNΚΛΑΤΟ[C]”

Arka: Hekate Triformis, patera yılan ve meşale taşıyor

“ΑΙΖΑΝ-ΕΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. Nacht. 8303;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
7	11328	377	2,7/2,8	6	11,9	levha I resim 7

4.1.2. Akmoneia Kenti

4.1.2.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Ön: Augustus büstü sağa,

“[ΣΕΒΑΣΤΟΣ]”

Arka: Nike sola doğru çelenk uzatıyor,

“AKMON[ΕΩΝ]-[...] ΝΕΘ?”

Ref: RPC I-(bu tip var ama magistrat ismi yok, no. 3166-3169 gibi); SNG Aul.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-; BMC-(no. 33, 34 gibi);

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
8	1613	230	1,8/1,9	12	5,9	levha I resim 8

Mag. Kordos.

Ön: Augustus büstü sola d. sikkenin ön kısmı kırık

“ΣΕΒΑ[ΣΤΟΣ]”

Arka: Artemis sağa doğru yürüyor, okunu atmak üzere yayını germiş,

“AKMONE[ΩΝ-KΟΡΔΟΣ]”

Ref: RPC I 3165; BMC-; SNG Cop.-;SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; Sng Fitz-;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
9	12269	10	1,5	1	2,5	levha I resim 9

Mag. Kordos.

Ön: Augustus büstü sola d.

“ΣΕΒΑΣΤΟΣ”

Arka: Artemis sağa doğru yürüyor, okunu atmak üzere yayını germiş,

“AKMONEΩN-[KOP]ΔΟΣ”

Ref: RPC I 3165; BMC-; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
10	12269	355	1,5	12	2,4	levha I resim 10

Mag. Krates Menokritou

Ön: Augustus büstü sağa d.

“[ΣΕΒΑΣΤΟΣ]”

Arka: Nike sola doğru çelenk uzatıyor.

“AKMON-[E]ΩN K[PATEΣ] MHN[OKPITOY]”

Ref: RPC I 3168; SNG Cop 23; BMC 33;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
11	4914	144	1,7/1,8	12	5,5	levha I resim 11

4.1.2.2. Nero Dönemi (54-68)

Mag. L. Servenius Capito,

Ön: Nero büstü dp. sağa d.

“[ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΓΕΡΜΕΝΙΚΟΣ]”

Arka: Zeus, sağ elinde patera, diğerinde asasıyla tahtında oturmuş, boşlukta hilal ve baykuş

“[ΕΠΙ ΛΕΚΙΟΥ ΣΕΡΟΥΗΝΙΟΥ ΚΑΠΙΤΟΝΟΣ ΑΚΜΟΝΕΩΝ]”

Ref: RPC I 3170; BMC 37; SNG Cop. 26;

C. 55 yılı

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
12	3489	190	1,7/1,8	1	3,5	levha I resim 12

Mag. L. Servenius Capito,

Ön: Nero büstü dp. sağa d.

“ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΝΕΡΩΝ ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΓΕΡΜΕΝΙΚΟΣ”

Arka: Zeus, sağ elinde patera, diğerinde asasıyla tahtında oturmuş, boşlukta hilal ve baykuş

“[ΕΠΙ ΛΕΚ]ΙΟΥ ΣΕΡΟΥΗΝΙΟΥ ΚΑΠ[ΙΤΟΝΟΣ ΑΚΜΟΝΕΩΝ]”

Ref: RPC I 3170; BMC 37; SNG Cop. 26;

C. 55 yılı

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
13	12458	347	1,8/2,0	12	4,4	levha I resim 13

Mag. L. Servenius Capito,

Ön: Nero büstü dp. sağa d.

“[AVTOKPATΩP NEPΩN KΛAYΔIOΣ KAIΣAP ΣEBACTOΣ] ΓEPME[NIKOΣ]”

Arka: Zeus, sağ elinde patera, diğerinde asasıyla tahtında oturmuş, boşlukta hilal ve baykuş

“[EΠI ΛEKIOY ΣEPoyHNIOY KAIΠITONOΣ AK]MONEΩN”

Ref: RPC I 3170; BMC 37; SNG Cop. 26;

54-68

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
14	12349	359	1,8/2,0	12	4,2	levha I resim 14

Mag. L. Servenius Capito ve Julia Severa

Ön: Nero büstü sağa d.

“[NEPO –KA] ΣEBAC[TOΣ]”

Arka: Zeus tahtında oturuyor sola d, bir elinde asası, diğerinde patera, önünde bir baykuş.

“[E]ΠI AP[X] ΣEPoy[NENIOV KAIΠIONΩC KAI IOYAIAC ΣEOYHPAC] AKMONEΩN”

Ref: RPC I 3174; SNG Cop. 28; SNG Aul. 3371; BMC 41;

62 yılı

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
15	1278	283	1,7	12	3,8	levha I resim 15

Mag. L. Servenius Capito ve Julia Severa

Ön: Nero sağa d.

“[NEPO –KA] ΣΕΒΑΣ[ΤΟΣ]”

Arka: Zeus tahtında oturuyor sola d, bir elinde asası, diğerinde patera, önünde bir baykuş.

“[ΕΠΙ ΑΡΧ] ΣΕΡΟΝΕΝΙΟΝ [ΚΑΠΙΟΝΩΣ] ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΣ ΣΕΟΥΗΡΑΣ Α]ΚΜΟΝΕΩΝ”

Ref: RPC I 3174; SNG Cop. 28; SNG Aul. 3371; BMC 41;

62 yılı

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
16	212	296	2,1	6	4,7	levha I resim 16

4.1.2.3. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla zırhlı sağa d.

“ΑΥ Κ• ΜΑΥ-ΑΝΤΩΝΕΙΝ[ΟΣ]”

Arka: Hygeia ve Asklepios karşılıklı ayakta, Hygeia yılanı elindeki phialede yemek veriyor.

“ΕΠΙ ΦΛΑΠΙΣΚΟΥ ΥΟ ΑΣΙΑ ΓΡ ΑΚ-ΜΟΝΕΙΩΝ ”

Ref: SNG Cop. 37; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
17	11705	247	2,4/2,5	6	9,8	levha I resim 17

Ön: Caracalla defne çelenkli, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT•KAI•M•- AV ANTΩNEIMOC”

Arka: Artemis Ephesia, iki yanında karşılıklı duran geyikler, iki eli yanlarda açık,

“A-KM-ONEΩN”

Ref: BMC-(no. 94 Severus Aleksander, no. 110 Gallienus arka yüzler aynı); SNG Aul.-
; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; SNG Cop.-;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
18	11694	242	1,9/2,0	6	3,7	levha I resim 18

4.1.2.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Julia Donma sağa d.

“IOYΛIA-CEBACTH”

Arka: Kybele Phryg başlığı ile tahtında oturuyor, sağ yanında aslan, sağ elinde phiale, solunda tymphanon.

“ΕΠ ΦΛΙΠΡCKOY•ΓΡΥOYACI-AP-AKMONE-ΩN”

Ref: BMC Phrygia 62; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Fitz.-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
19	14399	310	2,2/2,5	12	7,0	levha I resim 19

4.1.2.5. III. Gordianus Dönemi (244-249)

Ön: III Gordianus, şua taçlı, palud. ve zırh giymiş, sağa d.

“AVTKH-ΓΟΡΔΙΑΝΟ[C]”

Arka: Tykhe taburede oturmuş kithon giymiş, sunum yapıyor, elinde phiale

“AK-MONEΩN”

Ref: BMC 94-100 gibi; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; 244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
20	6316	9	2,5	12	7,1	levha I resim 20

Ön: III Gordianus şua taçlı zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT•KMA-ΓΟΡΔΙΑΝΟ”

Arka: Hermes cepheden başı sola d. sol elinde asa sağ elinde ot var, solda koyun.

“A-KM-ONEΩN”

Ref: SNG Fitz.4916

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
21	8033	246	2,4/2,5	6	6,3	levha II resim 21

Ön: III. Gordianus şua taçlı zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT•KM-AN ΓΟΡΔΙΑΝΟ[C]”

Arka: Tykhe taburede oturmuş elindeki phialeden sunum yapıyor.

“A-K-MONEΩN”

Ref: BMC-(95-100 gibi); SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; 244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
22	12318	358	2,4	12	7,1	levha II resim 22

Ön: III Gordianus zırh ve palud. giymiş, defne çelenkli sağa d.

“AVT K MA-ΓΟΡΔΙΑΝΟC”

Arka: Artemis sola d. sol elinde yayıyla ok atıyor, sağ eliyle de sadaktan ok alıyor

“AKMO-NEΩN”

Ref: BMC 94; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
23	7577	96	2,4/2,4	6	6,0	levha II resim 23

4.1.2.6. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)

Ön: Trebonianus Gallus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT• K ΓΟΥΙΒ• ΤΡΕΒ ΓΑΛΛΟC”

Arka: Birer ellerinde mızrak taşıyan Dioskürler el sıkışıyor, ortalarında sunak? (bu yüzün ortasına müze envanter numarası yapıştırılmış, dolayısıyla net olarak görülemiyor).

“AKMO-NE-ΩN”

Ref: BMC 102; SNG Aul.-; SNG Cop.-;

251-253

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
24	11089	244	3,0	6	16,5	levha II resim 24

4.1.2.7. Gallienus Dönemi (253-268)

Ön: Gallienus, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT K• ΠΟV-ΛΙΚ ΓΑΛΙΗΝΟC”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli iki yanında antitetik geyikler

“AKMO-NEΩN”

Ref: SNG Aul. 3382;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
25	12552	339	2,8	5	14,5	levha II resim 25

Ön: Gallienus defne çelenkli, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT K ΠΟV- ΓΑΛΙΕΝΟC”

Arka: Dionysos ayakta sağ elinde kantharos, soluyla asasına yaslanmış

“AKMONEΩN”

Ref: SNG Aul. 3383;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
26	9066	43	2,7	6	12,7	levha II resim 26

Ön: Gallienus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT K ΠΟV- [ΛΙΚ] ΓΑΛΙΕΝΟ[C”

Arka: Herakles Nemea aslanını tutuyor sol eliyle, sağ eli belinde.

“AKMON-EΩN”

Ref: SNG Aul. 3384

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
27	11981	243	2,9/3,1	6	14,6	levha II resim 27

Ön: Gallienus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“[AVT K ΠOV]- AIK ΓAAIH[NOC]”

Arka: Tykhe bir elinde kornikopiae, diğerinde gemi çapası ayakta, baş sola d.

“AKMON-EΩN”

Ref: SNG Cop. 45; SNG Aul.-; SNG Fitz.-; SNG Aul. Nacht-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
28	12559	341	2,6	5	14,3	levha II resim 28

Ön: Boule büstü sağa d. sol eliyle çenesini destekliyor

“IEPA-BOVAE”

Arka: Hermes ayakta sağ eliyle para kesesini uzatıyor sol elinde kerykeion, ayağının yanında koş

“AK-MON-EΩN”

Ref: BMC 26; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Fitz.-; SNG Aul. Nacht-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
29	12457	346	2,4	6	11,0	levha II resim 29

Ön: Noktalı bordür içinde sakalı demos başı sağa d.

“ΔH-MOC”

Arka: Tokalaşan iki el,

“A-KMONE-ΩN”

Ref: BMC 23; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; SNG Cop.-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
30	2791	208	2,1/2,2	12	4,5	levha II resim 30

Ön: Noktalı bordür içinde sakalı demos başı sağa d.

“ΔH-MOC”

Arka: Demetlenmiş 4 tane buğday başağı,

“AKM-O-NEΩN”

Ref: BMC 25; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;
253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
31	3303	194	2,1	6	5,0	levha II resim 31

Ön: Gallienus defne çelenkli, zırh ve palud. giymiş.

“AVT•K•ΠOV-ΛIK ΓΑΛΙ[E]NO[C]”

Arka: Asklepios ayakta sola dönük, sağ eliyle yılanlı asasına yaslanıyor, sol eli göğsünde.

“AKMO-NEΩN”

Ref: BMC 109-113 gibi; SNG Cop.-(no. 40 gibi bu paranın ön yüzü III. Gordianus portreli); SNG Aul.-; SNG Fitz-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
32	11980	245	2,7	6	16,3	levha II resim 32

Ön: Demos? başı sağa d. “AK[]ONPA”

Arka: Asklepios ayakta, sol elinde kerykeion, sağında para kesesi? sağa d.

Ref: SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
33	---	203	1,8	6	3,3	levha II resim 33

Ön: Noktalı bordür içinde şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

“AKMONIA”

Arka: Kartal cepheden başı sola d.

“TVN-Δ-ΙΑΥΙΟΥ”

Ref: SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
34	12939	2	1,6/1,7	3	2,8	levha III resim 34

4.1.3. Ankyra Kenti

4.1.3.1. Antoninus Pius-Marcus Aurelius Dönemi (145-175)

Ön: Faustina inci diademli, dp. sağa d.

“ΦΑΥΚΤΙΝΑΚΕ-ΒΑ[ΚΤΕΚ]”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli.cepheden

“ANKYPA-ΝΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3436; SNG Cop. 139

145-175

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
35	10420	41	1,8	6	4,0	levha III resim 35

Ön: Faustina inci diademli, dp. sağa d.

“ΦΑΥΚΤΙΝΑ[CE-BACTEC]”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli cepheden

“ANKYPA-NQN”

Ref: SNG Aul. 3436; SNG Cop. 139

145-175

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
36	10420	393	1,8	6	4,0	levha III resim 36

4.1.3.2. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Noktalı bordür içinde Julia Donma dp. sağa d.

“CEBACTH-ΔOMNA”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli cepheden

“ANKY-PANQN”

Ref: BMC 41; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Fitz.-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
37	7408	100	1,8/1,9	6	3,2	levha III resim 37

Ön: Demos başı dp. sola d.

“IEPA[CY]N-KAATOC”

Arka: Noktalı bordür içinde çelenk, çelengin içinde;

“AN-KYPA-NQN”

Ref: SNG Aul. 3425; SNG Cop. 130 (baş sağa d.)

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
38	8885	55	2,3/2,4	12	8,3	levha III resim 38

Ön: Demos başı sağa d.

“[IE]POC-[YNKAATOC”

Arka: Noktalı bordür içinde defne çelengi, çelengin içinde;

“AN-KYPA-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3424; SNG Cop. 130

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
39	7915	84	2,0/2,2	5	5,6	

Ön: Demos başı sağa d.

“IEPA-CYNKAATOC”

Arka: Noktalı bordür içinde defne çelengi, çelengin içinde;

“AN-KYPA-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3424; SNG Cop. 130

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
40	7899	89	2,0/2,2	7	5,3	

Ön: Demos başı sağa d.

“IEPA-CYNKAAT[OC]”

Arka: Noktalı bordür içinde defne çelengi, çelengin içinde;

“[A]N-KYPA-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3424; SNG Cop. 130

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
41	9491	274	2,2	6	5,6	levha III resim 41

Ön: Demos başı sağa d.

“[I]EP[A-ΣYNKΛATOΣ]”

Arka: Noktalı bordür içinde defne çelengi, çelengin içinde;

“AN-KYPA-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3424; SNG Cop. 130;

193-211

nö.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
42	4432	153	1,8/2,0	12	4,6	levha III resim 42

Ön: Tanrıça Roma, polos giymiş sağa d.

“ΘEA-PΩMA”

Arka: Dionysos ayakta sola d sağ elinde kantharos sol elinde asa.

“ANKY-PANΩN”

Ref: SNG Aul. 3428; SNG Cop. 134;

193-211

nö.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
43	4083	169	1,7/1,8	12	3,5	levha III resim 43

4.1.4.3. Philippus-Valerianus Dönemi (244-266)

Ön: Demos büstü sağa d.

“[ΔΗ-MOC]”

Arka: Asklepios ayakta cepheden baş sola d. sağ eliyle yılanlı asasına yaslanmış,

“[ΑΠΙΑ]-ΜΕΩΝ”

Ref: BMC- (no. 125-130 gibi arka yüzde Asklepios olan örnek bulunmamaktadır), SNG

Aul.- SNG Cop.-; Lindgren I-; Lindgren III-;

244-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
46	1800	225	1,9	12	5,5	levha III resim 46

4.1.4.4. II-III. Yy.

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe büstü sağa d.

“ΑΠΙΑ-ΜΕΙΑ”

Arka: Hekate Triformis meşale ve asasıyla

“ΣΩΤΕΡΙΑ”

Ref: SNG Aul. 3475;

211-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
47	9498	407	1,5	6	2,9	levha III resim 47

4.1.5. Bruzus Kenti

4.1.5.1. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla, zırh ve palud. giymiş sağa d.

“[M AVP ANTENEINOC]”

Arka: Asklepios ayakta, sağ elinde yılanlı asası, başı sola d.

“ETII A[]FO[]EPI -BPOYZ[HNΩN]”

Ref: BMC -; SNG Cop.- (no. 228 tipinde fakat magistrat farklı); SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-;

198-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
48	12371	343	2,4/2,6	6	7,4	levha III resim 48

4.1.5.2. Maksiminus Thrax Dönemi (235-238)

Ön: Maximinus Thrax'ın oğlu Maximus Caesar, zırh ve palud. giymiş sağa d.

“TIOVOY-MAXIMOC C[EB]”

Arka: Hygeia başı sağa d. sağ elinde yılan, sol elinde tuttuğu phialeden yılanı besliyor

“BPOYZH-NΩN”

Ref: BMC Phrygia 15; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-;

235-238

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
49	14897	307	2,2/2,3	6	7,8	levha III resim 49

4.1.5.3. III. Gordianus Dönemi (238-244)

Ön: III. Gordianus zırh ve palud. giymiş sağa d.

“[AVT] K MANTΩ-ΓΟΡΔΙ[A]NOC”

Arka: Sağ elinde phialesi, sol elinde asası ile Zeus tahtında oturuyor, karşısında ayakta Hera, sağ elinde asa, sol elini Zeus’a uzatıyor.

“BP-OV-ZH-NΩN”

Ref: BMC Phrygia 19; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-;

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
50	14916	309	2,6	6	6,8	levha III resim 50

4.1.6. Dionysopolis Kenti

4.1.6.1. Tiberius Dönemi (14-37)

Mag. Aristos Aristou dönemi.

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“[Σ]EBA-ΣΤΟ[Σ]”

Arka: Dionysos uzun rahip giysisi içinde, bir elinde asası bir elinde üzüm salkımı.

“ΔΙΟΝΥΣ-ΠΟΛΙΤΩΝ-ΑΡΙΣΤΟΣ-ΑΡΙΣΤΟV”

Ref: RPC I 3118; Aulock 1987. s.54 no. 33; SNG Aul. 3537; BMC 15;

14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
51	2734	210	1,7/1,8	12	4,4	levha III resim 51

4.1.6.2. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Boule büstü sağa d.

“IEPA-BOVA[H]”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli.

“ΔIONYCOII-OAEITΩN”

Ref: Aulock 1987 no. 75-79; SNG Aul.-; SNG Cop.-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
52	10776	389	2,2	6	6,3	levha III resim 52

4.1.7. Dokymaion Kenti

4.1.7.1. I-III. Yy

Ön: Serapis başı sağa d.

Arka: İsis ayakta, sağ elinde sistrum, sol elinde situla

“ΔOKI-[MEΩN]”

Ref: SNG Cop. 356; SNG Aul.-; SNG Fitz.-;

68-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
53	2561	222	1,5	6	2,3	levha III resim 53

4.1.7.2. II-III. Yy

Ön: Hermes büstü sağa d. başın önünde kerykeion

Arka: Irmak tanrısı sola doğru uzanmış,

“ΔΟ-KIM[EΩN]”

Ref: SNG Aul. 3542;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
54	6235	282	1,3?	12	3,5	levha III resim 54

Ön: Dokimos başı sağa d.

“ΔOKIMOC”

Arka: Asklepios ayakta, sağında yılanlı asası, solunda kerykeion

“ΔOKI-MEΩN”

Ref: SNG Aul. 3547;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
55	14155	322	2,0	5	4,8	levha III resim 55

4.1.8. Eukarpeia Kenti

4.1.8.1. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla zırh ve palud. giymiş, sağa d. (paranın bu yüzüne müze envanter numarası yapıştırılmış)

“AVK MAV-ANTONEINOC”

Arka: Artemis ayakta uzun kithon ve peplos giymiş, cepheden başı sağa dönük, sağ omzundan sadak ve yay görülüyor, ayaklarının yanında sağında geyik solunda ise küçük Kybele heykeli

“EYKAP-ΠΕΩΝ”

Ref: BMC- (Geta portrelilerde bu tip arka yüzde kullanılmış; no. 18, 19); SNG Aul.-; SNG Cop.-;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
56	8459	277	2,5	6	8,9	levha III resim 56

4.1.8.2. Maksiminus Thrax Dönemi (235-238)

Ön: Maksiminus Thrax zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“•AV•K OV [OYH-MAXIMEINOC]”

Arka: Artemis sol elinde yay sağ eli sadağa uzanmış, ok atmaya hazırlanıyor, sol yanında geyik

“EY-KAPΠΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3578

235-238

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
57	12254	154	2,2	6	4,2	

4.1.8.3. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)

Ön: Trebonianus Gallus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT•K•Γ•OY-TPIB•ΓΑΛΛ-OC”

Arka: Tykhe tahtında sağ elinde patera sol eliyle mızrağına yaslanmış

“E-YKAP-ΠΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3580

251-253

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
58	12092	361	2,5	12	7,2	levha IV resim 58

4.1.9. Eumeneia Kenti

4.1.9.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Mag. Epigonos Philopatris

Ön: Augustus büstü sağa d.

“ΣΒΑΣΤOC”

Arka: Üç ayaklı kazan

“ΕΠΙ ΓΟΝΟ[Σ]-ΦΙΛΩΠΙΑΤ[ΡΣ]-ΕΥΜΕΝΕΩΝ”

Ref: RPC I 3142; BMC 36; SNG Aul.-; SNG Aul Nacht.-; SNG Cop.-;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
59	1111	292	1,7	12	4,4	levha IV resim 59

4.1.9.2. Tiberius Dönemi (14-37)

Mag. Kleon Agapetos

Ön: Tiberius defne çelengi takmış, sağa d.

“[ΣΕΒΑΣ]-ΤΟΣ”

Arka: Zeus ayakta sola d. sağ elinde kartal, diğer elinde üçlü çiçek,

“ΚΛΕΩΝ-ΑΓΑΠΗΤΟC-EΥΜΕ-ΝΕΩΝ”

Ref: RPC I 3147; SNG Aul. 3589; SNG Cop. 391; BMC 37

14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
60	8466	269	1,8	12	4,7	levha IV resim 60

Mag. Kleon Agapetos..

Ön: Tiberius defne çelengi takmış, sağa d.

“ΣΕΒΑΣ-[ΤΟΣ]”

Arka: Zeus ayakta sola d. sağ elinde kartal, diğer elinde üçlü çiçek,

“ΚΛΕΩΝ-ΑΓΑΠΗΤΟ[C]-ΕΥΜ-ΕΝΕΩ[N]”

Ref: RPC I 3147; SNG Aul. 3589; SNG Cop. 391; BMC 37

14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
61	9501	404	1,6/1,7	12	4,5	levha IV resim 61

4.1.9.3. Nero Dönemi (54-68)

Mag. Ioulios Kleon Archierus Asias

Ön: Nero sağa d.

“[NEPON-ΣΕ]ΒΑΣΤΟΣ”

Kontrmark: başın arkasında, çift başlı balta²⁶⁰ çap: 0,4 mm.

Arka: Apollon Propylaios ayakta sağ elinde kuzgun solunda çift balta,

“ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛ[ΕΩ]Ν [ΑΡΧΙ]ΕΡΕΥΣ [ΑΣΙΑΣ]”

Ref: RPC I 3149; SNG Aul. 3590; SNG Cop. 394; BMC 41;

54-68

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
62	7905	88	1,8/2,2	12	4,0	levha IV resim 62

Mag. Ioulios Kleon Archierus Asias

Ön: Nero sağa d.

“NEPON-ΣΕΒΑΣΤΟΣ”

Arka: Apollon Propylaios ayakta sağ elinde kuzgun solunda çift balta,

“ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΕΩΝ [ΑΡΧΙ]ΕΡΕΥΣ ΑΣΙΑΣ”

Ref: RPC I 3149; SNG Aul. 3590; SNG Cop. 394; BMC 41;

54-68

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
63	10779	390	1,7/1,9	12	5,6	levha IV resim 63

²⁶⁰ GIC s. 374: no. 5,6,7,8,9,10

Mag. Ioulios Kleon Archierus Asias

Ön: Nero sağa d.

“NEPON-ΣΕΒΑΣΤΟΣ”

Arka: Apollon Propylaios ayakta sağ elinde kuzgun solunda çifte balta

“EYMENE-ΩΝ- [ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΕΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΣΙΑΣ]”

Ref: RPC I 3149; SNG Aul. 3590; SNG Cop. 394; BMC 41;

54-68

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
64	9511	414	1,8/1,9	7	4,3	levha IV resim 64

Mag. Ioulios Kleon Archierus Asias

Ön: Nero sağa d.

“NEPON-ΣΕΒΑΣΤΟΣ”

Arka: Apollon Propylaios ayakta sağ elinde kuzgun solunda çifte balta

“EYMENEΩΝ ΙΟΥΛΙ[ΟΣ ΚΛΕΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΣΙΑΣ]”

Ref: RPC I 3149; SNG Aul. 3590; SNG Cop. 394; BMC 41;

54-68

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
65	10469	394	2,0/2,3	12	5,0	levha IV resim 65

Mag. Ioulios Kleon Archierus Asias

Ön: Agripina II büstü dp. sağa d. başın arkasında kontrmark

“ΑΓ[ΡΙΠΙΕΙΝ]Α-ΣΕΒΑΣΤΟΣ”

Kontrmark: başın arkasında çifte balta²⁶¹, çap: 0,4mm.

Arka: Kybele tahtında oturmuş sola d. kolunun altında globus

“ΒΑΣΣ[Α] ΚΛΕ[ΩΝΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑ ΕΥΜΕΝΕΩΝ]”

Ref: RPC I 3151; BMC 44; Aul.-; SNG Cop-;

54-59

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
66	8888	53	1,7/1,8	12	3,9	levha IV resim 66

²⁶¹ GIC s. 374: no. 5,6,7,8,9,10

4.1.9.4. Domitianus Dönemi (81-96)

Ön: Domitianus büstü sağa d.

“[AV]ΔOMITIANOC – KAI•ΓΕΡΜΕΝΙΚOC ”

Arka: Apollon ayakta, sağ elinde kuş, sol elinde çifte balta ile baş sola d.

“ΕΙCΑΝ[ΓΕΙΛΑΑΝΤOC M•ΚΛΟY ΕΛΕΠΙ]ΑΝΟY ΑΡΧ ΑCΙΑC-ΕΥΜΕ-Ν-ΕΩΝ”

Ref: BMC 47; SNG Cop.-; SNG Aul.-;

81-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
67	9493	411	2,0	12	4,2	levha IV resim 67

4.1.9.5. I-III. Yy

Ön: Demos başı dp. sağa d.

“ΙΕ[ΡΑ]-C[ΥΝ]ΚΛΗΤ”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli ellerinden aşağı bağlı sanki, iki yanında karşılıklı geyikler.

“ΑΧΑΙΩΝ-ΕΥΜΕΝΕΩ[N]”

Ref: SNG Cop. 389; SNG Aul.-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
68	1526	270	2,5	6	10,1	levha IV resim 68

4.1.9.6. II-III.YY

Ön: Noktalı bordür içinde Herakles başı sağa d.

Arka: Hermes kerykeion ve para kesesi ile sola d.

“EYM-E-ONEΩN”

Ref: SNG Aul. 3585; SNG Cop. 390;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
69	72	300	1,4	12	2,4	levha IV resim 69

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

“EVMH-ENEIA”

Arka: Tykhe ayakta sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae taşıyor, başı sola d.

“EYMENE-ΩNAXAIΩ[N]”

Ref: SNG Aul. 3588;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
70	9494	410	1,8	6	3,3	levha IV resim 70

4.1.10. Grimenothyrae Kenti

4.1.10.1. Traianus Dönemi (98-117)

Ön: Genç Demos başı sağa d.

“IEPA-CYN-KAHTOC”

Arka: Zeus ayakta sağ elinde globus diğeriyle mızrağına yaslanıyor.

“EΠI A TYA ΠE[ΓPIMEN]OΘYΠEΩN”

Ref: SNG Cop. 399;

98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
71	4392	160	2,0	6	5,1	levha IV resim 71

Ön: Demos? büstü sağa d.

“[E]ΠI M-[TV]AAI”

Arka: Athena cepheden, kalkan ve mızrağı ile sağa d.

“TPIM[ENO-ΘPE]ΩN”

Ref: SNG Cop. 402; SNG Aul.- (Ön;3600, arka 3599 gibi);

98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
72	1656	286	1,8	6	3,8	levha IV resim 72

Ön: Sakallı demos başı sağa d.

“ΔH-MOC”

Arka: Zeus tahtında sola d. sol elinde mızrağı, sağında phiale.

“TPIMENO-ΘYΠEΩN”

Ref: SNG Cop 404; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;

98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
73	7930	82	1,9	12	4,8	levha IV resim 73

4.1.11. Hierapolis ve Ephesos Birlik Sikkeleri

4.1.11.1. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Philippus sağa d. zırh ve palud. giymiş.

“ΑΥ•Ι•ΚΙΟΝΛΦΙ•ΑΠΠΙΟC ΑΥΓ”

Arka: Apollon Kitharodeus, Artemis Ephesia Kült heykelinin karşısında ayakta, iki figürün yüzleri, birbirlerine dönük.

“ΙΕΡΟΠΟΛ[ΕΙΤΩΝ Κ] ΕΦΕCΙ[ΩΝ ΝΕΩΚΟΡΟΝ]-ΟΜΟΝΙΑ”

Ref: SNG Cop. 473; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
74	11265	238	2,8/3,0	6	17,8	

Ön: Philippus sağa d. zırh ve palud. giymiş.

“ΑΥ•Ι•ΚΙΟΝΛΦΙ•ΑΠΠΙΟC ΑΥΓ”

Arka: Apollon Kitharodeus, Artemis Ephesia Kült heykelinin karşısında ayakta, iki figürün yüzleri, birbirlerine dönük.

“ΙΕΡΟΠΟΛΕΙΤΩΝ Κ ΕΦΕCΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΟΝ-ΟΜΟΝΙΑ”

Ref: SNG Cop. 473; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
75	9677	240	3,5/3,6	6	19,6	levha IV resim 75

4.1.12. Hierapolis Kenti

4.1.12.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Mag. Byron Bryonos

Ön: Proconsul .Fabius Maximus büstü sağa d.

“[ΦΑΒΙΟΣ-ΜΑΞΙΜΟΣ]”

Arka: Defne çelengi içinde,

“ΙΕΡΑΠΟΛΙ-ΑΕΙΤΩΝ-ΒΡΥΝΩΝ”

Ref: RPC I 2934; SNG Aul.; SNG Cop. 417,418; SNG Aul. Nacht.-; Sng Fitz-;

İ.Ö. 10-9

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
76	11197	383	1,7	12	3,0	levha V resim 76

4.1.12.2. Traianus-Caracalla Dönemi (96-217)

Ön: Zırhlı Athena büstü sağa d.

Arka: Nemesis, uzun kithon giymiş, sağ eliyle kithonunu göğsüne doğru topluyor sola d.

“ΙΕΡΑΠΟΛΙ-ΑΕΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3620; SNG Cop. 417; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;

96-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
77	2879	207	1,5	7	3,3	levha V resim 77

Ön: Zırhlı Athena büstü sağa d.

Arka: Nemesis, uzun kithon giymiş, sağ eliyle kithonunu göğsüne doğru topluyor sola d

“IEPO[II]O-AEITΩN”

Ref: SNG Aul. 3620; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;
96-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
78	1561	241	1,6	6	3,9	

Ön: Serapis sağa d.

Arka: Zeus ayakta, sağ elinde kartal sol elinde mızrak taşıyor.

“IEPAΠIO-[AEITΩ]N”

Ref: SNG Cop. 424; SNG Aul. 3623;
96-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
79	6806	108	2,9/2,0	12	4,9	levha V resim 79

Ön: Herakles sağa d. aslan postu giymiş, omzunda sopası.

Arka: Athena ayakta mızrağı ve kalkanıyla Promakhos duruşunda

“IEPOIIIOA-EITΩN”

Ref: BMC 24; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; SNG Cop.-;
98-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
80	---	232	1,7/1,8	12	4,5	levha V resim 80

4.1.12.3. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Philippus sağa d. zırh ve palud. giymiş.

“Μ•ΙΟΥΛ•ΦΙΛΙΠΠΙΟΚ•Κ[ΑΙ]”

Arka: Apollon elinde kitharası ile sağa d. arkasında ağaç,

“ΙΕΡΟΠΟ-[ΛΕΙΤ]ΩΝ”

Ref: SNG Cop. 465; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
81	8087	239	2,9	6	9,3	levha V resim 81

Ön: Noktalı bordür içinde genç Dionysos, dp. ve diadem takmış sola d.

Arka: Zeus Laodikeios ayakta, sağ elinde kartal solunda asası var

“ΙΕΡΑΠΟ-ΛΕΙΤ-ΩΝ”

Ref: SNG Cop. 423; SNG Aul. -; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-;
98-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
82	---	113	2,1/2,2	12	6,2	levha V resim 82

4.1.12.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Julia Domna sağa d. karpuz dilimli saçlar, dp.

“IOYΛIA-CEBACTH”

Arka: Tykhe sağa d. sağ elinde gemi çapası taşıyor.

“IEΠOΠ-O-AEITON”

Ref: SNG Aul.-, SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
83	786	295	2,1	6	4,7	levha V resim 83

4.1.13. Kadoi Kenti

4.1.13.1. Claudius Dönemi (41-54)

Mag. Demetrios Artema Stephaneros

Ön: Claudius büstü sağa d.

“KΛAYΔIOC - KAICAP”

Arka: Zeus Laedikos sola d. sol elinde asası sağ elinde kartal,

“EΠI ΔHMETPIOY-APTEMA-KAΔE-NΩN”

Ref: RPC I 3062; SNG Cop 246; SNG Aul. 3684; BMC 18

41-54

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
84	11600	375	1,7/2,0	12	5,4	levha V resim 84

4.1.13.2. Domitianus Dönemi (81-96)

Ön: Domitianus defne çelenkli sağa d.

“[ΔOMITIANOC KAICΣAP]-CEBACTOC ΓEPMA[IXOC]”

Arka: Zeus Laedikos sağa d. sol elinde asası sağ elinde kartalıyla

“KAA-HNΩN”

Ref: SNG Aul. 3687

81-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
85	12502	353	2,4/2,5	6	10,0	levha V resim 85

4.1.13.3. Commodus Dönemi (177-192)

Ön: Commodus sağa d. dp..

“AVK•ACE- KOMMOΔOC”

Arka: Dionysos? Ayakta sola doğru üzüm salkımı? uzatıyor, sol elinde asa.

“EIII AAE[XAN]-ΔPOI-CAA-HNΩN”

Ref: SNG Aul.-; SNG Cop.-; BMC- (no. 27 ve 28 benzer ikonografilerde fakat magistrat farklı) ;

177-192

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
86	12487	349	2,5/2,4	6	7,5	levha V resim 86

4.1.13.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Noktalı bordür içinde Korinth miğferi giymiş tanrıça Roma sağa d.

Arka: Dionysos beline kadar çıplak, sol eli ile asaya yaslanmış sağ elinde kantharos sola d.

“[KA-]ΔΟ-ΗΝΩ[N]”

Ref: BMC 4 ; SNG Aul.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-; Lindgren-I; Lindgren III-;
193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
87	12938	3	1,7	6	3	levha V resim 87

Ön: Noktalı bordür içinde Korinth miğferi giymiş tanrıça Roma sağa d.

Arka: Dionysos beline kadar çıplak, sol eli ile asaya yaslanmış sağ elinde kantharos sola d.

“K-ΑΔΟ-ΗΝΩΝ”

Ref: BMC 5; SNG Aul.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-; Lindgren-;
193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
88	12937	4	1,8/1,9	6	3,5	levha V resim 88

4.1.13.5. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla büstü dp. defne çelenkli sağa d.

“AVT K MAV - ANTΩNEINOC”

Arka: Tykhe cepheden, baş sağa d. sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae.

“ΕΙΙΙ ΑΗΜΕΤΡΙΟΥ CΑΔΟΗΝΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3689 ; SNG Cop.-;
198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
89	10290	397	2,9	6	13,2	levha V resim 89

4.1.13.6. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Otocilla Severa, dp. sağa d.

“M[O]TAK-[C]E[VEPA]”

Arka: Sağ elinde patera sol elinde zeytin dalı tutan çıplak Apollon? Sağa d.

“KA-Δ-[O]HNΩN”

Ref: SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Fitz.-; Lindgren I; BMC-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
90	---	61	2,5	6	8,2	levha V resim 90

4.1.13.7. Gallienus Dönemi (253-268)

Ön: Gallienus şua taçlı sağa d. (para çok yıpranmış)

“[AVT K ΠOY] -ΛIKΓAΛΛIH[NOC]”

Arka: Tykhe sola d. sağ elinde gemi çapası, soluna kornikopiae
KAΔ-ONNΩN

Ref: SNG Aul. 3695(defne çelenkli);
253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
91	15022	304	2,9	6	19,9	levha V resim 91

Ön: Gallienus şua taçlı sağa d. (para çok yıpranmış)

“AVT K ΠOY -ΛIK[ΓAΛΛIHN]OC”

Arka: Tykhe sola d. sağ elinde gemi çapası, soluna kornikopiae
KAΔ-ONNΩN

Ref: SNG Aul. 3695 (defne çelenkli tip); SNG Cop.-; BMC-;
253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
92	12551	338	3,0	6	15,7	levha V resim 92

4.1.14. Kibyra Kenti

4.1.14.1. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla zırh ve palud. la sağa d.

“[AVT K]MAV-ANTΩNINOC”

Arka: Zeus tahtında oturuyor sola d. sağ elinde phiale sol eliyle asasına yaslanmış,

“KIBVPA-TΩN”

Ref: SNG Cop 290; SNG Aul.-;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
93	9749	402	2,4	6	8,7	levha VI resim 93

4.1.14.2. Macrinus Dönemi (217-218)

Ön: Diadumenus zırh ve palud. giyiyor, sağa d.

“MOII ANTO-NINOC ΔΙΚ”

Arka: Tykhe cepheden, baş sağa d. sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae.

“KIBV-PATΩN”

Ref: SNG Aul. 3740;

İ.S. 217-218

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
94	10084	398	2,5	6	9,3	levha VI resim 94

4.1.15. Kotiaenum Kenti

4.1.15.1. Galba Dönemi (68-69)

Ön: Galba büstü sağa d.

“[ΓΑΛΒΑΝΑΥΤ-ΟΚΡΑΤΟΡΑ]”

Arka: Ayakta figür? sola d. sağ elini sola doğru uzatıyor, para oldukça yıpranmış durumda,

“[ΕΠΙ ΤΗΚΛΑΡΕΤΙΔΟ ΚΑ Γ ΩΝΕΤΕΝΩΥ] ΔΙΑΒΙΟΝ-ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: BMC 33; SNG Aul.-, SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-; 68-69

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
95	4670	148	1,8/2,0	6	4,1	levha VI resim 95

4.1.15.2. Traianus Dönemi (98-117)

Ön: Traianus büstü sağa d.

“[ΑΥΝΟΡΤΡΑΙ]-ΑΝΟΚ[ΑΡΑ]”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli

“ΕΠΙ ΟΥΝΑΟΝ-ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: BMC 41; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; SNG Cop.-; 98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
96	5895	117	1,6	12	3,8	levha VI resim 96

4.1.15.3. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Philippus şua taçlı sağa d.

“[M IO]VAIOOC ΦΙΑΠΠΙΟC A[VG]”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor, tymphanon ve schale taşıyor.

“ΕΠΙ [Γ ΙΟVΛ] ΠΟΝΤΙΚΟ [ΑΡΧΧ ΕΡΕ-ΩΝ]- ΚΟΤΙΛΕΩΝ”

Ref: BMC Phrygia 78; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
97	12317	8	2,7	12	10,2	levha VI resim 97

Ön: Genç demos başı sağa d.

“ΔΗΜΟC-ΚΟΤΙΛΕΩΝ”

Arka: Zeus tahtında oturuyor bir elinde kartal, diğerinde asasını tutuyor.

“ΕΠΙ ΔΙ-ΟΓΕΝΟC ΔΙΟΝΥCΙΟV ΑΡΧ ΚΟΤΙΛΕΩ[N]”

Ref: SNG Aul. 3776; SNG Cop.317; BMC 20; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
98	3571	248	2,1/2,2	12	7,4	levha VI resim 98

Ön: Philippus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“M IOYΛIOOC-ΦΙΑΠΠΙΟC ΑVΓ”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor, tymphanon ve phiale taşıyor, aslanların üzerinde agonistik ödül masası ve masanın üzerinde ödül olarak verilen yığın halinde misketler/toplar.

“ΕΠΙ Γ ΙΟVΛ-ΠΟΝΤΙΚΟV-ΑΡ[Χ]Ι-ΕΡΕ-ΩC-ΚΟΤΙΛΕΩΝ”

Ref: SNG Cop. 332; SNG Aul. 3787; BMC 78; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
99	10977	249	2,6/2,7	6	9,2	levha VI resim 99

Ön: Philippus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“M [IOY]ΛIOC-ΦΙΛΙΠΠΙΟC AVT”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor, tymphanon ve phiale taşıyor.

“ΕΠΙ Γ ΙΟΒΑ ΠΟΝΤΙΚΟV ΑΡ[ΧΙΕΡΕΩC]-ΚΟΤΙΛΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3787; SNG Cop. 332; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
100	12317	357	2,7	12	10,2	levha VI resim 100

Ön: Philippus şua taçlı sağa d.

“ΜΙΟΒΑΙΟC-[ΦΙΛΙΠΠΙΟC AVΓ]”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor, tymphanon ve phiale taşıyor.

“[ΕΠΙ Γ ΙΟΒΑ ΠΟΝΤΙΚΟV ΑΡΧΙΕΡΕΩC-Κ]ΟΤΙΛΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3787; SNG Cop. 332; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
101	7909	85	2,7	12	9,1	levha VI resim 101

Ön: Philippus şua taçlı sağa d.

“[ΜΙΟΒΑ]ΙΟC-ΦΙΛΙΠΠΙΟC [ΑΥΓ]”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor, tymphanon ve phiale taşıyor.

“ΕΠΙ Γ ΙΟΒΑ ΠΟΝ[ΤΙΚΟV ΑΡΧΙΕΡΕΩC]-ΚΟΤΙΛΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3787; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
102	7895	92	2,6/2,7	6	9,5	levha VI resim 102

Ön: Athena sağa d.

“Μ ΩΤΑΚΙΑΙΑ [C]ΕΟΒΕ[ΡΑ]”

Arka: Tykhe ayakta, sol elinde kornikopieae, sola d.

“ΕΠΙ Μ ΕΝΑΝΔΡΟΥ ΔΙ ΑΡΧ ΚΟΤΙΑΕΩΝ[N]”

Ref: SNG Cop. 334; SNG Aul.; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
103	8314	251	2,4	1	6,0	levha VI resim 103

Ön: Philippus zırh ve palud. giymiş, başında şua tacı, sağa d.

“ΙΟΒΛΙΟ C ΦΙΛΙΠΠΙΟC Γ”

Arka: Asklepios ayakta, yılanlı asasıyla sola d. karşısında Hygeia ayakta yüz yüze duruyorlar, ikisinin ortasında vazo?,

“ΕΠΙ ΙΟΛ[ΚΟΔΡΑΤ]ΟΒΒΙ[ΟΒΙ ΠΙΠΙ-ΑΡΧ-]ΚΟ-ΤΙ-ΕΩΝ”

Ref: BMC 376;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
104	1200	380	2,4	6	8,9	levha VI resim 104

4.1.15.4. Philippus-Valerianus Dönemi (244-268)

Ön: Demos başı sağa d.

“[ΔΗΜ]ΟC-ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Arka: Quadriga içinde Helios cepheden görülüyor, Meşale ve globus taşıyor,

“[ΕΠΙ] Π ΔΕΜ[ΕΤΡΙΟΒ ΠΙΠΙ ΙΚΟΥ-ΑΡΧ Κ]ΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: BMC 10; SNG Aul.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-;

244-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
105	7030	103	2,7/2,8	1	11,7	levha VI resim 105

4.1.15.5. Valerianus-Gallienus Dönemi (253-268)

Ön: Demos başı sağa d.

“ΔΗ-[MOC]”

Arka: Kybele tahtta oturmuş, polos giyiyor sağ elindeki phiale ile sunum yapıyor, sol elinde tymphanon. Kolunun altında globus

“[ΕΠΙ] Π ΔΕΜ[ΕΤΡΙΑΝ-Α]ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3773

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
106	4246	165	2,1/2,2	6	5,1	levha VI resim 106

Ön: Valerianus sağa d. zırhlı ve palud. giyiyor

“ΑΥΤ Κ Π ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor

“ΕΠΙ ΠΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΟΒ-ΙΠΙ-ΑΡΧ - ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Cop. 337; SNG Aul-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
107	12374	344	2,3	7	7,7	levha VI resim 107

Ön: Valerianus sola d. zırhlı ve palud. giyiyor, önünde kalkan ve mızrak

“ΑΥΤ Κ Π ΛΙΚ ΟΥΑΛΕΡΙΑΝΟC”

Arka: Aslanının üstünde oturan Kybele sağa doğru gidiyor, başı geriye dönük

“ΕΠΙ ΠΙ ΠΑ ΙΔ ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΟΥ ΙΠΠΙ ΑΡ-Χ- ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: BMC 92; SNG Aul-; SNG Cop.-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
108	12513	352	2,4/2,5	12	9,7	levha VI resim 108

Ön: Gallienus sağa d. barbar üslupta? Zırh ve palud. giyiyor

“AVT K Π ΓΑΛΛΙΕΝΟΝ”

Arka: Tykhe ayakta kornikopiae ve çapa taşıyor,

“[ΕΠ ΑΙ]ΑΔΗΜΗΤΡΙΑΝΟΥ ΙΙΙΠΙ [ΑΡΧ] ΚΟΤΙ-ΑΕΩΝ-Ν”

Ref: SNG Aul. 3793;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
109	13270	330	2,2	12	5,0	levha VII resim 109

Ön: Diademli demos büstü sağa d.

“ΔΕΜΟΚ-ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Arka: Quadriga içinde Helios cepheden, atlar ikişerli sağa ve sola karşılıklı şahlanmışlar.

“ΕΠΙ ΠΑΙΔΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΝΟΥ [ΙΙΙΧΟΝ] ΑΡ-Χ- ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul.3774; SNG Cop.

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
110	12371	360	2,7/2,8	5	10,8	levha VII resim 110

Ön: Gallienus büstü dp. sağa d.

“AVT K Π ΓΑΛΛΙΕΝΟΝ”

Arka: İsis sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae?

“[ΕΙΠΙ Π ΑΙ ΔΕΜΕΤΡ]ΙΑ[Ν]ΟΥ ΙΙΙΠΙ ΑΡΧ-ΚΟΤΙ-ΑΕΩΝ”

Ref: SNG Cop. 540; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
111	7908	86	2,5/2,6	6	9,0	levha VII resim 111

4.1.15.6. Valerianus Dönemi (253-266)

Ön: Valerianus sağa d. zırlı ve palud. giyiyor

“AVT-K- Π AIK- OVAΛEPIANON”

Arka: Asklepios sağ elinde yılanlı asasıyla Hygeia karşısında elinde yılan ve patera, ikisinin arasında Telesphoros

“ΕΠΙ Π ΑΙ ΔΗΜΗΤΡ[Ι]ΑΝΟΒ-ΠΠΠ-ΑΡΧ - ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul 3790;

253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
112	11787	371	2,3	6	5,9	levha VII resim 112

Ön: Valerianus sağa d. zırlı ve palud. giyiyor

“[AVT-K-] Π AIK- OVAΛEPIANOY”

Arka: Asklepios sağ elinde yılanlı asasıyla Hygeia karşısında elinde yılan ve patera, ikisinin arasında Telesphoros

“ΕΠΙ Π ΑΙ [ΔΗΜΗΤΡ]ΙΑΝΟΒ-ΠΠΠ-ΑΡΧ - ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul 3791;

253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
113	---	379	2,3/2,4	6	6,9	levha VII resim 113

Ön: Valerianus sağa d. zırlı ve palud. giyiyor

“[A]VT-K-Π AIK- OVAΛEPIANO[N]”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor

“ΕΠΙ Π ΑΙ ΔΗΜΗ[Τ]ΡΙΑΝΟΒ-ΑΡ-[Χ] - ΚΟΤΙΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul 3792; BMC 97;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
114	10291	395	2,5	6	7,7	levha VII resim 114

Ön: Valerianus sağa d. zırhlı ve palud. giyiyor

“AVT-K-II AIK O-VAΛEPIANO[N]”

Arka: Aslanların çektiği tahtında oturan Kybele sola doğru gidiyor

“ΕΠΙ Π ΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙ-ΑΝΟ[С]-ΑΡ-Χ - ΚΟΤΙΛΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul 3792; BMC 97;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
115	11329	378	2,3/2,4	12	7,6	

Ön: Valerianus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT• Π[ΑΙΧ-ΟV]ΑΛΕΡΙΑΝΟΝ”

Arka: Aslanın üzerinde Kybele sağa doğru gidiyor.

“ΕΠΙΠΑΙΑΔΗ-ΜΗΤΡΙΑΝΟΥ-ΙΙΙΠΙ-ΑΡ-Χ-ΚΟΤΙΛΑΕΩΝ”

Ref: BMC 93; SNG Aul-; SNG Cop-; SNG Fitz-;

253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
116	8032	250	2,4/2,5	12	8,5	levha VII resim 116

4.1.15.7. III. Yy

Ön: Genç Demos başı sağa d.

“[ΔΕΜ]ΟC-KΟΤΙΛΑΕΩΝ”

Arka: Quadriga içinde meşale ve globus taşıyan Helios

“[ΕΠΙ Π ΑΙΑ ΔΕΜΕΤΡΙΑΝΟΥ ΑΡΤ Κ[ΟΤΙΛΑΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3474; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;

III. yy.

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
117	7030	104	1,8/1,9	12	4,7	

Ön: Philippus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, önünde Makedon tipi kalkan, üst köşesi görünüyor

“AVTK M[”

Arka: Kybele aslanın sırtında sola doğru gidiyor,

“IININONA[]IIA[]A[]-KOTIAEΩN”

Ref: SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
118	8202	62	2,3/2,4	12	7,4	levha VII resim 118

Ön: Valerianus şua taçlı, zırh ve palud. giymiş, sola d.

“[AVT K Π AI]K OYAAEPIANON”

Arka: Tahtta oturmuş Kybele? Sol kolunu altında globus, sağ elinde phiale? ile sunum yapıyor.

“]ANOYIMΩ[]-KOTIAEΩN”

Ref: SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;

253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
119	7918	83	2,2/2,3	7	6,6	levha VII resim 119

4.1.16. Laodikeia Kenti

6.2.16.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Mag. Anto(nios) Polemon Philopatris

Ön: Gaius Caesar sağa d.

“ΤΑΙΟΣ-[ΚΑΙΣΑΡ]”

Arka: İki Monogram arasında kartal

“ [ΠΟΛΕ-ΦΙΛΟΠΑΤ]-ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I 2900; BMC 154; SNG Cop. 557; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
İ.Ö. c.5

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
120	3835	176	1,5/1,6	12	3,2	levha VII resim 120

Mag. Anto(nios) Pholemon Philopatris

Ön: Gaius Caesar sağa d.

“ΤΑΙΟΣ-[ΚΑΙΣΑΡ]”

Arka: İki Monogram arasında kartal

“ [ΠΟΛΕ-ΦΙΛΟΠΑΤ]-ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I ,2900; BMC 154; SNG Cop. 557; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
İ.Ö. c.5

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
121	8112	256	1,4/1,6	12	2,5	levha VII resim 121

Mag. Pythos Pythou

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“[ΣΕΒΑΣ]-ΤΟΣ”

Arka: Zeus Laedikos ayakta sağ elinde kartal elinin altında Dioskür başlıkları

“ΠΙΥΘ[ΗΣΠΙΥΘΟΥ – ΤΟ] ΔΕΥΤΕΡΟ[N]- ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I 2908; BMC 140; SNG Cop. 551; SNG Aul.; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
122	11204	381	1,7	12	4,8	levha VII resim 122

Mag. Pythos Pythou

Ön: Tiberius? büstü sağa d.

“[ΣΕ]ΒΑΣ-ΤΟΣ”

Arka: Zeus Laodikos ayakta sağ elinde kartal elinin altında tek Dioskür başlığı altta monogram

“[ΠΙΥΘΗΣΠΙΥΘΟΥ – ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ]- ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I 2908 (bu örnekte arka yüzde çift Dioskür başlığı var) ; SNG Cop.-; SNG Aul.; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
123	9500	405	1,7/1,8	12	5,9	levha VII resim 123

Mag. Zeuxis Philalethes

Ön: Augustus sağa d.

“ΣΕ-ΒΑΣΤΟΣ”

Arka: Mızrağa sarılmış yılan

“ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ [ΖΕΥΞΙΣ- ΦΙΛΑΛΗΘΗΣ]”

Ref: RPC I 2895; SNG Aul. 3836, 3837; BMC 153; SNG Cop. 554; SNG Fitz-;
İ.Ö.15-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
124	2685	215	1,6	12	3,1	levha VII resim 124

4.1.16.2. Tiberius Dönemi (14-37)

Mag. Dioskourides

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“ΣΕ[ΒΑΣΤΟΣ]”

Arka: Zeus Laedikos sola dönük bir elinde kartal diğerinde asasını tutuyor, solda monogram

“[ΔΙ]ΟΣΚΟΥΡΙΔΗ[Σ]- ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ- ΛΑΟ-ΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I 2911; BMC 143; SNG Cop 549; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; 14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
125	3863	172	1,7/1,9	10	6,5	

Mag. Dioskourides Deuteron

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“ΣΕ-Β[ΑΣΤΟΣ]”

Arka: Zeus Laedikos sola dönük bir elinde kartal diğerinde asasını tutuyor, solda monogram

“[ΔΙ]ΟΣΚΟΥΡΙΔΗΣ- ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ- ΛΑΟ-ΔΙΚΕΩΝ”

Ref: RPC I 2911; BMC 143; SNG Cop 549; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-; 14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
126	10742	388	1,9	12	6,0	levha VIII resim 126

4.1.16.3. Claudius Dönemi (41-54)

Mag. Zenon'un oğlu, Dördüncü Kez Baş Rahip Olan Antopolemon

Ön: Claudius büstü sağa d.

“[ΚΛΑΥΔΙΟΣ Κ]ΑΙΣΑΡ”

Arka: Dionysos sola d. sağ elinde üzüm salkımı

“[ANTO]-ΠΟΛΕΜΩΝΟ[Σ]-[Υ]ΙΟΥ-ΖΗΝΩΝΟ[Σ]-ΛΑΟ-ΔΙΚΕΩ[N]”

Ref: RPC I 2913; BMC 159; SNG Cop 559; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
41-54

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
127	13599	328	1,7/1,9	12	5,6	levha VIII resim 127

4.1.16.4. Traianus Dönemi (98-117)

Ön: Traianus büstü sağa d.

“[ΑΥ ΤΡΑΙΑΝΟC]-ΚΑΙ [ΑΡ]Ι CΕ ΓΕΡ ΔΑ ΠΑΡΘΙ”

Arka: Noktalı bordür içinde 5 basamaklı krepidoması olan 6 sütunlu tapınak, tapınağın içinde imparatorun askeri giysili heykeli.

“ΛΑΔΙ-[ΚΕΩΝ]”

Ref: BMC 192; SNG Cop. 573; SNG Aul-; SNG Fitz-;
98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
128	8922	50	2,3/2,4	12	7,4	levha VIII resim 128

4.1.16.5. Caracalla ve Sonrası (198-268)

Ön: Noktalı bordür içinde çizgisel işlenmiş Roma sola d.

“ΘΕΑ Ρ-Ω-ΜΗ”

Arka: İki el birbiriyle sıkışıyor

“ΛΑΟΔΙ-ΚΕΩΝ”

Ref: BMC 121; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;
198-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
129	1655	227	2,0	12	4,0	levha VIII resim 129

4.1.16.6. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Otocilla Severa stephane giymiş sağa d.

“ΟΤΟ CΕ-VΗΡΑ CΕ[B]”

Arka: Kanatlı Nemesis ayakta, sağ elinde terazi, diğerinde metre, ayağının yanında tekerlek

“NNEΩKOP-[Λ]ΑΟΔΙ-ΚΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3866; SNG Cop. 604; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
130	9509	255	2,3	12	6,0	levha VIII resim 130

4.1.16.7. Gallienus Dönemi (253-268)

Ön: Tanrıça Roma, noktalı bordür içinde çizgisel işlenmiş sola d.

“ΘΕΑ-ΡΩ-Μ-Α”

Arka: İki el birbiriyle sıkışıyor

“ΛΑΟ[ΔΙ]-ΚΕΩΝ”

Ref: SNG Cop. 544; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz-;
253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
131	4392	254	1,9	9	3,9	levha VIII resim 131

4.1.16.8. II-III.Yy

Ön: Genç senato başı sağa d.

“ΙΕΡΑ-[ΣΥΝΚΑΗΤΟΣ]”

Arka: Erkek domuz (Lykos) ve kurt (Kopros), sırt sırta duruyorlar yüzleri birbirine dönük.

“[ΛΑΟ]ΔΙΚΕΟΝ ΝΕΩΚΟ[ΡΩΝ]”

Ref: SNG Aul 3822;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
132	14170	325	2,5	6	7,0	levha VIII resim 132

4.1.17. Metropolis Kenti

Ön: Boule başı sola d. dp.

“BOV-AH”

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli cepheden

“MHT-ΠΟΠ-ΟΛΕΙΤΩΝ”

Ref: BMC -; SNG Aul.-; BMC-; Lindgren I-; Lindgren III-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
133	12569	342	2,4	6	6,2	levha VIII resim 133

4.1.17.1. Valerianus Dönemi (253-266)

Ön: Valerianus şua taçlı zırh ve palud. giymiş sağa d.

“AVT[] KO[]-ΑΒΑΛΕΡΙΑΝΟC CE”

Arka: Agonistik masa üzerinde ödül tacı, masanın altında kap?

“ΑΝΑΣΑ__-ΜΗΤΡΟΠΟΛ-” masanın etrafında “Γ-Γ-A-T”?

Ref: BMC-; SNG Cop.-; SNG Aul-;

253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
134	11625	374	2,5	6	13,1	levha VIII resim 134

4.1.18. Okokleia Kenti

4.1.18.1. III. Gordianus Dönemi (238-244)

Ön: III. Gordianus dp. defne çelenkli sağa d.

“AVT KMAN-ΓΟΡΔΙΑ[ΝΟΣ]”

Arka: Şehir suru taçlı Tykhe sağa d. kornikopiae ve gemi çapası taşıyor

“OKOK-ΑΙΕΩΝ”

Ref: SNG Cop. 627; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht -; SNG Fitz-;
238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
135	8981	47	2,3/2,4	6	7,2	levha VIII resim 135

Ön: III. Gordianus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT [KMAN]-ΓΟΡΔΙΑΝΟC”

Arka: Kybele tahtında oturmuş, yüzü sola dönük, tahtın altında aslan, sağ elinde phialeden sunum yapıyor sol kolunun altında globus.

“[O]KO-ΚΑΙΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3900; SNG Fitz-;
238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
136	9674	401	2,3	6	7,8	levha VIII resim 136

4.1.19. Otros Kenti

4.1.19.1. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Plautilla büstü dp. sağa d.

“Φ•ΟΥΛ•ΠΑ-AVTIAAA C”

Arka: Demeter ayakta 4/3 sola d. sağ elinde bir tutam başak solunda meşale

“OTPOH-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3903; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;
198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
137	12101	22	2,0	6	5,2	levha VIII resim 137

Ön: Plautilla büstü dp. sağa d.

“Φ•ΟΥΛ•ΠΑ-AV[TIAAA C]”

Arka: Demeter ayakta 4/3 sola d. sağ elinde bir tutam başak solunda meşale

“OTPOH-NΩN”

Ref: SNG Aul. 3903; SNG Cop-; SNG Fitz-;
198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
138	---	276	2,2/2,0	6	3,6	levha VIII resim 138

4.1.20. Peltae Kenti

4.1.20.1. I-II. Yy

Ön: Omzunda sopasıyla Herakles büstü sağa d.

Arka: Asklepios ayakta cepheden, sağ eliyle yılanlı asasına yaslanıyor.

“IEATH[NΩ]-MAKEΔONΩ”

Ref: SNG Aul. 3910; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop-; SNG Fitz-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
139	9696	264	2,0/2,1	6	6,1	levha VIII resim 139

4.1.21. Sebastae Kenti

4.1.21.1. Nero Dönemi (54-68)

Mag. Iolios Dionysos

Ön: Nero zırh ve palud. giymiş sağa d.

“ΣΕΒΑΣ-ΤΟΣ”

Arka: Sağ elinde kartal solunda asasıyla Zeus tahtında oturuyor.

“ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΙΟΒΑΙΟC ΔΙΟΝΙΣΙΟC”

Ref: RPC I 3155; SNG Aul 3951; BMC 23; SNG Cop. 678

c. İ.S. 55

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
140	11052	34	1,8/1,9	12	5,7	levha VIII resim 140

Mag. Iolios Dionysos

Ön: Nero zırh ve palud. giymiş sağa d.

“ΣΕΒΑΣ-ΤΟΣ”

Arka: Sağ elinde kartal solunda asasıyla Zeus tahtında oturuyor.

“ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΙΟΒΑΙΟC ΔΙΟΝΙΣΙΟC”

Ref: RPC I 3155; SNG Aul 3951; BMC 23; SNG Cop. 678

c. İ.S. 55

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
141	11052	385	1,8/1,9	12	5,7	levha VIII resim 141

Mag. Iolios Dionysos

Ön: Nero zırh ve palud. giymiş sağa d.

“ΣΕΒΑΣ-ΤΟΣ”

Arka: Sağ elinde kartal solunda asasıyla Zeus tahtında oturuyor.

“ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΙΟΛΑΙΟC ΔΙΟΝΙΣΙΟC”

Ref: RPC I 3155; SNG Aul 3951; BMC 23; SNG Cop. 678

c. İ.S. 55

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
142	9070	42	1,7/1,8	12	5,3	levha VIII resim 142

Mag. Iolios Dionysos

Ön: Nero zırh ve palud. giymiş sağa d.

“ΣΕ[ΒΑ]-ΣΤΟΣ”

Arka: Sağ elinde kartal solunda asasıyla Zeus tahtında oturuyor.

“ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΙΟΛΑΙΟC ΔΙΟΝΙΣΙΟC”

Ref: RPC I 3155; SNG Aul 3951; BMC 23; SNG Cop. 678

c. İ.S. 55

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
143	9503	403	1,8/1,9	12	4,5	levha VIII resim 143

4.1.21.2. Hadrianus Dönemi (117-138)

Ön: Noktalı bordür içinde Hadrianus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“ΑΥ ΚΑΙ ΤΡ ΑΔΡΙΑΝΟC[E]”

Arka: Zeus tahtında elinde patera ve asasıyla.

“CEBA-CT-HNΩN”

Ref: SNG Aul. 3952; SNG Cop.-;

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
144	3572	266	2,4	7	10,2	levha IX resim 144

4.1.21.3. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Noktalı bordür içinde Geta defne çelenkli, sağa d.

“ΠΟ•CE[Π•Γ]-ETA[C KAI]”

Arka: Men, Phryg şapkalı, sol elinde kozalak .sağ eliyle asasına yaslanıyor, ayağının yanında bukranion

“CEBEC-T-HNΩN”

Ref: BMC 36,37; SNG Aul.-; SNG Cop.-;

209-212

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
145	9673	400	2,2/2,3	6	7,0	levha IX resim 145

4.1.21.4. III. Gordianus Dönemi (238-244)

Ön: III Gordianus büstü sağa d.

“AVT K M ANTΩ-ΓOPΔIANOC”

Arka: Sağ elinde nike, sol elinde asası ile Zeus tahtında oturuyor.

“CEB-AC-THNΩN”

Ref: SNG Aul.ön 3953, arka 3952 gibi..

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
146	7649	94	2,4	7	7,2	levha IX resim 146

4.1.21.5. I-III.Yy

Ön: Genç Dionysos başı sağa d. başın önünde Thyrsos.

Arka: Athena ayakta sağ tarafında kalkan, sol eliyle mızrağına yaslanıyor

“ΣΕΒΑ-ΣΤΗΝΩΝ”

Ref: BMC- 6; SNG Cop.-; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Fitz.-; Lindgren -; RPC I-;

I-III. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
147	12234	11	1,6	6	2,2	levha IX resim 147

Ön: Noktalı bordür içinde senato başı sağa d.

“ΙΕΡΑ-ΚΥΝΚΑ[ΑΤΟC]”

Arka: Sağ elinde nike solunda asasını taşıyan Zeus tahtında oturmuş.

“ΚΕΒ-ΑΚ ΤΗΝΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3950; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-;

I-III. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
148	4935	143	2,4/2,5	7	7,6	

Ön: Senato büstü sağa d.

“ΙΕΡΑ-ΚΥΝΚΑΑΤΟC”

Arka: Şehir suru taçlı Tykhe tahtta oturuyor sol elinin altında globus sağında patera, sunum yapıyor

“ΚΕΒΑΚΤ-Η-ΝΩΝ”

Ref: BMC- (11-16 gibi); SNG Aul.-; SNG Aul Nacht.-(8439-40 gibi); SNG Cop. -;

I-III. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
149	7424	265	2,1	6	5,2	levha IX resim 149

Ön: Zırh ve sorguçlu miğfer giymiş Athena sağa d.

Arka: Sol elinde mızrak sağında miğferi olan Athena sol tarafındaki kalkana yaslanmış.

“CEBACTOΠ-OAEITΩN”

Ref: BMC 6; SNG Aul.-; SNG Cop.-; SNG Fitz.-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
150	12154	17	2,0	7	4,1	levha IX resim 150

Ön: Genç demos büstü sağa d.

Arka: Tahtta oturmuş kadın figürü, sağ elinde patera, sunum yapıyor.

“CBACT-H-NΩN”

Ref: RPC I-; SNG Cop-; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; BMC-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
151	11493	28	1,7	6	4,2	levha IX resim 151

Ön: Noktalı bordür içinde zırhlı büst, başında bere? sağa d.

Arka: Başı sola d. askeri figür, sağ elinde mızrak sol elinde bir obje var.

“[CE]BAC-THNΩN”

Ref: RPC I-; SNG Cop-; SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; BMC-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
152	1202	285	301	6	1,7	

4.1.22. Synaos Kenti

4.1.22. I-II. Yy

Ön: Roma başı sağa, başın önünde çiçek

“[ΘΕΑ-ΡΩΜΗ]”

Arka: Asklepios ayakta sol eliyle asasına yaslanmış, sağ elinde patera, sola d.

“CYN[A-EITΩ]N”

Ref: BMC 5;

II. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
153	12161	15	1,8/1,9	6	4,2	levha IX resim 153

4.1.23. Synnada Kenti

4.1.23.1. Tiberius Dönemi (14-37)

Mag. Claudius Valerianus

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“ΣΕΒΑΚΤΟΚ-ΚΥΝΝΑΔΕΩΝ”

Arka Zeus sağ elinde nike ve sol elinde mızrağı ile tahtında oturmuş

“ΕΠΙ[ΚΛΑΔΙΟΙ] ΟΥΑ[Λ-ΕΡΙΑ]ΝΟΥ”

Ref: RPC I 3181; BMC 33; SNG Aul.-;

14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
154	12209	12	1,6/1,7	12	5,5	

Mag. Claudius Valerianus

Ön: Tiberius büstü sağa d.

“ΣΕΒΑΚΤΟΚ-ΚΥΝΝΑΔΕΩΝ”

Arka Küçük nike ve mızrağı ile tahtında oturmuş

“[ΕΠΙ ΚΛΑΔΙΟΙ] ΟΥΑΛ-ΕΡΙΑΝΟΥ”

Ref: RPC I 3181; BMC 33; SNG Aul.-;

14-37

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
155	12476	348	1,7/2,0	12	5,3	levha IX resim 155

4.1.23.2. I. Yy

Ön: Noktalı bordür içinde şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

Arka: Sağ elinde yıldırım demeti diğerinde asası ile Zeus ayakta, sola d.

“MAIANΔPI- ΣYNNAAΔA”

Ref: SNG Aul. 3973

İ.S. 1. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
156	3860	183	1,5/1,7	12	2,7	levha IX resim 156

Ön: Noktalı bordür içinde şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

Arka: Bir elinde yıldırım demeti diğerinde asası ile Zeus ayakta.

“MA-IANΔ[PI]-ΣYNNAA[ΔA]”

Ref: SNG Aul. 3973

İ.S. 1. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
157	2587	221	2,0	1	7,6	

Ön: Noktalı bordür içinde şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

Arka: bir elinde yıldırım demeti diğerinde asası ile Zeus ayakta.

“[M]AIA[NΔPI]- ΣYNNAA[ΔA]”

Ref: SNG Aul. 3973

İ.S. 1. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
158	3287	196	1,9	12	6,3	levha IX resim 158

4.1.23.3. Lucius Verus Dönemi (161-169)

Ön: Lucius Verus Defne çelengi takmış, dp. sağa d.

“AV KAI A AAYP OYC POC”

Arka Noktalı bordür içinde, Suriye tipi alınlıklı, octastylos Dionysos tapınağı? tapınak cephesi, İon düzeninde sütunlar, 4-5 basamaklı krepidoması var. İçerde mızrağa yaslanmış Dionysos? kült heykeli,

“ΕΠΙ ΠΟΥΚ ΛΟΓΙC Κ Α-ΤΤΑΛΟΥ-ΚΥΝΝΑΔΕ-ΩΝ”

Ref: SNG Cop. 732;

161-169

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
159	10113	273	3,3	6	21,7	levha IX resim 159

4.1.23.4. I-III.Yy

Ön: Şehir suru taşlı Tykhe sağa d. başın önünde, tanrıçanın elinde küçük bir çocuk,

Arka Athena bir elinde mızrak diğerinde kalkanı ile Parthenos modunda.

“CYJNNA-ΔΕΩΝ”

Ref: BMC 13; SNG Cop. 710; SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-;

İ.S. 1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
160	211	297	1,8	7	4,7	levha IX resim 160

Ön: Noktalı bordür içinde Serapis dp. sağa d.

Arka Şehir suru taçlı Amaltheia sola d. sağ eliyle kucağındaki çocuk Zeus'u tutuyor sol eliyle mızrağına yaslanıyor.

“CYN-NA-[Δ]EΩN”

Ref: BMC 25; SNG Cop. 716 gibi.

İ.S. 1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
161	9497	274	2,0/2,1	6	4,8	levha IX resim 161

Ön: Noktalı bordür içinde Serapis sağa d.

Arka Amaltheia, şehir suru taçlı, sağ elinde esasına yaslanmış, kucağında çocuk Zeus'u taşıyor, ayağının yanında keçi (aigis).

“CYNNA-ΔEΩN”

Ref: SNG Cop 716; SNG Aul.- SNG Aul. Nacht.-;

İ.S. 1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
162	2648	217	1,9	12	3,6	levha IX resim 162

Ön: Noktalı bordür içinde Serapis sağa d.

Arka Amaltheia, şehir suru taçlı, sağ elinde esasına yaslanmış, kucağında çocuk Zeus'u taşıyor, ayağının yanında keçi (Aigis).

“CYNNA-ΔEΩN”

Ref: SNG Cop. 716; BMC-; SNG Aul.- SNG Aul. Nacht.-;

İ.S. 1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
163	126	298	1,9	12	3,0	levha IX resim 163

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe başı sola d.

Arka Athena bir elinde baykuş diğer eliyle mızrağına yaslanmış

“ΣΥΝΝΑ-ΔΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 3975;

İ.S. 1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
164	5210	141	2,0	12	6,4	levha IX resim 164

Ön: Noktalı bordür içinde Athena sağa d.

Arka Bir elinde gemi çapası, diğerinde kornikopiae taşıyan Tykhe

“CYNN[AΔE]ΩN”

Ref: BMC-(ön yüz no. 11 gibi); SNG Aul-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop.-; Lingren I-; Lingren III-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
165	4417	156	1,8/1,9	12	3,0	levha IX resim 165

4.1.24. Temenothyrae Kenti

4.1.24.1. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Athena sağa d.

Arka: Kükreme pozisyonda aslan sağa d. başının önünde iki nokta

“NEIXOMAOΣ APX-THMENO-ΘV-PENCI”

Ref: SNG Cop. 740; SNG Aul. 4003 (farklı kalıp)

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
166	8515	235	2,1	7	5,4	levha X resim 166

4.1.24.2. Gallienus Dönemi (253-268)

Ön: Gallienus zırh ve palud. giymiş, şua taçlı sağa d.

“AK ΠΟΛΙΚΙΝ-ΓΑΛΛΙΕΝΟC”

Arka: Atıyla birlikte sol doğru yol alan pelerinli tanrı, elinde çifte balta,

“KAEOBO [YΛOC-TE]MEN[OΘV]-PENCI”

Ref: SNG Cop. 747;

253-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
167	9065	236	3,1/3,2	6	12,9	levha X resim 167

4.1.24.3. I-III. yy.

Ön: Geta? büstü sağa d.

“]A[”

Arka: Asklepios sağ eliyle yılanlı asasına yaslanıyor, başı sola d.

“]POYZH[]N[]- EΠI APTON[T]EME[NO] –[ΘV]PENCI”

Ref: SNG Aul.-; SNG Aul. Nacht.-; SNG Cop.-; BMC Phrygia-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
168	12371	7	2,4/2,6	7	7,4	levha X resim 168

4.1.25. Themisonium Kenti

4.1.25.1. I-III.Yy

Ön: Genç demos başı dp. sağa d.

“ΔΗΜΟC”

Arka: Tykhe sağ elinde çapa sol elinde kornikopiae, sola d.

“ΘΕΜΙC-Ω-ΝΕΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4015;

I-III. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
169	11783	370	2,5	6	8,7	levha X resim 169

4.1.26. Tiberiopolis Kenti

4.1.26.1. III. Gordianus Dönemi (238-244)

241-244

Ön: Tranquiline sağı d.

“[TPANKYΛΛEINA CEBAT]”

Arka: Noktalı bordür içinde Zeus Aetophoros elinde asa ve kartal, ayakta sağı d.

“ΕΠΙ ΑΡΧ ΠΟ[ΝΤΙΚΟΥ-ΤΙΒΕΡΕΙΟΥ-ΑΙΤΩΝ”

Ref: Aulock 1987 no. 1318-1323

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
170	1483	234	2,9	6	13,1	levha X resim 170

4.1.27. Traianopolis Kenti

4.1.27.1. Hadrianus Dönemi (117-138)

Ön: Hadrianus defne çelengi takmış, zırh ve palud. giymiş sağa d.

“AV•KAI•TRA-AAPIANOC”

Arka: Zeus Laodikeios sağa elinde kartal solunda asasını tutuyor.

“TPAIANO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4037; SNG Cop. 762

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
171	8921	51	2,3/2,5	12	9,7	levha X resim 171

Ön: Genç demos başı, dp. sağa d.

[ΔΗ]-MOC“”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera sunum yapıyor, kolunun altında globus

“[TPAIA]NO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4033; SNG Cop. 760

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
172	4086	168	1,9/2,0	1	4,6	levha X resim 172

sÖn: Genç demos başı, dp. sağa d.

“[ΔΗ]-MOC”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera sunum yapıyor.

“[TPAIA]NO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4033

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
173	3595	259	2,0	6	6,1	levha X resim 173

Ön: Genç demos başı, dp. sağa d.

“[ΔH]-MOC”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera sunum yapıyor.

“[TPAIA]NO-ΠOLITΩN”

Ref: SNG Aul. 4033

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
174	---	260	2,1	4	5,2	levha X resim 174

Ön: Genç demos başı, dp. sağa d.

“[ΔH]-MOC”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera sunum yapıyor.

“[TPAIA]NO-ΠOLITΩN”

Ref: SNG Aul. 4033 gibi fakat SNG örneğinde yazıt tersten başlıyor.

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
175	8828	60	1,8	6	4,1	

4.1.27.2. II.Yy

Ön: Miğferli Athena başı sağa d.

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli cepheden.

“TPAIANO-ΠOΛITΩN”

Ref: BMC 12; SNG Aul 4035 (Athena sola d.); SNG Cop.-;

2. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
176	7596	97	1,7	12	4,0	

Ön: Miğferli Athena başı sağa d.

Arka: Artemis Ephesia kült heykeli cepheden.

“TPAIANO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: BMC 12; SNG Aul. 4035 (Athena sola d. versiyonu); SNG Cop-;

II. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
177	1151	288	1,8	5	4,1	levha X resim 177

Ön: Genç demos başı, dp. sağa d.

“[ΔΗ]-MOC”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera ve tymphanon....

“[TPAIA]NO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4033; SNG Cop. 760;

II. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
178	6811	107	1,7/1,8	1	3,8	levha X resim 178

Ön: Genç demos başı, dp. sağa d.

“[ΔΗ]-MOC”

Arka: Kybele tahtta oturuyor elinde patera ve tymphanon....

“[TPAIA]NO-ΠΟΛΙΤΩΝ”

Ref: SNG Aul. 4033; SNG Cop. 760;

II. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
179	14156	321	1,8/2,0	2	4,8	levha X resim 179

4.2. Diğer Bölgelere Ait Sikkeler

4.2.1. Pergamon Kenti

4.2.1.1. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Philippus büstü zırh ve palud. sağa d. büstün altında globus

“M IOΛ[] OVH ΦΙΛΙΠΠΙΟΝΚ”

Arka: Şehir suru taçlı Tykhe ayakta sola d. sağ elinde kornikopiae sol elinde ise gemi çapası taşıyor

“ΤΙΕΡΓΑ-[Μ]ΩΝ”

Ref:

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
180	11746	369	1,9	6	3,4	levha X resim 180

4.2.2. Ephesos Kenti

4.2.2.1. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Julia donma dp. sağa d.

“IOV•ΛΙΑ-[ΔΟΜ]ΝΑ CB”

Arka: Nike sola doğru çelenk uzatıyor

“ΕΦΕ-CIΩΝ”

Ref: SNG Cop. İonia 418; BMC İonia-;
193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
181	14369	318	2,0/2,1	6	5,6	levha X resim 181

4.2.2.2. Valerianus Dönemi (253-266)

Ön: Valerianus, dp. defne çelenkli sağa d.

“[AVT] K ΠΟΛΙΚ-ΟΒΛΕΡΙΑΝΟC ”

Arka: Avcı Artemis sağa tarafında geyiğe doğru ok atıyor, sağ eliyle sadaktan ok alıyor

“ΕΦΕCΙΩΝ-Γ-ΝΕΟΚΟΡΩΝ”

Ref: BMC İonia 354;
253-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
182	11778	372	2,6	6	6,8	levha XI resim 182

4.2.2.3. I-III. Yy

Ön: Hadrianus? büstü sağa d.

“] AKI[]PA-[]Λ[]”

Arka: Nehir tanrısı sağa doğru uzanıyor bir elinde kornikopiae diğer elinde iki buğday başağı tutuyor.

“KAVPIOC-EΦECIΩN”

Ref: BMC İonia-;

I-III. yy.

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
183	12707	335	2,2	12	7,0	levha XI resim 183

4.2.3. Ephesos ve Smyrna Birlik Sikkeleri

4.2.3.1. Domitianus Dönemi (81-96)

Ön: Domitia başı dp. sağa d.

“ΔOMITIA CE-BACTH”

Arka: İki amazon karşılıklı yüz yüze duruyorlar.

“ΕΠΙ ΑΝΤΘΥ ΚΑΙCΕΝΝΙΟΥ ΠΑΙΤΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ-ΖΜΥΡ-ΕΦΕ ”

Ref: BMC Ionia 408 gibi- (BMC’de 408 numaralı sikkenin ön yüzü Domitianus portresi olarak kaydedilip lejandı da Domitianus olarak okunmuş).

82-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
184	14122	320	2,0	1	4,8	levha XI resim 184

Ön: Domitia başı dp. sağa d.

“ΔOMITIA CE-BA[CTH]”

Arka: İki amazon karşılıklı yüz yüze duruyorlar.

“[ΕΠΙ] ΑΝΤΘ[Υ ΚΑΙ]CΕΝΝ[ΙΟΥ ΠΑΙΤΟΥ ΟΜΟΝΟΙΑ]-ΖΜΥΡ-ΕΦΕ ”

Ref: BMC Ionia 408 gibi- (BMC’de 408 numaralı sikkenin ön yüzü Domitianus portresi olarak kaydedilip lejandı da Domitianus olarak okunmuş).

82-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
185	12708	334	2,0/2,2	12	4,7	levha XI resim 185

4.2.4. Smyrna Kenti

4.2.4.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Ön: Genç senato büstü, dp sağa d.

“IEPACY-NKAATOC”

Arka: Tetrastilos tapınak içinde modius giymiş şehir suru taşlı Tykhe heykeli, kornikopie ve gemi çapası taşıyor.

“CMYPN-AI-ΩN• ΓN-EΩKO-PΩN”

Ref: Dietrich 16; BMC İonia 237;

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
186	122319	356	2,2	7	7,8	levha XI resim 186

4.2.5. Kos Kenti

4.2.5.1. I-III. Yy

Ön: Asklepios büstü sağa d.

“ΑΣΚΛΕΠΙΟΣ”

Arka: Sola d. oturan kadın figürü, sağ elini çenesine yaslamış,

“ΚΩ[Ι]-ΩΝ”

Ref: BMC Caria 204;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
187	12720	336	2,0	6	5,0	levha XI resim 187

4.2.6. Bagis Kenti

4.2.6.1. Hadrianus Dönemi (117-138)

Ön: Demos başı dp. sağa d.

“IEPΩCY-NKAHTOC”

Arka: Askeri bir figür elinde patera ve zeytin dalı ile sunum yapar durumda.

“EIII APΛOYK-BAΓHNΩN[KA]”

Ref: BMC Lydia 4; SNG Cop. Lydia-;

117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
188	9490	267	2,1/2,2	6	7,7	levha XI resim 188

4.2.6.2. Antoninus Pius Dönemi (138-161)

Ön: Antoninus Pius dp. sağa d.

“AVT[KMAV]-ANTΩNE[INOC]”

Arka: Zeus Lydios sola d. sağ elinde kartal sol elinde asası.

“KAICEPEΩN-BAΓHNΩ[N]”

Ref: BMC Lydia 37; SNG Cop. Lydia-;

138-161

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
189	11116	268	1,9/2,1	6	4,9	levha XI resim 189

4.2.6.3. Septimius Severus Ve Ailesi (193-211)

Ön: Noktalı bordür içinde Serapis, dp. sağa d.

Arka: İsis yada Selene sol elinde kova diğerinde sistrum taşıyor,

“BAΓH-NΩN”

Ref: BMC Lydia 10; SNG Cop. Lydia-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
190	5605	134	1,9	6	4,2	levha XI resim 190

Ön: Noktalı bordür içinde Geta, zırhlı ve palud. giymiş, sağa d.

“Π•CEΠT-ΓETACKAI”.

Arka: Tykhe ayakta sola dönük sağ elinde gemi çapası solunda kornikopiae

“EΠI Γ-AIOVAP-X-B-AΓINΩN”

Ref: BMC Lydia 42; SNG Cop. Lydia-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
191	11053	386	2,0/2,2	6	5,6	levha XI resim 191

4.2.7. Blaundos Kenti

4.2.7.1. Nero Dönemi (54-68)

Ön: Nero dp. sağa d.

“NEPΩN-KAΙΣAP”

Arka: Dört başak mısır, demetlenmiş

“KAAAI[Γ]ENHΣ BAAVNΔEΩN”

Ref: RPC I 3060; SNG Cop. Lydia 86; BMC Lydia 66;

c. İ.S. 55

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
192	14270	313	1,6	12	3,0	levha XI resim 192

4.2.7.2. Hadrianus Dönemi (117-138)

Ön: Sabina dp. sağa d.

CAB[EINA]- CEBACTH”

Arka: Demeter ayakta, uzun kithon ve peplos giymiş, sola d. sağ elinde iki haşhaş ve bir buğday başağı, sol eliyle asasına yaslanıyor

“BAAVN-ΔEΩ[N]”

Ref: BMC Lydia- (no. 85 aynı tip fakat ön yüz Faustina); SNG Aul.Lydia-;
117-138

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
193	15015	306	1,9	6	5,8	levha XI resim 193

4.2.7.3. Antoninus Pius-Marcus Aurelius Dönemi (145-175)

Ön: Faustina dp. sağa d.

“ΦΑΥCΤΕΙΝΑ- CEBACTH”

Arka: Demeter elinde iki mısır bir haşhaş başağı, sağa doğru uzatıyor, diğer eliyle asasına yaslanmış.

“ΒΛΑΒΝ-ΔΕΩ[N]”

Ref: SNG Cop. Lydia 93;

c. 175

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
194	11574	279	2,1	12	4,9	levha XI resim 194

4.2.7.4. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Noktalı bordür içinde defne çelenkli genç senato başı sağa d.

[IEPACY-ΝΑΑΤΟC]

Arka: Noktalı bordür içinde bir elinde asası diğerinde kantharos ile Dionysos ayakta sola d. “ΒΛΑΒ ΝΔΕΩΝ-ΜΑΚΕ[ΔΟΝ]”

Ref: BMC Lydia 48;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
195	11030	384	2,2	6	5,7	levha XI resim 195

4.2.7.5. Trebonianus Gallus Dönemi (251-253)

Ön: Demos büstü, dp. sağa d.

“ΔH-MOC”

Arka: Nehir tanrısı Hipporios sola doğru uzanmış

“BΛAVNΔE-ΩN-ΠΠΠΟΥ[P]IOC”

Ref: BMC Lydia 52;

251-253

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
196	15039	305	2,5	12	6,9	levha XI resim 196

Ön: Demos büstü, dp. sağa d.

“ΔHMOC-BΛAVN[ΔEΩN]”

Arka: Nehir tanrısı Hipporios sola doğru uzanmış

“MAKEΔONΩN-ΠΠΠΟΥPI-O[C]”

Ref: BMC Lydia-(no. 50-53 gibi); SNG Aul. Lydia-;

251-253

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
197	14169	324	2,7/2,8	6	13,1	levha XI resim 197

Ön: Trebonianus Gallus defne çelenkli zırh ve palud. giymiş sağa d.

“A•K•Γ•O•T•O•ΓΑΛΛΟCC”

Arka: Sol tarafta duran Hermes kendisine doğru gelen atlının atının koşumunu tutmuş sol elinde kerykeion var, omzunda pelerin, çıplak. Atlı kısa kiton giymiş omzunda çifte balta

sikkenin ortasında kare şeklinde vurma izi sonradan olmuş, para delinmeye çalışılmış?

“ΕΠΙ-ΑΡ•Α•ΑΥ•ΠΑΤΗΙΟΥ-ΒΛΑΥΝΔΕΩΝ”

Ref: BMC Lydia 91; SNG Cop. Lydia-;

251-253

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
198	12361	271	3,6	6	27,2	levha XI resim 198

4.2.7.6. Trebonianus Gallus-Volosianus Dönemi (251-253)

Ön: Noktalı bordür içinde Herakles sağa d.

Arka: Noktalı bordür içinde bir elinde asa diğerinde patera ile kadın figürü

“ΒΛΑΥ Ν-ΔΕΩΝ”

Ref: BMC Lydia 62; SNG Cop. Lydia-;

251-254

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
199	1236	272	2,0	6	4,6	levha XII resim 199

4.2.8. Daldis Kenti

4.2.8.1. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Genç demos başı sağa d.

“IEPOC-ΔHMOC”

Arka: Şehir suru taçlı Tykhe ayakta sağa d. sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae,

“ΔΑΛΔΙ-ΑΝΩΝ”

Ref: BMC Lydia 8;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
200	14307	316	2,0	5	4,5F	levha XII resim 200

4.2.9. Germe Ad Kaium Kenti

4.2.9.1. Antoninus Pius-III. Gordianus Dönemi (138-244)

Ön: Tykhe dp. sağa d.

“ΤΥΧΗ-ΠΟΛΕΩ[C]”

Arka: Athena ayakta sağ elinde patera sol eliyle kalkanını tutuyor ve mızrağına yaslanmış

“ΓΕΡ-ΜΗ-ΝΩΝ”

Ref: BMC Lydia 11;

138-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
201	14386	311	2,1/2,3	6	7,5	levha XII resim 201

4.2.9.2. III. Gordianus Dönemi (238-244)

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe büstü sağa d.

“ΓΕΡΑ-ΓΕΡΜΕ”

Arka: Athena ayakta sağ elinde patera sol eliyle kalkanını tutuyor ve mızrağına yaslanmış

“ΓΕΡΜΗ-ΝΩΝ”

Ref: BMC Lydia 12;

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
202	12144	365	2,1	6	5,0	levha XII resim 202

Ön: III. Gordianus dp. sağa d.

“AVT•K•M•ATN•ΓΟΡΔΙΑΝΟ”

Arka Şehir suru taçlı Tykhe ayakta, sola d. sol elinde kornikopie, sağ elindeyse gemi çapası

“TEPM-HNΩN”

Ref: BMC Lydia 40²⁶²; SNG Cop. Lydia-;

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
203	2417	281	2,6	12	8,3	levha XII resim 203

4.2.9.3. I-III. Yy.

Ön: Genç Demos başı dp. sağa d.

“IEPOC-YNKAATOC”

Arka Herakles sol elinde Nemea aslanının postu sağında sopası.

“TEPMH-NΩN”

Ref: SNG Cop. Lydia 124

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
204	903	294	1,9	6	3,5	levha XII resim 204

²⁶² BMC’de ön yüz yazıtı AVT•K•M•ANT•ΓΟΡΔΙΑΝΟ şeklinde yanlış kaydedilmiştir.

4.2.10. Hierokaesareia Kenti

4.2.10.1. I-III. Yy.

Ön: Artemis Persike büstü dp. sağa d.

“ΠΕΡΣΙΚΗ”

Arka: Geyik sağa d.

“ΙΕΡΟΚΑΙΣΑ[PEON]”

Ref: SNG Lydia Cop. 176; BMC Lydia 6; SNG Aul.-; SNG Fitz.-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
205	12765	6	1,5	12	2,7	levha XII resim 205

4.2.11. Hypaepa kenti

4.2.11.1. Traian Decius Dönemi (249-251)

Ön: Traianus Decius zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT•K•TPAIA-NOC•ΔEKIOC”

Arka: Suriye tip alınlıklı, tetrastilos tapınak içinde Artemis Anaitis kült heykeli

“HY-ΠA-E-NΩN”

Ref: SNG Aul. Lydia 271; SANG Cop. Lydia-; BMC Lydia-;
249-251

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
206	12753	337	2,1	6	6,3	levha XII resim 206

4.2.12. Magnesia Ad Sipylum Kenti

4.2.12.1. I-III. Yy.

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe başı sağa d.

“ΜΑΓ-ΝΗCΙΑ”

Arka: Kambur boğa (Zebu) sağa d. koşuyor

“ΜΑΓ-[NH]ΤΩΝ-CΠI[VA]”

Ref: BMC Lydia 42;

1-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
207	12145	366	2,2	6	5,9	levha XII resim 207

4.2.12.2. III. Gordianus Dönemi (238-244)

Ön: III. Gordianus zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“ΑΥΤ Κ ΜΑΝΤ•ΓΟΡΔΙΑΝΟC”

Arka: Figür sola d. belden yukarısı çıplak, sanki avcı, tavşan falan var elinde???

“ΕΠΙΙΑΜΑΡΑ-ΝΤΟΥΜΑΓΝΗ-ΤΩΝ”

Ref: BMC Lydia-;

238-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
208	14167	323	2,9	6	8,6	levha XII resim 208

4.2.13. Mastaura Kenti

4.2.13.1. Nero Dönemi (54-68)

Ön: Nero büstü sağa d.

“NEPΩN-KAΙΣAP”

Arka: İsis ayakta 4/3 sola d. sağ elinde meşale

“MAΣTAI-PEITΩN”

Ref: RPC I 2675; BMC Lydia 7;

c. İ.S. 60

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
209	10741	39	1,9/1,9	12	4,4	levha XII resim 209

Ön: Nero büstü sağa d.

“NEPΩN-KAΙΣAP”

Arka: İsis ayakta 4/3 sola d. sağ elinde meşale

“MAΣ-TAI-PEITΩN”

Ref: RPC I 2675; BMC Lydia 7;

c. İ.S. 60

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
210	10741	387	1,7	12	4,4	levha XII resim 210

4.2.14. Philadelphieia (Neo Kaesarea) Kenti

4.2.14.1. Caligula Dönemi (37-41)

Mag. Melathos Germanicus rahibi

Ön: Caligula büstü sağa d.

“[ΓΑΙΟΣ]-ΚΑΙΣΑΡ”

Arka: Ard arda duran Dioskür büstleri, sağa dönükler

“[ΦΙΛΑΔΕΛ-ΦΕΩΝ ΜΕΛΑ]ΝΤΟΣ ΙΕΡΕ[ΥΕ ΓΕΡΜΕΝΙΚΟΥ]”

Ref: RPC I 3018; BMC Lydia 52;

37-41

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
211	12094	362	1,7	12	3,8	levha XII resim 211

4.2.14.2. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Geta sağa d.

“[•Λ•ΣΕΠ-ΓΕΤΑΚ•Κ•]”

Arka: Kartal cepheden başı sola d.

“ΦΙΛΑΔΕΛ-[ΦΕ]ΩΝ”

Ref: BMC Lydia 91;

209-212

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
212	8155	64	1,9/2,0	12	3,3	levha XII resim 212

4.2.14.3. Caracalla-Gallienus Dönemi (198-268)

Ön: Genç Demos başı sağa d.

“DH-[MOC]”

Arka: Aphrodite ayakta, sola d. sol elinde elma sağ eliyle sağ omzundan düşen peplosunu düzeltiyor

“ΦΛΦΙΛΑΑΔΕΛΦΕΩΝ-ΝΕΩΚΟΡΩΝ”

Ref: BMC Lydia 40;

198-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
213	---	415	2,0/2,1	12	3,1	

4.2.15.Saitta Kenti

4.2.15.1. Septimius Severus ve Ailesi (193-211)

Ön: Julia Domna büstü dp. sağa d..

“IOYAI-A CEBAC[TH]”

Arka: Tykhe ayakta sola d. sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae

“CAITTH-NQN”

Ref: BMC Lydia-; SNG Cop Lydia-; SNG Aul. Lydia-;

193-211

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
214	10418	391	1,9/2,0	6	4,8	levha XII resim 214

4.2.15.2. Caracalla-Gallienus Dönemi (198-268)

Ön: Senato büstü dp. sağa d.

“IEPACY-NKAATO[C]”

Arka: Dionysos ayakta sola d. sağ elinde üzüm salkımı sol eliyle asasına yaslanıyor

“CAITTH-NQN”

Ref: BMC Lydia 28;

198-268

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
215	12098	363	2,0	5	4,6	levha XII resim 215

4.2.15.3. II. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: II. Philippus zırh ve palud. giymiş sağa d.

“M•IOVAI - ΦΙΛΙΠΠΙΟC•K•”

Arka: Athena ayakta sola d. sağ elinde patera sol eliyle mızrağına yaslanıyor

“CAITTH-NΩN”

Ref: BMC Lydia 68-70;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
216	14492	312	2,3	6	7,0	levha XII resim 216

Ön: II. Philippus zırh ve palud. giymiş sağa d.

“M•[I]OVAΛ - ΦΙΛΙΠΠΙΟC•K•”

Arka: Athena ayakta sola d. sağ elinde patera sol eliyle mızrağına yaslanıyor

“CAITTH-NΩN”

Ref: BMC Lydia 68-70;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
217	14246	314	2,2	6	6,4	levha XII resim 217

4.2.15.4. II-III.Yy

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe büstü sağa d.

“CAI-TTAI”

Arka: Asklepios ayakta sola d. sağ eliyle yılanlı asasına yaslanıyor.

“CAIT-THNΩN”

Ref: SNG Aul Lydia 3090 (arka yüz Aulock tarafından Herakles ve kerberos olarak tasvir edilmiş);

2-3. yy

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
218	10420	392	1,9/2,0	7	3,5	levha XIII resim 218

4.2.16. Sala Kenti

4.2.16.1. Traianus Dönemi (98-117)

Ön: Genç senato başa dp. sağa d.

“IEPACYN-KAATOC”

Arka: Dionysos ayakta, yarım sütuna yaslanıyor, uzun kithon ve himation giymiş, sol elinde kantharos diğerinde üzüm.

“EIII MEAITΩN-CAΛ-AP-CAAH-NΩN”

Ref: BMC Lydia 1;

98-117

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
219	15124	302	1,9/2,1	7	5,6	levha XIII resim 219

4.2.16.2. Traianus-Caracalla Dönemi (98-217)

Ön: Athena yada Roma, Korinth miğferi takmış, göğsünde aegis var, sola d.

“CAAHNΩ[N]”

Arka: Kybele elinde phiale ve tymphanum ile tahtında oturuyor, başında polos, ayaklarının yanında aslan.

“EIII-AA[EZIE-PEΩC]”

Ref: SNG Cop. Lydia 417, 418; BMC Lydia 8, 9, 10

98-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
220	1563	231	1,7/1,8	12	4,2	levha XIII resim 220

4.2.16.3. Caracalla-Valerianus Dönemi (198-266)

Ön: Athena yada Roma, Korinth miğferli ve zırhlı, sağa d.

“[ΕΠΙ-ΑΟΥΚΙΟΥ]”

Arka: Kybele tahtında oturuyor, elinde patera diğer elinde tymphanon var,

“CAAH-NΩN”

Ref: SNG Cop. Lydia 435;

198-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
221	2623	261	1,8/2,0	2	5,4	levha XIII resim 221

Ön: Athena yada Roma, Korinth miğferli ve zırhlı, sağa d.

“[ΕΠΙ-ΑΟΥΚΙΟΥ]”

Arka: Kybele tahtında oturuyor, elinde patera diğer elinde tymphanon var,

“CAAH-NΩN”

Ref: SNG Cop. Lydia 435;

198-266

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
222	9113	262	2,0	6	4,8	levha XIII resim 222

4.2.17. Sardes Kenti

4.2.17.1. Augustus Dönemi (İ.Ö.27-İ.S.14)

Ön: Augustus çıplak büst sağa d.

“[Σ]ΕΒΑΣΤΟ[Σ]”

Arka: Sardes ve Pergamon kentleri halkını temsil eden iki figür karşılıklı, el sıkışıyor

“ΣΑΡΔΙΑΝΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΜΟΥΣΑΙΣ”

Ref: RPC I 2988; BMC Lydia 211; SNG Cop. 54

İ.Ö.27-İ.S.14

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
223	10293	396	1,8/2,0	12	6,9	levha XIII resim 223

4.2.17.2. Nero Dönemi (54-68)

Mag.: Mindios Strategos

Ön: Nero başı sağa d.

“ΝΕΡΩΝ-”

Arka: Dionysos ayakta cepheden baş sola d. sağ elinde kantharos sol eliyle asasına yaslanıyor.

“ΕΠΙ ΜΙΝΔΙΟΥ – CTPA B -CΑΡΔΙΑΝΩ[N]-”

Ref: RPC I ; BMC Lydia 116-119; SNG Cop. 521;

c. 60

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
224	12099	364	1,8/1,9	12	5,8	levha XIII resim 224

4.2.17.3. Caracalla-III. Gordianus Dönemi (198-244)

Ön: Şehir suru taçlı Tykhe başa sağa d.

“CAP-D[I]C”

Arka: Khalatos giymiş Kore kült masası üzerine oturmuş, sağında haşhaş solunda mısır başakları

“CAPΔIANΩN-H NEΩK[ΩPON]”

Ref: BMC Lydia 90;

198-244

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
225	9499	406	1,9	6	3,8	levha XIII resim 225

Ön: Men Askenos sağa d. başında polos, dp.

“MHN-ACKH-NOC”

Arka: Nehir tanrısı sola doğru uzanmış,

“CAPΔIA-NΩN•B•NEΩK[ΩPON]-[”

Ref: BMC Lydia- (ön yüz 95,96 gibi); SNG Cop. Lydia-;

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
226	14305	317	2,2	7	4,6	levha XIII resim 226

4.2.18. Silandus Kenti

4.2.18.1. Domitianus Dönemi (81-96)

Ön: Domitianus büstü dp sağa d.

“ΔΟΜΙΤΙΑΝΟC-KAICAP”

Arka: Athena ayakta sola d. sağ elinde phiale sol eliyle mızrağına yaslanmış

“ΕΠΙ ΔΕΜΟΦΙΛΟΥ CΙΑΝΔΕΩΝ-CTPA”

Ref: BMC Lydia 15; SNG Cop-; SNG Aul-;

81-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
227	7576	275	2,0	6	4,9	levha XIII resim 227

4.2.18.2. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Zırhlı tanrıça Athena yada Roma büstü, göğsünde aegis, sağa d.

“CΙ-ΑΑΝΔΕΩΝ”

Arka: Tykhe ayakta, bir elinde kornikopiae diğerinde çapa

“ΕΠΙ ΕΛΟΝΟΥ”

Ref: SNG Cop. Lydia 550;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
228	2634	219	1,8	12	3,6	levha XIII resim 228

Ön: Zırhlı tanrıça Athena yada Roma büstü, göğsünde aegis, sağa d.

“CIAAN[Δ-EΩN]”

Arka: Tykhe ayakta, bir elinde kornikopiae diğerinde çapa

“[ΕΠΙ ΕΛΟΝΟΥ]”

Ref: SNG Cop. Lydia- (arka yüz no. 549 gibi);

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
229	1034	293	1,7/1,8	6	3,8	levha XIII resim 229

4.2.19. Thyatira Kenti

4.2.19.1. Caracalla Dönemi (198-217)

Ön: Caracalla zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“[AVT•K]•MANT-[ANTΩ]NEINOC”

Arka: Athena tahtında oturuyor sola d. sağ elinde nike sol eliyle mızrağına yaslanıyor, tahtın altında globus.

“ΘVATEI-PHNΩN”

Ref: BMC Lydia 99;

198-217

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
230	13666	326	2,5	6	6,2	levha XIII resim 230

4.2.19.2. Severus Aleksander Dönemi (222-235)

Ön: Severus Aleksander büstü, sağa d.

“AAE[Ε]-AN-ΔPOC”

Arka: Agonistik ödül tacı

“ΘYAT-E-IPHNΩN-[AVTOVCTEIA-ΠIVΘIA]”

Ref: BMC Lydia-;

222-235

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
231	12151	18	2,0	6	4,0	levha XIII resim 231

Ön: Severus Aleksander büstü sağa d.

“ΑΑΕΞ-ΑΝ-ΑΡΟC”

Arka: Agonistik ödöl tacı

“ΘΥΑΤ-Ε-ΙΡΗΝΩΝ”

Ref: BMC Lydia-;

222-235

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
232	12152	367	1,8	6	4,0	levha XIII resim 232

4.2.20. Tripolis Kenti

4.2.20.1. Domitianus Dönemi (81-96)

Ön: Tanrıça Athena yada Roma Korinth miğferi takmış, göğsünde aegis

Arka: Zeus Lydios bir elinde kartal, diğerinde asa,

“ΤΡΙΠΙΟΛΑ-ΕΙΤΩΝ-Ν”

Ref: SNG Cop. Lydia 722

81-96

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
233	1504	233	2,0/2,2	6	5,2	levha XIII resim 233

4.2.20.2. Antoninus Pius Dönemi (138-161)

Ön: Defne çelenkli demos büstü sağa d.

“ΔΗΜΟΚ”

Arka: Tykhe ayakta sola d. sağ elinde gemi çapası, sol elinde kornikopiae

“ΤΡΙΠΙΟΛΑ-ΕΙΤΩΝ”

Ref: BMC Lydia 17;

138-161

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
234	13017	331	2,4	6	7,4	levha XIII resim 234

4.2.20.3. Philippus Dönemi (244-249)

Ön: Philippus şua taçlı zırh ve palud. giymiş, sağa d.

“AVT K[M]-ΦΙΛΙΠΠΙΟC”

Arka: Leto taşın üzerinde oturmuş ikizlerini emziriyor,

“ΤΡΙΠΙΟΛ-ΕΙΤΩΝ”

Ref: SNG Cop. Lydia 751;

244-249

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
235	7897	91	2,6/2,7	6	7,9	levha XIII resim 235

4.2.21. Perge Kenti

4.2.21.1. Caracalla Dönemi

Ön: Geta dp. Sağa d.

“[-IE].”

Arka: Artemis ayakta, cepheden, sağ elinde..... sol elinde yay

“APTEMIAO-C ΠΕΡΓΑΙΑ”

Ref:

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
236	14255	315	1,8/1,9	12	3,1	levha XIII resim 236

4.2.22. Selge Kenti

4.2.22.1. Severus Aleksander Dönemi (222-235)

Ön: Severus Aleksander zırh ve palud. sağa d.

“AV-K•M•AVP-CEV•AAEΞANΔPOC[] ”

Arka: Şehir suru taçlı Tykhe cepheden baş sola d. sağ elinde gemi çapası sol elinde kornikopiae

“CEA-ΓEΩN”

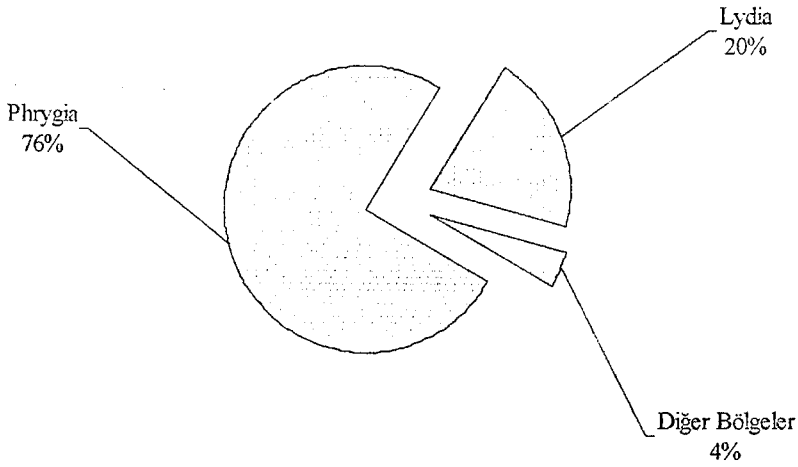
Ref:

222-235

no.	env. no	sıra no	çap	yön	ağırlık	fotoğraf
237	14883	308	2,3	6	17,2	levha XIII resim 237

5. SONUÇ

Uşak Arkeoloji Müzesi'ndeki şehir sikkelerine istatistiksel açıdan bakılınca, çalışmaya başlanırken öngörülen çok farklı sonuçlar elde edilmemiştir. Beklenildiği üzere koleksiyonda yer alan şehir sikkelerinin büyük bir bölümü müzenin içinde bulunduğu coğrafi alan aittir.



Grafik 1: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan Roma dönemi şehir sikkelerinin bölgelere göre dağılımı.

Uşak Arkeoloji Müzesi sikke koleksiyonu, Roma dönemi şehir sikkeleri bazında, ağırlıklı olarak Phrygia kentlerine ait sikkeleri barındırmaktadır (%76), kuşkusuz bu durumda en büyük pay müzenin bulunduğu coğrafi konumdur. Müze koleksiyonunda muhafaza edilen ikinci büyük grubu oluşturan Lydia bölgesi sikkeleri (%20) ise gene müzenin bölgeye oldukça yakın olması ve bu bölgeden de sikke toplaması ile açıklanabilir. Diğer bölgelere ait sikkeler ise (%4) hem bu bölgeden ele geçmiş, hem de

diğer bölgelerde bulunmuş fakat Uşak Arkeoloji Müzesine getirilmiş olabilirler. Müzeye satın alma yoluyla diğer bölgelerden de bir çok eser geldiği bilinmektedir. Çalışmalarımız sırasında müze müdürü sayın Kazım Akbıyıkoglu, Sinope civarında bulunduğu söylenen ve Uşak Arkeoloji Müzesi'ne getirilerek satılan yaklaşık 300 sikkelik bir Hellenistik defineyi de göstermiştir. Bu durum da gösterir ki bulunan sikkeler her ne kadar en yakın müzeye götürülüyorsa da, çeşitli sebepler dolayısıyla uzak yerlere de götürülmektedirler. Dolayısıyla müze koleksiyonları ile ilgili çalışmalar her ne kadar yerellik arz etse de olağan dışı durumları da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Zira müze koleksiyonu geneline bakıldığında bu yerellik açıkça görülebilmektedir.

Diğer yandan, Roma'nın gelişkin ticaret yolları da göz önüne alındığında bölgede diğer bir çok kente ait sikkenin bulunması olağandır. Usule ilişkin çeşitli sebepler dolayısıyla inceleyemediğimiz, fakat müze teşhirinde gördüğümüz kadarıyla, Uşak Arkeoloji Müzesi, bunların yanında batıda Atina'dan doğuda Tarsos'a, kuzeyde Sinope'den güneyde Aleksandria'ya kadar bir çok kentin Hellenistik ve Roma dönemi sikkelerinden örnekleri de koleksiyonunda barındırmaktadır. Antik çağda, ticaret yolları, ordu hareketleri gibi sebepler dolayısıyla sikkelerin, erken dönemde bile, uzak mesafelere gittiğini, ve uzun yıllar sirkülasyonda kaldığını bilmekteyiz²⁶⁴. Dolayısıyla, uzak ve farklı kentlerin sikke buluntuları, Uşak bölgesi gibi Anadolu'nun merkezine yakın, ticaret yollarının üzerinde bulunan bir coğrafyadan beklenen sonuçlardır.

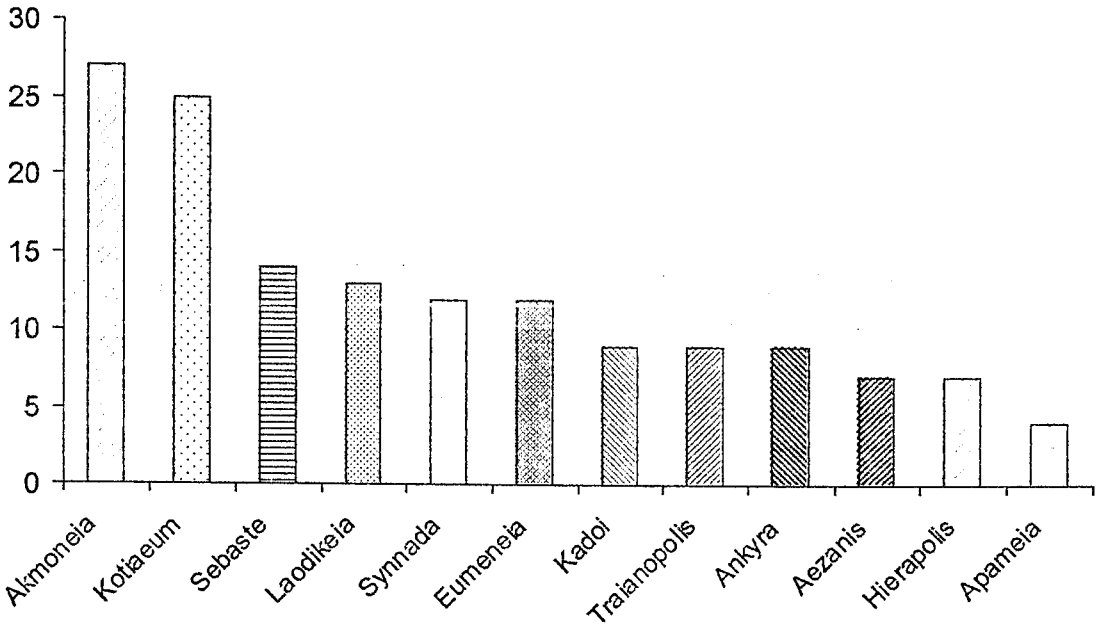
Phrygia bölgesi kökenli sikkelere bakıldığında (grafik 2), 27 sikke ile Akmonia birinci sırayı, 25 adet sikkeyle Kotiaum da ikinci sırayı almaktadır. Akmonia antik kenti ve para sirkülasyonunun gerçekleştiği teritoryasının hem Uşak Arkeoloji Müzesi'ne yakın olması hem de görece büyük, çok para basan bir kent olması nedeniyle koleksiyonda en fazla miktarda sikkeyle temsil edilmesi olağan görünmektedir.

Kotiaum kenti de Uşak'a oldukça yakındır, fakat Kütahya müzesinin, bu teritoryada dolaşan kayıp sikkelerin çoğunu toplamış olması gerekmektedir. Diğer yandan, Kütahya Müzesi'ne rağmen, Uşak Arkeoloji Müzesi'ndeki Kotiaum sikkelerinin oldukça fazla

²⁶⁴ Antik çağda sikke dolaşımıyla ilgili genel bilgi için bkz. Howgego. **Ön.ver.** ss.55-81

olduğu göze çarpar. Kotiaem, bu bölgede ekonomik ve ticari anlamda en önemli yerlerden birine hakimdir. Ticaret için kullandığı ana yollardan biri de Ege denizine açılan ve Uşak bölgesinden geçen yoldur, dolayısıyla kente giriş çıkış yapan tüccarların, ziyaretçilerin bu bölgeden de geçmiş olması Kotiaem kökenli sikkelerin bölgeye yayılımını açıklamakta yardımcı olabilecek bir değerlendirmedir.

Yukarıda sıraladığımız öngörülerin, özellikle ulaşım hususunda olanların, Aezanis ve Synnada kentleri için de geçerliği olduğu varsayılabilir. Sebaste, Laodikeia, Eumeneia, Kadoi ve Aezanis ise esasen Uşak coğrafyasında yer alan kentlerdir ve sikkelerinin bu müzede yoğun olması beklenen bir ahvaldir (bkz. harita 2).

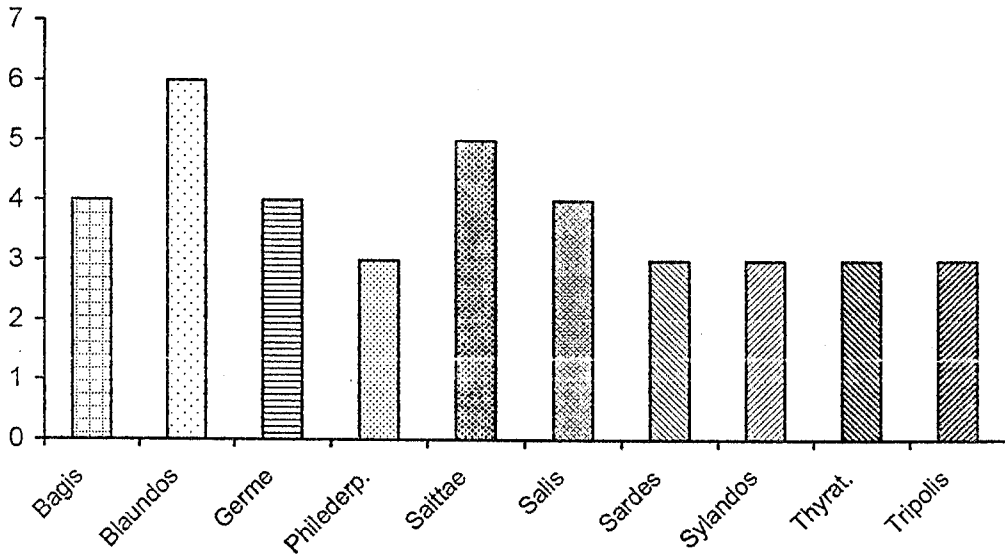


Grafik 2: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan Phrygia bölgesi Roma şehir sikkelerinin kentlerine göre dağılımı²⁶⁵.

Coğrafi olarak ikinci büyük grubu Lydia bölgesi sikkeleri oluşturmaktadır. Bölge kökenli sikkelerin kentlerine göre dağılımlarına bakıldığında (grafik 3) kentlerden gelen sikke sayısının ortalama olarak aynı olduğu fark edilmektedir. Sayı olarak en yüksek miktarı 6 sikke ile temsil edilen Blaundos oluşturmaktadır. Blaundos'un ve dolayısıyla

²⁶⁵ Bu grafikte yalnızca müze koleksiyonundaki sikke sayısı 3'ten fazla olan kentler yer almaktadır.

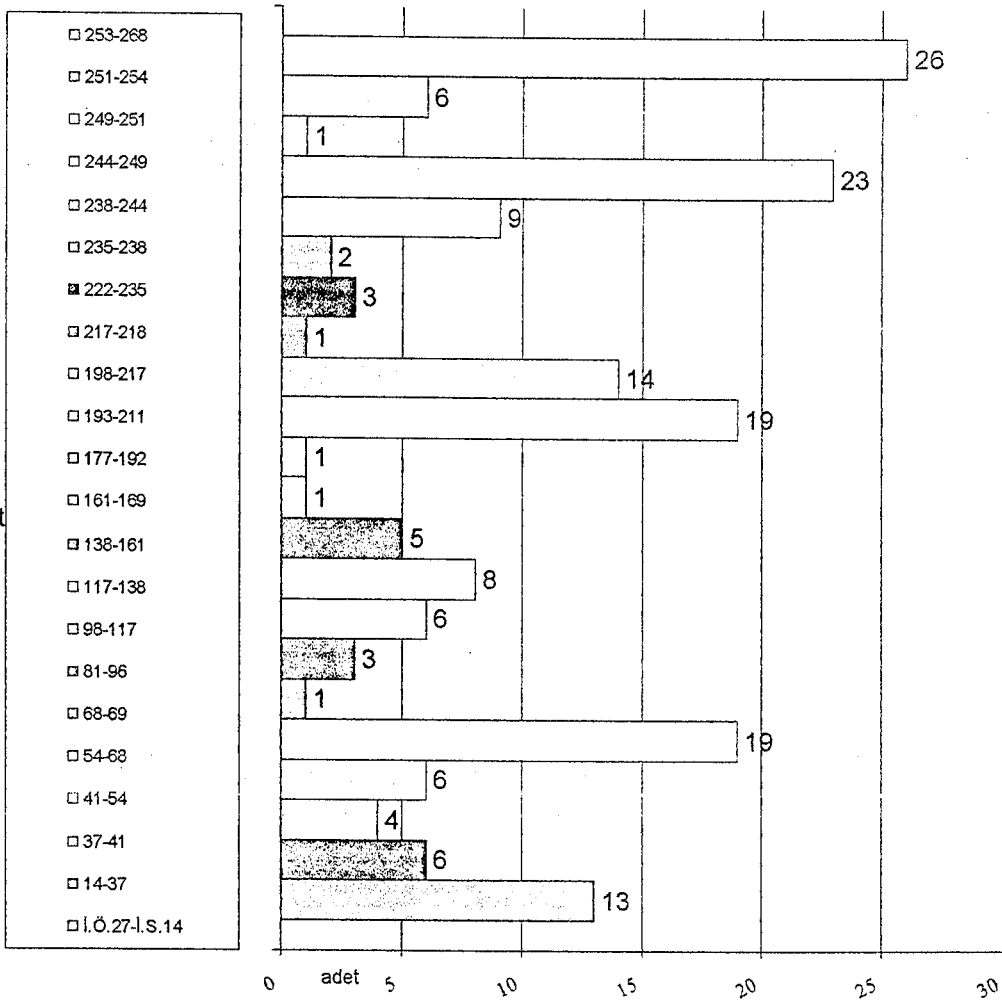
da kent sikkelerinin sirkülasyon bölgesinin de Uşak Arkeoloji Müzesi'ne yakın oluşu bu duruma ana etmen olmalıdır. Sardes gibi büyük ve olasılıkla görece yüksek miktarda sikke basan bir kentin sikkelerinin koleksiyonda daha fazla bulunması beklenebilirdi. Fakat Sardes bölgesinden bulunan sikkelere de olasılıkla, Sart'tan, Uşak'a göre daha kolay ulaşılabilen diğer müzelere gitmiş, Uşak'a ise yalnızca yakın çevreden bulunan Sardes sikkeleri gelmiş olmalıdır. Lydia menşeli sikkeler kentlerine göre ayrıldığında, özellikle Lydia'nın doğu ve güneyinde, yani Uşak'a yakın olan bölgesinde yer alan kentlere ait sikkelerin müzeye geldiği görülmektedir (bkz. Harita 2).



Grafik 3: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda yer alan Lydia bölgesi kentlerine ait Roma dönemi sikkelerinin kentlerine göre dağılımı.

Müze koleksiyonu şehir sikkelerinin durumunu coğrafi olarak özetlemek gerekirse. Uşak Arkeoloji Müzesi genel anlamda bulunduğu kent çevresinden sikkeler toplayarak koleksiyonunu oluşturmuştur. Çevresinde, sikkeleri çok fazla dolaşımda olmayan, bir çok küçük ve orta boy kent bulunan müze, bu bakımdan oldukça nadir, yada bilinmeyen sikkeleri de koleksiyonuna katmıştır²⁶⁶.

²⁶⁶ Bkz. bölüm 3; Katalogta Yer Alan Darphaneler ve Sikkeler Hakkında Notlar, s.28-72



Grafik 4: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonundaki sikkelerinin yıllara göre dağılımı²⁶⁷.

Müze koleksiyonunun barındırdığı şehir sikkeleri çalışma kapsamında bölgelere kentlere ve ardından da yıllarına göre ayrılmıştır. Dört numaralı grafikten de görülebileceği üzere en yüksek miktarlara III. yüzyılın ortalarında ulaşılmaktadır, bu durumun ana sebebi ise, tüm Roma dünyasında olduğu gibi, enflasyondur. Roma İmparatorluğu özellikle III. yüzyıl başlarından itibaren güç kaybetmeye başlamış, bu

²⁶⁷ Bu grafikte yalnızca yılları üzerlerindeki imparator portreleri yada magistrat isimleri sayesinde yılları imparatorluk periyotlarına bölünebilen sikkeler (176 adet) yer almaktadır.

durum yüzyıl ortalarında, özellikle Valerianus-Gallienus dönemlerinde, doruk noktasına ulaşmış, ekonomik güç kaybı karşısında paranın değeri düşmüş ve piyasalarda dolaşan para miktarı artmıştır. Dolayısıyla değersiz paralar da kolay kaybedilmeye başlanmıştır. Bu durum, bir çok kazı buluntusu ile de paraleldir. Yayın yada yayınlanmamış çalışmalarına ulaşabilinen Arykanda²⁶⁸, Kyzikos²⁶⁹, Kyme²⁷⁰, Sagalassos²⁷¹, Side²⁷², Sardes²⁷³, Tarsos²⁷⁴, Aphrodisias²⁷⁵ ve Troia²⁷⁶ gibi bazı kazı buluntuları da III. yy. için benze sonuçlar ortaya koymaktadır.

²⁶⁸ Tek 2002. Ön. ver.

²⁶⁹ Hüseyin Köker, **Kyzikos Kenti Tarihi Coğrafyası ve Sikke Buluntuları**, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik arkeoloji Bölümüne Sunulmuş, yayınlamamış Lisans Tezi, (Eskişehir: 2001)

²⁷⁰ Erdal Ünal, **Kyme Kenti Tarihi Coğrafyası ve Sikke Buluntuları**, Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik arkeoloji Bölümüne Sunulmuş, yayınlanamış Lisans Tezi. (Eskişehir: 2001)

²⁷¹ Simone Scheers. "Coins Found During 1994 and 1995", **Sagalassos IV**, (Derleyenler: Marc Waelkens ve Jeron Poblome. Leuven: 1997) ss. 315-342 ve .Simone, Scheers. "Catalogue of The Coins Found During 1996-1997" **Sagalassos V**. (derleyenler: Marc Waelkens ve Leeven Loots, Leuven: 2000) ss. 509-549.

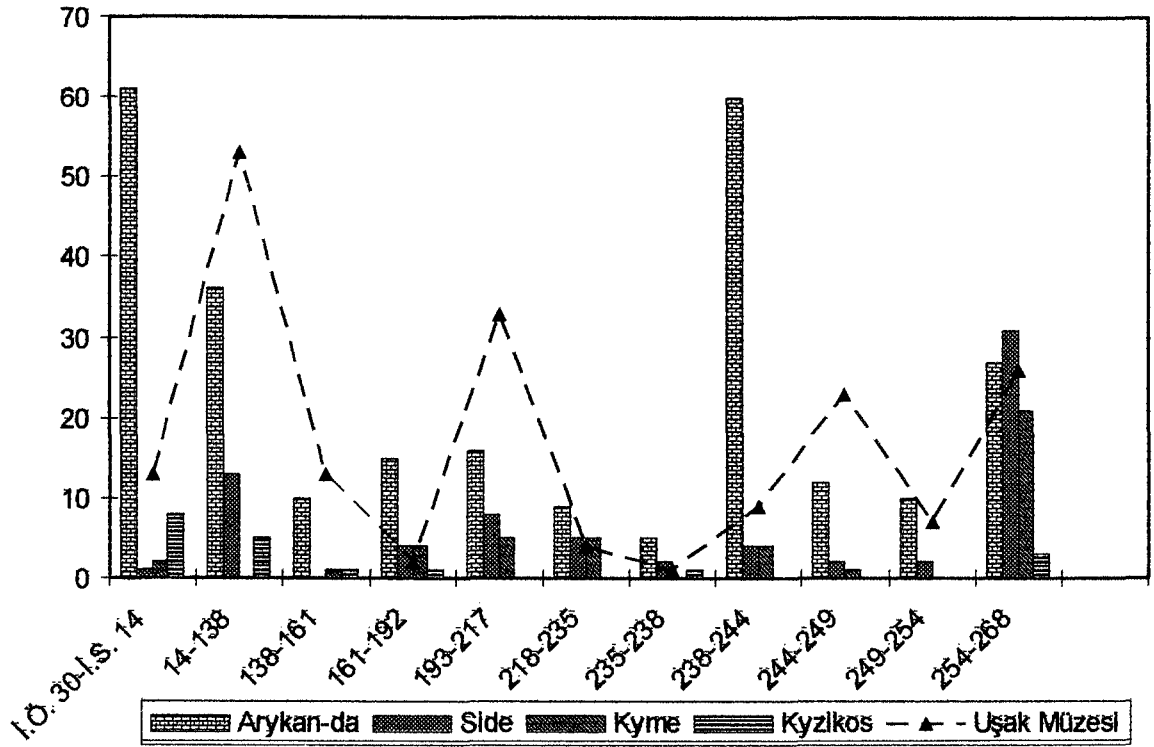
²⁷² Sabahat Atlan, **1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler**. (Ankara: 1976).

²⁷³ T.V. Buttrey, A. Johnson, K. M. MacKenzie ve M.L. Bates. **Greek, Roman and Islamic Coins From Sardis**. (Cambridge, Massachusetts ve Londra: 1981)

²⁷⁴ Cox, D. H. "The Coins", **Excavations at Gözülü Kule, Tarsus, Vol. 1-2, The Hellenistic and Roman Periods**. (Derleyen H. Goldman. Princeton: 1950) ss. 38- 83

²⁷⁵ David J. McDonald, **Greek and Roman Coins from Aphrodisias**. (BAR Supplementary Series 9. Londra: 1976)

²⁷⁶ Alfred R. Bellinger, **Troy, The Coins**. (Glückstadt: 1961)



Grafik 5: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonu şehir sikkelerinin Arykanda²⁷⁷, Kyme²⁷⁸ Side²⁷⁹ ve Kyzikos²⁸⁰ kazı buluntuları ile karşılaştırılması

Sikkelerle ilgili olarak kazılardan elde edilen veriler Anadolu genelinde büyük oranda paralellik sağlar. Başlıca kırılma-yükselme noktaları zaman zaman yerel olgulardır, fakat genellikle, III. yy enflasyonunda olduğu gibi, bu Roma dünyası genelinde gerçekleşen politik olaylarla bağlantılıdır. Kentlerin sikke buluntu oranları birbirine yakındır. Uşak Arkeoloji Müzesinden elde ettiğimiz veriler, Grafik 4'te açıkça görüldüğü ve Grafik 5'te de Anadolu kentleriyle paralellik gösterdiği anlaşılan 254-268 yıllarında artış göstermektedir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi bu durum manipülasyonlarla ilintilidir. III. yy'nin yüksek enflasyonunun getirisi olarak yaşanan

²⁷⁷ A. Tolga Tek. *Arykanda Sikkeleri*. (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Sunulmuş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: 1996) ss. 140-148

²⁷⁸ Ünal Ön. ver. s. 55

²⁷⁹ Atılan Ön. ver. ss. 38-59

²⁸⁰ Köker Ön. ver. s. 61

manipölasyonlar ve buna bağlı olarak fazla sayıda sikke darbı yalnızca şehir siklerinde değil, aynı zamanda imparatorluk merkezinde basılan sikkelerde de görülmektedir²⁸¹.

Yerel değişikliklere ise en güzel örnek grafik 5'te de açıkça görülen Arykanda kentinde, III. yy. ortasındaki yoğun sikke kayıplarıdır. Bu durum da Arykanda'da 241 yılında meydana gelen depremle ilintilendirilmektedir²⁸². 5 farklı çalışma alanını birleştirebilmek için grafikte, özellikle I. yy için, oldukça geniş zaman aralıkları kullanılmıştır. Bu nedenle Kyme kentinden ele geçen I. yy'nin ilk yarısına tarihli sikkelerin yoğunluğu gözden kaçmaktadır, fakat bu durumun da 17 yılında gerçekleşen depreme bağlantılı olduğu düşünülmektedir²⁸³.

Müze koleksiyonunda saklanan Augustus dönemi sikke sayısının fazla olmasının nedenleri arasında dönemin zamansal açıdan uzun (41 yıl) olmasının yanında, İ.S. 17 yılında batı Anadolu'da yaşanan, ünlü, yıkıcı depremin de etkileri olmalıdır. Her ne kadar deprem Phrygia'nın iç kesimlerini etkilememiş olsa da²⁸⁴ müze coğrafyasına yakın yerleri etkilemiştir. Örneğin Laodikeia kentinden terminus postquemi 37 yılı olan 7 sikke kente ait sikkelerin %37'sini oluşturmaktadır. Deprem sırasında dolaşımda olan bir çok sikke kaybolmuştur. Bunun yanında depremin ardından İmparator Tiberius yıkılan kentlerin ıslahı için yardımlar göndermiş²⁸⁵, bölgeye yüksek miktarlarda para girişi olmuştur.

Bölgeyi etkileyen diğer bir depremin de İ.S. 60 yılında meydana geldiği, Laodikeia, Hierapolis ve Kolossai kentlerinde ciddi hasar bıraktığı bilinmektedir²⁸⁶. Laodikeia kentine ait bu dönem öncesi sikkelerin yoğunluğu 17 depreminin yanında 60 yılında

²⁸¹ Enflasyon ve enflasyonun para basımına etkileri ile ayrıntılı bilgi için bkz. Kevin Grene. *The Archaeology of Roman Economy*. (Londra: 1986) ss.57-66

²⁸² Tek 1996. **Ön. ver.** s.153

²⁸³ Ünal **Ön. ver.** ss. 53-59

²⁸⁴ İonia merkezli olduğu düşünülen deprem daha çok Anadolu'nun batı kıyılarında etkili olmuştur.bkz. <http://www.koeri.boun.edu.tr/earthqk/ek3b.htm>.,

²⁸⁵ Starbon. **Ön.ver.** XIII.IV.8.

²⁸⁶ Tacitus. *The Annals of Imperial Rome*. Çeviren M. Grant, (Bristol: 1956) XIV. 27, Maggie. **Ön. ver.** cilt I s. 328

meydana gelen deprem ile de ilişkilendirilebilir, fakat koleksiyondaki Hierapolis ve Kolossai sikkeleri bu sava destek oluşturacak nitelikte değildir. Fakat, giriş bölümünde de belirttiğimiz üzere, bu tür durumlar için müze sikkelerinden ziyade kazı sikkeleri daha güvenilir dayanaklar oluşturmaktadırlar. Binaenaleyh müze sikkelerinin geliş yerine ve şekline göre çeşitli dönem yada coğrafyalarda ağırlık göstermeleri çoğunlukla modern çağ koşullarına bağlıdır.

Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi koleksiyonunda yer alan bir grup Phrygia sikkesi yayınlanmıştır²⁸⁷. Fakat bu yayın bilimsel veriler elde edilebilecek nitelikte değildir. Yayında yalnızca rasgele seçilmiş, beğenilmiş Phrygia sikkeleri yer almaktadır, dolayısıyla bu aşamada elimize kıyaslama yapabilecek kadar bilgi sunmamaktadır.

Uşak Arkeoloji Müzesi'nin koleksiyonunun hemen hemen tamamı satın alma yada hibe (çoğu yasa dışı yollarla ele geçen eserlerin yakalanmasıyla müzeye devri sayesinde) yoluyla oluşmuştur. Yerel bir müze olması itibarıyla koleksiyonunu temel olarak kent çevresiyle sınırlı kalmış ve bölgeye ait geniş bir yelpaze oluşturmuştur. Diğer yandan gene yerel olması itibarıyla bölgeden yayınlamamış, yeni sikke tiplerini, magistrat isimlerini elde etmemizi sağlamıştır.

²⁸⁷ Melih Arslan. "Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan Phrygia ve Galatia Bölgesi Şehir Sikkeleri" **Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı** (Ankara: 1990) ss. 144-175

LEVHALARIN LİSTESİ

Fotoğraf No.	Katalog No.	Levha No.
Fotoğraf No: 1	1	1
Fotoğraf No: 2	2	1
Fotoğraf No: 3	3	1
Fotoğraf No: 4	4	1
Fotoğraf No: 5	5	1
Fotoğraf No: 6	6	1
Fotoğraf No: 7	7	1
Fotoğraf No: 8	8	1
Fotoğraf No: 9	9	1
Fotoğraf No: 10	10	1
Fotoğraf No: 11	11	1
Fotoğraf No: 12	12	1
Fotoğraf No: 13	13	1
Fotoğraf No: 14	14	1
Fotoğraf No: 15	15	1
Fotoğraf No: 16	16	1
Fotoğraf No: 17	17	1
Fotoğraf No: 18	18	1
Fotoğraf No: 19	19	1
Fotoğraf No: 20	20	1
Fotoğraf No: 21	21	2
Fotoğraf No: 22	22	2
Fotoğraf No: 23	23	2
Fotoğraf No: 24	24	2

Fotoğraf No: 25	25	2
Fotoğraf No: 27	27	2
Fotoğraf No: 28	28	2
Fotoğraf No: 29	29	2
Fotoğraf No: 30	30	2
Fotoğraf No: 31	31	2
Fotoğraf No: 32	32	2
Fotoğraf No: 33	33	2
Fotoğraf No: 34	34	3
Fotoğraf No: 35	35	3
Fotoğraf No: 36	36	3
Fotoğraf No: 37	37	3
Fotoğraf No: 38	38	3
Fotoğraf No: 41	41	3
Fotoğraf No: 42	42	3
Fotoğraf No: 43	43	3
Fotoğraf No: 44	44	3
Fotoğraf No: 45	45	3
Fotoğraf No: 46	46	3
Fotoğraf No: 47	47	3
Fotoğraf No: 48	48	3
Fotoğraf No: 49	49	3
Fotoğraf No: 50	50	3
Fotoğraf No: 51	51	3
Fotoğraf No: 52	52	3
Fotoğraf No: 53	53	3
Fotoğraf No: 54	54	3
Fotoğraf No: 55	55	3
Fotoğraf No: 56	56	3
Fotoğraf No: 58	58	4

Fotoğraf No: 59	59	4
Fotoğraf No: 60	60	4
Fotoğraf No: 61	61	4
Fotoğraf No: 62	62	4
Fotoğraf No: 63	63	4
Fotoğraf No: 64	64	4
Fotoğraf No: 65	65	4
Fotoğraf No: 66	66	4
Fotoğraf No: 67	67	4
Fotoğraf No: 68	68	4
Fotoğraf No: 69	69	4
Fotoğraf No: 70	70	4
Fotoğraf No: 71	71	4
Fotoğraf No: 72	72	4
Fotoğraf No: 73	73	4
Fotoğraf No: 75	75	4
Fotoğraf No: 76	76	5
Fotoğraf No: 77	77	5
Fotoğraf No: 79	79	5
Fotoğraf No: 80	80	5
Fotoğraf No: 81	81	5
Fotoğraf No: 82	82	5
Fotoğraf No: 83	83	5
Fotoğraf No: 84	84	5
Fotoğraf No: 85	85	5
Fotoğraf No: 86	86	5
Fotoğraf No: 87	87	5
Fotoğraf No: 88	88	5
Fotoğraf No: 89	89	5
Fotoğraf No: 90	90	5

Fotoğraf No: 91	91	5
Fotoğraf No: 92	92	5
Fotoğraf No: 93	93	6
Fotoğraf No: 94	94	6
Fotoğraf No: 95	95	6
Fotoğraf No: 96	96	6
Fotoğraf No: 97	97	6
Fotoğraf No: 98	98	6
Fotoğraf No: 99	99	6
Fotoğraf No: 100	100	6
Fotoğraf No: 101	101	6
Fotoğraf No: 102	102	6
Fotoğraf No: 103	103	6
Fotoğraf No: 104	104	6
Fotoğraf No: 106	106	6
Fotoğraf No: 107	107	6
Fotoğraf No: 108	108	6
Fotoğraf No: 109	109	7
Fotoğraf No: 110	110	7
Fotoğraf No: 111	111	7
Fotoğraf No: 112	112	7
Fotoğraf No: 113	113	7
Fotoğraf No: 114	114	7
Fotoğraf No: 116	116	7
Fotoğraf No: 118	118	7
Fotoğraf No: 119	119	7
Fotoğraf No: 120	120	7
Fotoğraf No: 121	121	7
Fotoğraf No: 123	123	7

Fotoğraf No: 124	124	7
Fotoğraf No: 126	126	8
Fotoğraf No: 127	127	8
Fotoğraf No: 128	128	8
Fotoğraf No: 129	129	8
Fotoğraf No: 130	130	8
Fotoğraf No: 131	131	8
Fotoğraf No: 132	132	8
Fotoğraf No: 133	133	8
Fotoğraf No: 134	134	8
Fotoğraf No: 135	135	8
Fotoğraf No: 136	136	8
Fotoğraf No: 137	137	8
Fotoğraf No: 138	138	8
Fotoğraf No: 139	139	8
Fotoğraf No: 140	140	8
Fotoğraf No: 141	141	8
Fotoğraf No: 142	142	8
Fotoğraf No: 143	143	8
Fotoğraf No: 144	144	9
Fotoğraf No: 145	145	9
Fotoğraf No: 146	146	9
Fotoğraf No: 147	147	9
Fotoğraf No: 149	149	9
Fotoğraf No: 150	150	9
Fotoğraf No: 151	151	9
Fotoğraf No: 153	153	9
Fotoğraf No: 155	155	9
Fotoğraf No: 156	156	9

Fotoğraf No: 158	158	9
Fotoğraf No: 159	159	9
Fotoğraf No: 160	160	9
Fotoğraf No: 161	161	9
Fotoğraf No: 162	162	9
Fotoğraf No: 163	163	9
Fotoğraf No: 164	164	9
Fotoğraf No: 165	165	9
Fotoğraf No: 166	166	10
Fotoğraf No: 167	167	10
Fotoğraf No: 168	168	10
Fotoğraf No: 169	169	10
Fotoğraf No: 170	170	10
Fotoğraf No: 171	171	10
Fotoğraf No: 172	172	10
Fotoğraf No: 173	173	10
Fotoğraf No: 174	174	10
Fotoğraf No: 177	177	10
Fotoğraf No: 178	178	10
Fotoğraf No: 179	179	10
Fotoğraf No: 180	180	10
Fotoğraf No: 181	181	10
Fotoğraf No: 182	182	11
Fotoğraf No: 183	183	11
Fotoğraf No: 184	184	11
Fotoğraf No: 185	185	11
Fotoğraf No: 186	186	11
Fotoğraf No: 187	187	11
Fotoğraf No: 188	188	11

Fotoğraf No: 189	189	11
Fotoğraf No: 190	190	11
Fotoğraf No: 191	191	11
Fotoğraf No: 192	192	11
Fotoğraf No: 193	193	11
Fotoğraf No: 194	194	11
Fotoğraf No: 195	195	11
Fotoğraf No: 197	197	11
Fotoğraf No: 199	199	12
Fotoğraf No: 200	200	12
Fotoğraf No: 202	202	12
Fotoğraf No: 203	203	12
Fotoğraf No: 204	204	12
Fotoğraf No: 205	205	12
Fotoğraf No: 206	205	12
Fotoğraf No: 207	207	12
Fotoğraf No: 208	208	12
Fotoğraf No: 209	209	12
Fotoğraf No: 210	210	12
Fotoğraf No: 211	211	12
Fotoğraf No: 212	212	12
Fotoğraf No: 214	214	12
Fotoğraf No: 215	215	12
Fotoğraf No: 216	216	12
Fotoğraf No: 217	217	12
Fotoğraf No: 218	218	13
Fotoğraf No: 219	219	13
Fotoğraf No: 220	220	13
Fotoğraf No: 221	221	13

Fotoğraf No: 222	222	13
Fotoğraf No: 223	223	13
Fotoğraf No: 224	224	13
Fotoğraf No: 225	225	13
Fotoğraf No: 226	226	13
Fotoğraf No: 227	227	13
Fotoğraf No: 228	228	13
Fotoğraf No: 229	229	13
Fotoğraf No: 230	230	13
Fotoğraf No: 231	231	13
Fotoğraf No: 232	232	13
Fotoğraf No: 233	233	13
Fotoğraf No: 234	234	13
Fotoğraf No: 235	235	13
Fotoğraf No: 236	236	13
Fotoğraf No: 237	237	13
Harita 1		14
Harita 2		15

KAYNAKÇA

- Ariannos. **İskender'in Anabasisi**. Çeviren: Hayrullah Örs. İstanbul:1945.
- Arslan Melih. "Anadolu Medeniyetleri Müzesinde bulunan Phrygia ve Galatia Bölgesi Şehir Sikkeleri" **Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı**. Ankara: 1990: 144-175
- Arslan, Murat. **Antik Çağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi: Galatlar**. İstanbul: 2000
- Asgari, Nuşin. "Anadolu'da Antik Mermer Ocakları". **VIII. Türk Tarih Kurumu Kongresi cilt I**, Ankara:1976: 37-53.
- Atlan, Sabahat. **1947-1967 Yılları Side Kazıları Sırasında Elde Edilen Sikkeler**. Ankara: 1976.
- Aulock, Hans Von. **İstanbul Mitteilungen Beiheft 25, Münzen und Städte Phrygiens Teil I**. Tübingen: 1980.
- Aulock, Hans Von. **İstanbul Mitteilungen Beiheft 27, Münzen und Städte Phrygiens Teil II**. Tübingen: 1987.
- Babelon, E. "Quatre Médailles de Bronze d'Asie Mineure: Cyzique, Ephèse, Acmonia" **Revue Numismatique**. Paris: 1891: 26-33.
- Babelon, Jean. "Une Monnaie de Docimeum de Phrygie au nom de Corbulon" **Bulletin de Société Française de Numismatique** 21/6. Paris: 1966: 60.
- Belke, Klaus ve Mersich, Norbert. **Phrygien und Pisidien, Tabula Imperii Byzantini cilt 7**. Viyana: 1947.
- Bellinger, Alfred R. **Troy, The Coins**. Glückstadt: 1961
- Bernardi, Daria Ferrero De "Report on the City Activity Out by The Mission At Hierapolis in 1986" **IX. KST cilt II**. Ankara: 1987: 225-237.
- _____. "Fouilles et Restaurations A Hierapolis en 1987" **X. KST cilt II**. Ankara: 1988: 293-301.
- _____. "Preliminary Report On The 1988 Excavation Campaign " **XI. KST cilt II**. Ankara: 1989: 245-257.
- _____. "1990 Hierapolis Kazısı" **XIII. KST cilt II**. Ankara: 1991: 131-141.

- _____. "1993 Yılında Frigya Hierapolisinde kazılar ve Restorasyonlar " **XV. KST cilt II.** Ankara: 1994: 341-351.
- _____. "Excavations and Restorations During 1994 in Hierapolis of Phrygia" **XII. KST. cilt II.** Ankara: 1996: 95-107.
- _____. "Excavations and Restorations During 1995 in Hierapolis of Phrygia" **XVIII. KST cilt II.** Ankara: 1997: 101-119.
- _____. "Hierapolis İtalyan Kazı Kurulu 1997 Dönemi Çalışma Raporu" **XX. KST cilt II.** Ankara: 1999: 263-283.
- _____. "Relations of Mission Activity in 1998 Hierapolis of Phrygia" **XXI. KST cilt II.** Ankara: 2000: 193-205.
- Blumer, F. Imhoof. **Lydische Stadtmünzen.** Leipzig: 1897.
- _____. **Kleinasiatische Münzen.** 2 cilt. Viyana: 1902.
- BMC. Head, Barclay V. **British Museum Catalogues of Greek Coins, Vol. 25, Phrygia.** Londra: 1906.
- BMC Caria. Head, Barclay V. **British Museum Catalogues of Greek Coins, Vol. 18, Caria, Cos, Rhodes etc.** Londra: 1897.
- BMC İonia. Head, Barclay V. **British Museum Catalogue of the Greek Coins of İonia.** Londra: 1892.
- Bracke H. "Pisidia in Hellenistic Times", **Sagalassos I.** Derleyen: M Waelkens, Leuven: 1992: 64-86.
- Burnel, Barbarah. **Neokori, Greek Cities and Roman Emperors.** Boston: 2004.
- Buttrey, T.V. Johnson, A., MacKenzie K.M ve Bates, M.L. **Greek, Roman and Islamic Coins from Sardis.** Cambridge, Massachusetts ve Londra: 1981.
- Cagnat, R. **Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertinentes.** 4 cilt. Paris: 1906-1927.
- Chaput, Ernest. **Phrygie, Exploration Archéologique I, Géologie et Géographie Physique.** Paris: 1941.
- Cohen, Getzel. M. **The Seleucid Colonies, Studies in Founding, Administration and Organization.** Berlin: 1978.
- _____. **The Hellenistic Settlements in Europe, The Islands and Asia Minor.** Berlin: 1995.

- Cox, D. H. "The Coins", **Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Volume 1-2, The Hellenistic and Roman Periods**. Derleyen H. Goldman. Princeton: 1950: 38-83
- Draganov, Dimitar. "New Coin Types of Hadrianopolis" **Stephanos Nomismatikos**. Derleyen: Peter Ulrike. Berlin ve Geburstag: 1998.
- Drew Bear, Thomas. "Local Cults in Greco-Roman Phrygia", **Greek, Roman and Byzantine Studies 17**. Warburg: 1976: 247-269.
- _____. **Nouvelles Inscriptions de Phrygie**. Zutphen: 1978.
- _____. "The City of Temenothyrae in Phrygia" **Chiron no. 9** Berlin: 1979: 275-302
- _____. ve Lochman, T. "Münzprager aus Akmonia" **Erol Atalay Memorial. Arkeoloji Dergisi Özel Sayısı**, derleyen: Hasan Malay. İzmir: 1991: 51-60
- _____. "Dokimeion'dan Yeni Yazıtlar" **XI. AST**. Ankara: 1993: 111-123.
- _____. "Inschriften aus Laodikeia am Lykos und Eumenia". **Epigraphica Anatolica 26**. Ankara: 1996: 31-42.
- _____. "Grek ve Roma Dönemlerinde Afyonkarahisar", **Afyonkarahisar Kütüğü Cilt I**. Afyon: 2002: 100-110 (görüntüleme: www.haber.aku.edu.tr/097-112.pdf).
- Franke, Peter R. **Kleinasien zur Römerzeit, Griechisches Leben im Spiegel der Münzen**. Münih: 1968.
- Forbes, R.J. **Ancient Roads**. Amsterdam: 1934.
- Frei, Peter. "Eine Ehreninschrift für Titus aus Dorylaion", **Römische Inschriften Neufunde Neulesungen und Neuinterpretationen- Festschrift für Hans Lieb**. Derleyenler: R. Frei Stolba ve M. A. Speidel. Berlin: 1996: 46-72.
- French, David. "A Study of Roman Roads in Anatolia: Principles and Methods", **Anatolian Studies no. 24**. Ankara: 1974: 143-149.
- _____. "Roman Roads in Central Anatolia", **Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology**. Derleyen Ekrem Akurgal Ankara: 1978: 292-294.
- Fulco, William J. "The Rare Coinage of Sanaus in Phrygia" **Journal of the Society for Ancient Numismatics. Vol. 15/ no. 4**. Londra: 1973-1974: 65.
- Gagniers, Jean. Devambez, Pierre. Kahil, Lily. Ginouves Rene. Schmidt H. Robert L. Planhol, X. **Laodicée Du Lycos Le Nymphée**. Paris: 1969.

GIC. Howgego, J. Christopher. **Royal Numismatic Society Special Publication no. 17, Greek Imperial Countermarks.** Londra: 1985.

Grant, Michael "The Coinage of Phrygian Metropolis", **Numismatic Chronicle.** Londra: 1950: 109-136.

_____. "Marcellus' at Kibyra" **Numismatic Cronicle vol. 20.** Londra: 1960: 285-300

_____. **A Guide to the Ancient World, Dictionary of Classical Place Names.** New York: 1986.

Greene, Kevin. **The Archaeology of Roman Echonomy.** Londra: 1986.

Habicht, C. **Gottmenschentum und Greichische Stade.** Münih: 1970.

_____. "New Evidence on The Roman Province Asia", **Jrounal of Roman Studies no. 65.** Londra: 1975: 64-91.

Harrison, Michael. **Mountain and the Plain. From the Lycian Coast to the Phrygia Plateauin the Roman and Early Byzantine Period.** Michigan: 2001.

Haspels, C. H. Emilie. **The Highlands of Phrygia: Sites and Monuments.** Princeton: 1971.

Head, Barclay V. **Historia Nummorum, A Manual of Greek Numismatics.** Oxford: 1911.

Hill, V. "The Temples and Statues of Apollo in Rome", **Numismatic Chronicle.** 1962: Londra: 125-142.

Hofmann, Adolf. "Arbeiten im Aizonai 1986" **IX. KST cilt II** Ankara: 1987: 59-63.

_____. "Aizonai 1987 Arbeiten im Satadion" **X. KST cilt II** Ankara: 1988: 305-319.

_____. "Aizani 1988 Arbeiten Im Stadion" **XI. KST cilt II** Ankara: 1989: 261-275.

_____. ve Rhedit Klaus, "Die Ausgrabungen in Aizonai" **XIII. KST cilt II** Ankara: 1991: 323-341.

Homer. **İlyada.** Çeviren: A. Erhat ve A. Kadir. İstanbul: 1958.

Howgego, Christopher. **Sikkeler Işığında Eski Çağ Tarihi.** İngilizce'den çeviren Oğuz Tekin. İstanbul: 2000.

<http://www.koeri.boun.edu.tr/earthqk/ek3b.htm>

<http://www.perseus.tufts.edu/cgi-bin/ptext?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0064%3Aid%3Dcibyra> (izlenme tarihi: 16/09/2004)

<http://www.tlvinslow.com/timeline/> (izleme tarihi: 26/12 /2002)

Human C., **Altermüter von Hieropolis**. Berlin: 1898.

Johnson, Ann. "The Greek Coins", **Greek, Roman, And Islamic Coins From Sardis. Archaeological Exploration of Sardis, Monograph no. 7**. Newyork: 1981.

_____. "Hierapolis Revisited " **Numismatic Chronicle 144**. Londra: 1984: 52-80.

Jones, A.H.M. **The Cities of the Eastern Roman Provinces**. Amsterdam: 1983.

Kaya, M. Ali. **Anadolu'da Galat'lar ve Galatya Tarihi**. İzmir: 2000

Köker, Hüseyin. **Kyzikos Kenti Tarihi Coğrafyası ve Sikke Buluntuları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'na sunulmuş yayınlanmamış lisans tezi. tez danışmanı: Öğr. Grv. Ahmet Tolga Tek. 2001.

Körte, Alfred. "Kleinasiatische Studien II. Gordion und der Zug des Manlius gegen die Galater", **Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts. Athenische Abteilung no. 22**. Atina:1897: 1-51.

Ksenophon. **Anabasis, Onbinlerin Dönüşü**. Fransızca'dan çeviren Tanju Gökçöl. İstanbul: 1998.

Lazzarini, L. Moschini, G. Waelkens, M. "New Light On Some Phrygian Marble Quarries Through A Petrological Study And The Evaluation Of Ca/Sr Ratio", **Marmi Antichi**. Roma: 1985: 18-75.

Lange, Otto. "Die Phrygische Landschaft Aizanis und Ihre Münzen", **Münzen und Medaillensammler Breichte aus Allen Gebieten der Geld, Münzen und Medaillenkunde. Vol. 29 no 164**. Freiburg: 1989: 597-602

Leschorn, Wolfgan. **Gründer der Stadt**. Studgart: 1984.

Lesky. **Pauly Real Encyklopedia der Classichen Altertüm Swissenschaft cilt XV**. Stutgard: 1869.

Lequenne, Fernand. **Galat'lar**. çeviren Suzan Albek. Ankara 1991

Levick, B. **Roman Colonies in Southern Asia Minor**. Oxford: 1967.

- Lindgren I. Henry C. Lindgren ve Frank L. Kovaks. **Lindgren I, Ancient Bronze Coins of Asia Minor and the Levant from the Lindgren Collection**, San Mateo ve Kaliforniya: 1985.
- Lindgren III. Henry C. Lindgren ve Frank L. Kovaks. **Lindgren III, Ancient Bronze Coins from the Lindgren Collection**. Pensilvanya: 1993.
- Livius, Titus. **The History of Rome From its Foundation: Books 26-35 Rome and the Mediterranean**, çeviren: Henry Bettenson, Middlesex: 1976.
- McDonald, David J. **Greek and Roman Coins from Aphrodisias**. Londra: 1976.
- Maggie, David. **Roman Rule in Asia Minor, to the End of 3rd. Century After Christ**, Princeton: 1950.
- Malay, Hasan. "Philadelpheia'da Meter Phileis-MenTianou Kombinasyonu ve Tekousa Problemi" **III. AST**. Ankara: 1985:103-133.
- MAMA IV. William Hepburn Buckler, William Moir Calder ve William Keith Chambers Guthrie. **Monumenta Asiae Minoris Antiqua 4 Monuments and Documents from Eastern Asia and Western Galatia**. Manchester: 1933.
- MAMA V. Christopher William Machell Cox ve Archibald Cameron. **Monumenta Asiae Minors Antiqua 5 Monuments from Dorylaeum et Nacolea**. Manchester: 1937.
- MAMA VI. **Monumenta Asiae Minors Antiqua 6 Monuments and Documents From Phrygia and Caria**. Derleyen: W.H. Buckler, W.M. Calder, Manchester: 1939.
- MAMA VII **Monumenta Asiae Minors Antiqua 7 Monuments from Eastern Phrygia**. Derleyen: Sir William Calder, Manchester: 1956.
- MAMA IX. C. W. M. Cox, A. Cameron ve J. Cullen. **Monumenta Asiae Minors Antiqua 9 Monuments from the Aezanitis**. Derleyen: B. Levick ve S. Mitchell. Londra: 1988.
- MAMA X C.W.M. Cox, A. Cameron, ve J. Cullen. **Monumenta Asiae Minors Antiqua 10 Monuments from the upper Tembris valley, Cotiaeum, Cadi, Synaus, Ancyra, and Tiberiopolis**. Derleyen: Barbara Levick, Stephen Mitchell, J.Potter ve Marc Waelkens. Londra: 1993.
- Mansel, A. Müfit. **Ege ve Yunan Tarihi**. Ankara: 1947.
- Mionnet, E. **Déscription de Médalies Antiques Grecques et Romanes**. 7 cilt, Paris: 1806-1813.

- Mitchell, Stephan. "Festivals Games and Civic Life in Roman Asia Minor" **Journal of Roman Studies** no. 80. 1990: Londra:183-193.
- _____. **Anatolia, Land Men and Gods in Asia Minor, Volume I, the Celts in Anatolia and the Impact of Roman Rule.** Oxford: 1993.
- Mosser, S. "Four Roman Medallions and a Bronze of Apameia in Phrygia" **Museum Notes** no. 1. New York: 1946: 65-72
- Naumann, Rudolph. **Der Zeustempel zu Aizonai.** Berlin: 1979
- Orel, Viladimir. **The language of Phrygians, Description and Analysis.** New York: 1997.
- Palagia, Olga. **Lexicon Ichographicum Mytoogiae Classicae II/1.** İsviçre: 1984.
- Parman, Ebru. **Ortaçağda Bizans Döneminde Frigya (Phrygia) ve Bölge Müzelerindeki Bizans Taş Eserleri.** Eskişehir: 2002.
- Paton, W. R. "Sites in East Caria and South Lydia" **Journal of Hellenistic Studies**, vol. 20. Newyork: 1900.
- Pausanias, **Description of Greece.** Yunanca'dan çeviren W.H.S. Jones.Cambridge ve Harvard: 1969-1971.
- Petz, G. "Ein Frühes für den Hosios kai Dikaios-Kult" **Ephigraphica Anatolica** vol. 20. Ankara: 1992.
- Plinius. **Natural History.** Latince'den çeviren H. Rackham, Loeb: 1944.
- Ptolemy. **Ptolemy's Geography: an Annotated Translation of the Theoretical Chapters.** Çeviren: J. Lennart Berggren ve Alexander Jones. Princeton, New Jersey, Oxford: 2000.
- Radet, G. **De Coloniis a Macedonibus in Asiam Cis Taurum Deductis.** Paris: 1890.
- Ramsay, William M. "Antiquities of the Sourthen Phrygia and the Border Land I" **American Journal of Archaeology** vol. 3 No.3/4. Newyork: 1887.
- _____. **The Cities and Bishoprics of Phrygia: Being an Essay of The Local History of Phrygia From the Earliest Times to the Turkish Conquest,** Oxford: 1897.
- _____. **The cities of St. Paul: Their Influence on His Life and Thought. The Cities of Eastern Asia Minor.** Londra: 1907.
- _____. "Epigrams and Coins of Phrygian Cities". **The Geographical Journal** no. 20. Zbornik: 1924.

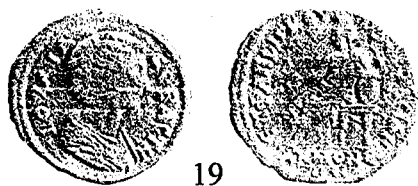
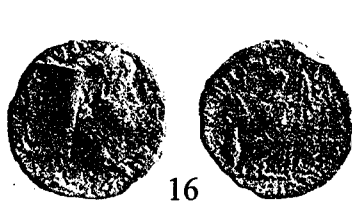
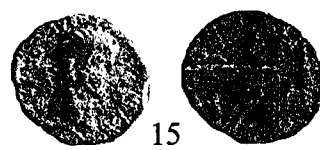
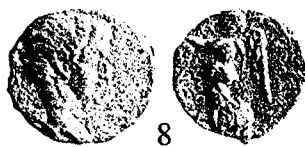
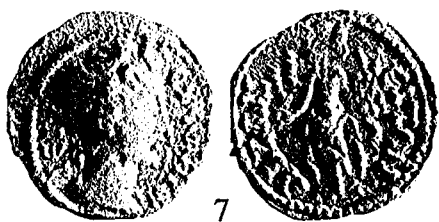
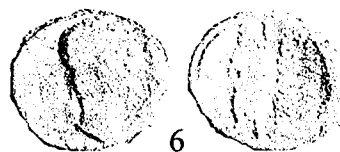
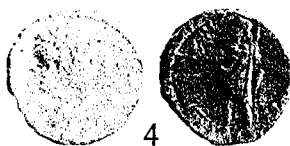
- _____. **The Social Basis of Roman Power in Asia Minor.** Aberdeen: 1941.
- _____. **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası.** çev. Mihri Pektaş. İstanbul: 1960.
- Rhedit, Klaus. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1992" **XV. KST cilt I.** Ankara:1993: 515-537.
- _____. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1993" **XVI. KST cilt II.** Ankara: 1994: 57-75.
- _____. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1995" **XVIII. KST cilt II.** Ankara: 1997: 212-132.
- _____. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1996" **XIX KST cilt II.** Ankara: 1998: 313-333.
- _____. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1997" **XX. KST cilt II.** Ankara, 1999: 321-335.
- _____. "Die Ausgrabungen in Aizonai 1998" **XXI. KST cilt II.** Ankara 2000: 171-181.
- Ritti, T. Şimşek, C. ve Yıldız, H. "Dediche E KATAΓΡΑΦΑΙ Dal Sanctuario Frigio di Apollo Lairbenos", **Epigraphica Anatolica**, no. **32.** Bonn: 2000: 1-88.
- Robert, Louis. **Etudes Anatoliens.** Paris: 1937
- _____. "Sur Une Monanie de Synnada ΤΡΟΦΕΥΣ" **Hellenica no. 7.** Paris: 1949: 74-81.
- _____. "Monanies et Concours de Laodiceé du Lykos" **Hellenica no. 7** Paris: 1949 ss. 89-92
- _____. **Villes d'Asie Mineure : Etudes de Geographie Ancienne.** Paris: 1962.
- _____. "Les Inscriptions in Laodiceé du Lykos dé Nympe", **Campagnes.** Paris : 1969 : 295-308
- _____. "Stace les Carrieres et les Monanies de Dokimeion, Attis et Agditis" **A Travers l'Asie Mineure Poetes et Prosaterus, Monnaies Grecques, Voyageurs et Geographie.** Paris: 1980: 221-256
- _____. "Nonnos et La Monanies d'Akmoneia d'Phrygie", **Jornel des Savants.** Paris: 1985: 153-192.

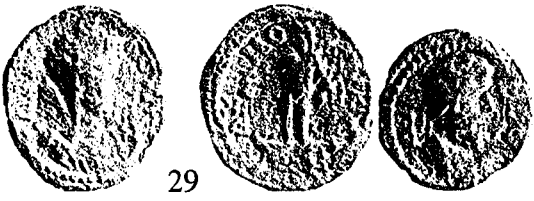
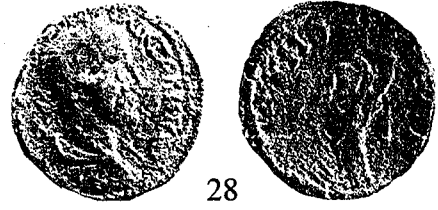
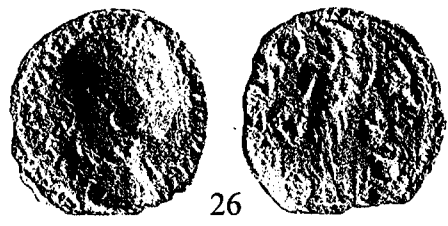
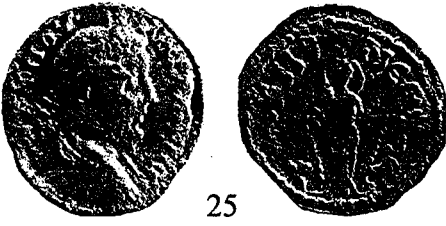
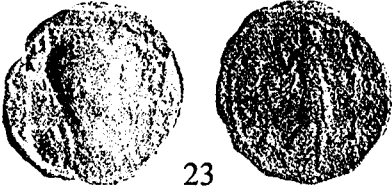
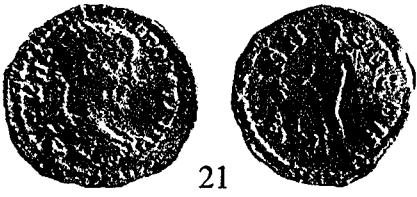
- Roller, Lynn E. "The Phrygian Character of Kybele: The Formation of an Iconography and Cult Ethnos in The Iron Age". **Anatolian Iron Ages III. Proceedings of the III Anatolian Iron Ages Colloquim, Van, 6-12 August 1990.** Ankara: 1994:189-198.
- _____. "The Great Mother at Gordion: The Hellenization of an Anatolian Cult", **Journal of Hellenistic Studies** no. 111. New York: 1991: 128-143.
- _____. "Phrygian Myth and Cult" **Source, Notes in the History of Art, VII Nos. 3/4.** Derleyen: Lourie Schnider. Newyork: 1998: 1-26.
- _____. **In Search of God The Mother, The Cult of The Anatolian Cybele.** Berkeley ve Los Angeles: 1999
- Ross, Ayşe Çalık. "Eskişehir Arkeoloji Müzesinden bir Erkek Portresi" **Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, cilt: I sayı 3,** Eskişehir: 2002: 307-312
- Rostovtzeff, Michael. **The Social and Economic History of the Hellenistic World, 2 cilt,** Oxford: 1941.
- RPC I. A. Burnett, M. Amandry ve P.P. Ripollès. **Roman Provincial Coinage, Volume I: From the Death of Caesar to the Death of Vitellius (44 BC-AD 69), 2 cilt,** Londra ve Paris: 1992.
- Sear, David R. **Roman Coins And Their Values,** Londra: 1963.
- Sevin, Veli. **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I.** Ankara: 2001.
- Scheers, Simone. "Catalogue of The Coins Found During 1996-1997". **Sagalassos V.** Derleyenler: Marc Waelkens ve Leeven Loots, Leuven: 2000: 509-549
- _____. "Coins Found During 1994 and 1995". **Sagalassos IV.** Derleyenler: Marc Waelkens ve Jeron Poblome. Leuven: 1997: 315-342
- Sivas, Taciser Tüfekçi. "Wine Presses of Western Phrygia". **Ancient West & East vol. 2 no. 1.** Brill, Leiden ve Boston: 2003: 1-18
- SNG Aul. Hans Von Aulock. **Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Sammlung H. Von Aulock, Vol. 9 Phrygien.** Berlin 1964.
- SNG Aul. Lydia. Hans Von Aulock. **Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Sammlung H. von Aulock, Vol. 8 Lydien.** Berlin: 1963.
- SNG Aul. Nacht. Hans Von Aulock. **Sylloge Nummorum Graecorum Deutschland. Sammlung H. Von Aulock, Vol. 18, Nachtrage 4.** Berlin: 1968.

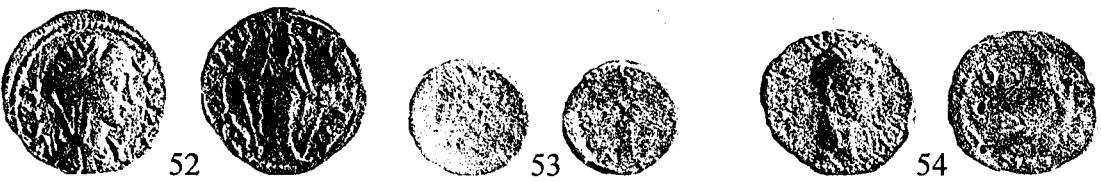
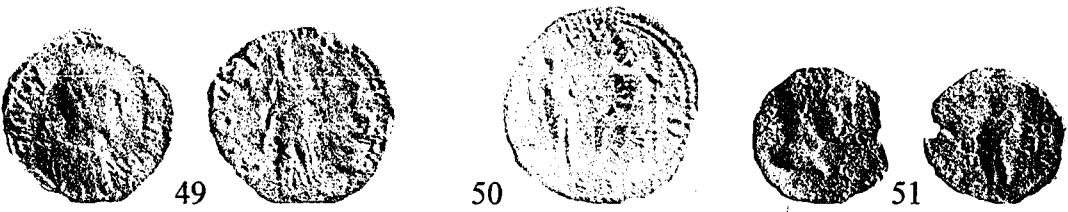
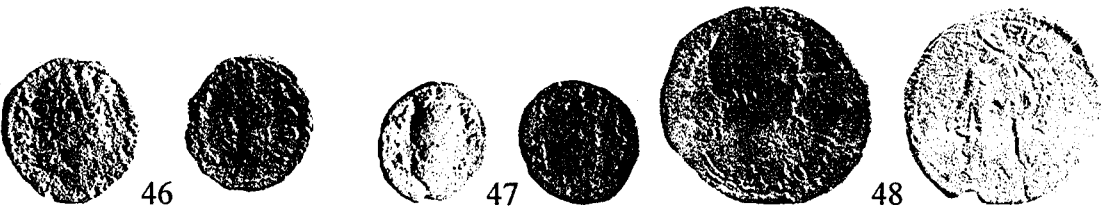
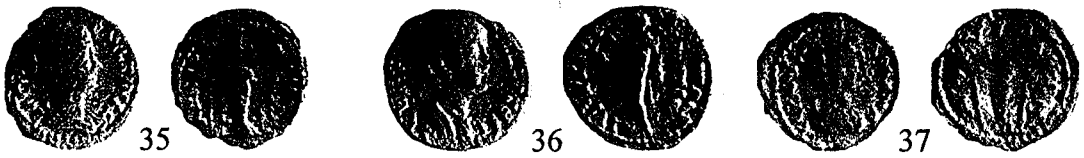
- SNG Cop. *Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals. Danish National Museum, Vol. 29-30, Phrygia I-II.* Kopenhagen: 1948.
- SNG Cop. İonia. *Sylloge Nummorum Graecorum: The Royal Collection of Coins and Medals. Danish National Museum, Vol. 22, İonia.* Kopenhagen: 1948
- SNG Cop. Lydia. *Sylloge Nummorum Graecorum: The Royal Collection of Coins and Medals. Danish National Museum, Vol. 28, Lydia.* Kopenhagen: 1948
- SNG Fin. I Richard Ashton. *Sylloge Nummorum Graecorum. Finland, The Erkki Keckmann Collection in the Skopbank, Part I, Karia.* Helsinki: 1994.
- SNG Fitz. *Sylloge Nummorum Graecorum, England, Fitzwilliam Museum, Leake and General Collections, Vol. 4, part 6, Asia Minor: Phrygia.* Londra: 1965.
- Stark, Freya. "Alexander's March from Miletus to Phrygia", *Journal of Hellenistic Studies* vol. 78. Newyork: 1958: 102-120.
- Steinherr, I. John. Notes Pour L'histoire D'Alaşehir (Philederphie). *Philederphie et Atrudes Etudes.* Paris: 1984: 17-39
- Strabon. *Antik Anadolu Coğrafyası.* Çeviren: Adnan Pekman. İstanbul: 1993.
- Syme, Ronald. *Anatolica, Studies in Strabo.* derleyen A. Birley. Oxford: 1995.
- Şahin., Sencer. "Phrygia Epiktetos", *VI. AST* Ankara: 1987
- Şimşek Celal ve Yıldız, H. "Sarcofagi A Ghirlande Dalla Necropoli Di Laodicea Al Lycos (Lycos Laodikeia'sı Nekropolü Girlandlı Lahidleri)", *Ricerche Archeologiche Turche Nella Valle Del Lycos (Lycos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları), Università Di Lecce, Archeologia E Storia* vol. 6. Roma: 2000: 99-165
- Şimşek, Celal. "Antik Dönemde Çürüksu (Lycos) Vadisinde Kültürel ve Ekonomik Yaşam", *Arkeoloji ve Sanat*, 92. İstanbul: 1999: 2-8
- Taşlıkçıoğlu, Zafer. *Anadolu'da Apollon Kültü ile İlgili Kaynaklar.* İstanbul: 1963.
- Tacitus. *The Annals of Imperial Rome.* Latince'den çeviren M. Grant, Bristol: 1956.
- Tek, A. Tolga. *Arykanda Sikkeleri.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Sunulmuş, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: 1996.
- _____. *Arykanda Kazılarında Bulunan Antik Sikkeler Üzerinde Yeni İncelemeler: 1971-2000 Sezonları,* Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Sunulmuş, Yayınlanmamış Doktora Tezi. 2002.

- Tekin, Oğuz. "A Preliminary Report on Coins Found at Perge", *De Anatolia Antiqua*, No. 1. İstanbul: 1991: 217-220.
- Texier, Charles. **Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi**, Çeviren A. Suat, Ankara: 2002.
- Traversari, Gustava. "1994 yılında Laodiceia'da (Frigya) Yapılan Arkeolojik İnceleme", **XIII. AST cilt II**. Ankara: 1996: 81-88
- _____. "Ladik'te 1995 yılında Yapılan Arkeolojik ve Topoğrafik İnceleme", **XIV. AST cilt I**. Ankara: 1997: 79-90,
- _____. "1996 yılı Laodicea Arkeolojik Yüzey Araştırması", **XV. AST cilt. II**. Ankara: 1998: 295-305.
- _____. "1997 yılında (Frigya'daki) Laodiceia'da Yapılan Arkeolojik Yüzey Araştırması", **XVI. AST cilt II**. Ankara: 1999: 293-298,
- Trebilco, P. **Jewish Communities in Asia Minor**. Cambridge: 1991.
- Tscherikower, V. **Die Hellnistischen Stadgründungen von Alexander dem Grossen bis Auf Römerzeit**. Leipzig: 1927.
- Ünal, Erdal. **Kyme Kenti Tarihi Coğrafyası ve Sikke Buluntuları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı'na sunulmuş, yayınlanmamış lisans tezi, tez danışmanı: Öğr. Gör. Ahmet Tolga Tek, 2001.
- Usman, Mükerrerem, **Küçük Asya Sikkeleri Üzerindeki Mimari Tasvirleri**. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Sunulmuş, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: 1951.
- Wealkens, M. **Dokimeion, Die Werkstatt der Repräsentativen, Kleinasiatichen Sarkophage. Chronologie und Typologie Ihrer Produktion**. Berlin: 1982.
- _____. "From a Phrygian Quarry: the Provenance of the Statues of Dacian Prisoners in Trajan's Forum at Rome" **American Journal of Archaeology vol. 89 no.4**: Newyork: 1985.
- _____. "Phrygian Votive and Tombstones as Source of The Social and Economic Life in Roman Antiquity" **Ancient Society vol. 8**. Leuven: 1977: 276-318
- Weber, Leo. "The coins of Hierapolis in Phrygia" **Numismatic Cronicle seri 4 vol. 13** Londra: 1913: 126-139
- Weiser, Wolfram "Arruntius auf Einer Münze des Phrygischer Kibyra" **Schweiser Münzblätter no 38**. Berne: 1988: 71-73

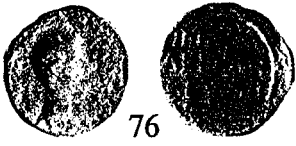
- _____. "Ein Fund Kaiserlicher Aes-Münzen aus Kibyra in Phrygien" **Ephigraphica Anatolia no. 4**. Bonn: 1984: 101-117
- Winter, Frederick. "Phrygian Gordion in the Hellenistic Times", **Source Vol. 7 nos. 3/4**. Newyork: 1998: 16-24
- Xsenophon. **Anabasis, (Onbinlerin Dönüşü)**. Fransızca'dan çeviren Tanju Gökçöl. İstanbul: 1985
- Verzone, Paolo "1981 yılında Hierapolis'te Yapılan Restorasyon ve Kazı Çalışmaları" **IV. KST**. Ankara:1983: Ankara: 291-297
- Yıldız, H. "Denizli-Laodikya Antik Kenti Temizlik ve Çevre Düzenleme Çalışmaları", **IV. MKKS**. Ankara: 1994.
- Young, R. S. "Old Phrygian Inscriptions From Gordion: Towards a History of the Phrygian Alphabet", **Hesperia no. 38**. 1969: 252-296.
- Zahariade Mihail, **Lexicon of the Greek and Roman Cities and Place Names in Antiquity**, Amsterdam: 2000
- Zgusta, L. **Kleinasiatische Personennamen Seiten und I Karte**. Prag: 1964.











76



77



79



80



81



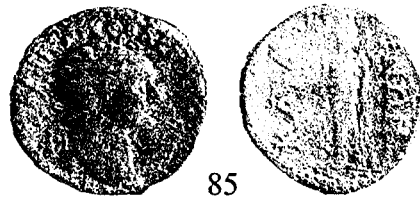
82



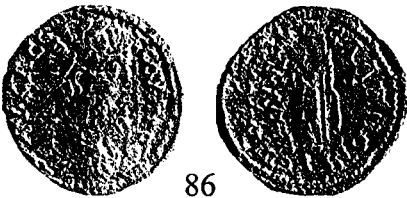
83



84



85



86



87



88



89



90



91



92



93



94



95

96

97



98

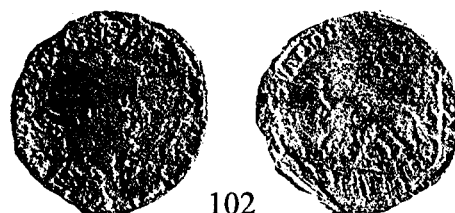
99



100



101



102



103



104



105



106



107



108



109



110



111



112



113



114



116



118



119



120



121



122

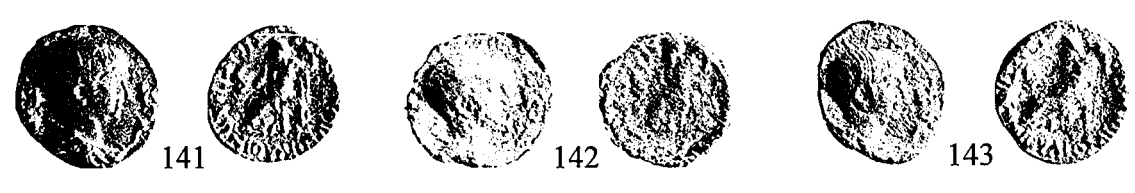
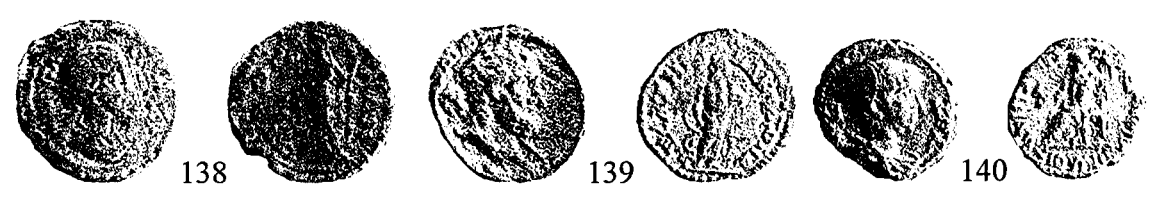
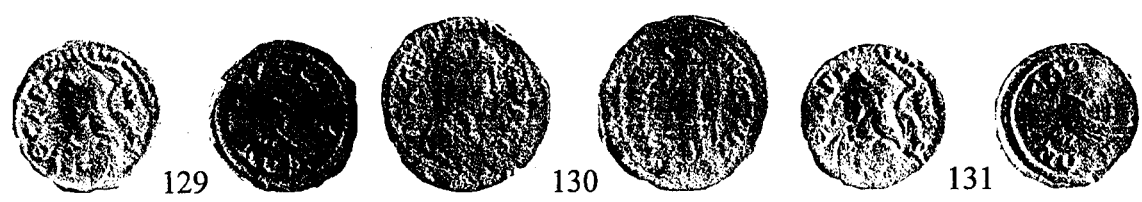


123



124







144



145



146



147



149



150



151



153



154



155



156



158



159



160



161



162



163



164



165





166



167



168



169



170



171



172



173



174



177



178



179



180



181





182



183



184



185



186



187



188



289



190



191



192



193



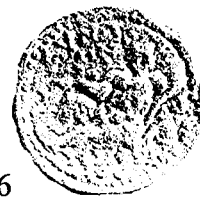
194



195



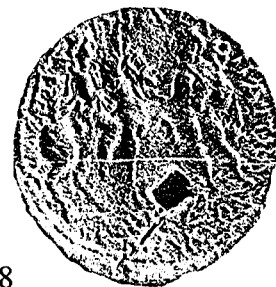
196



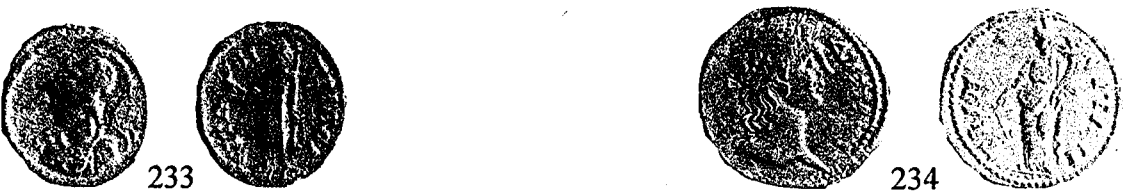
197

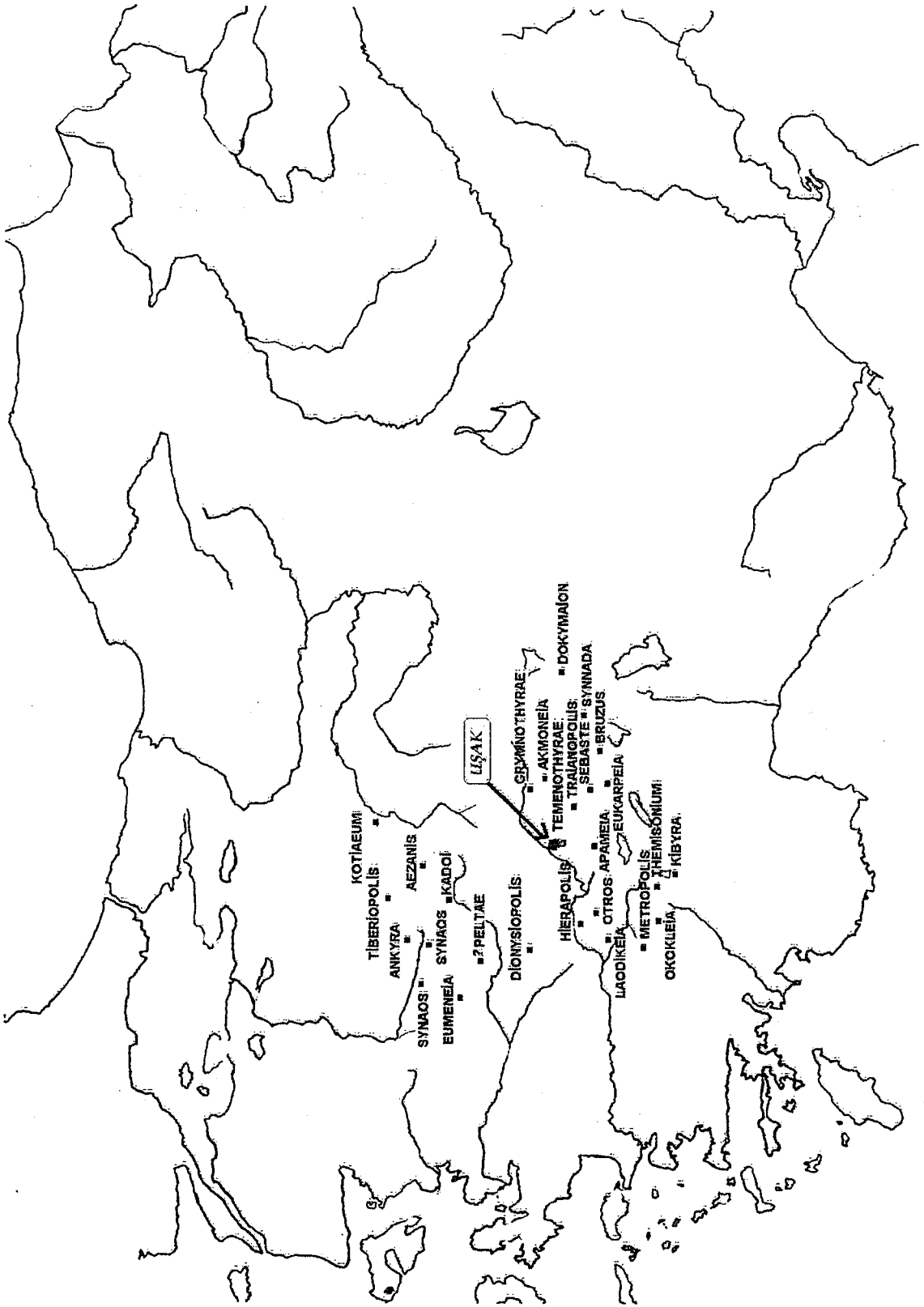


198

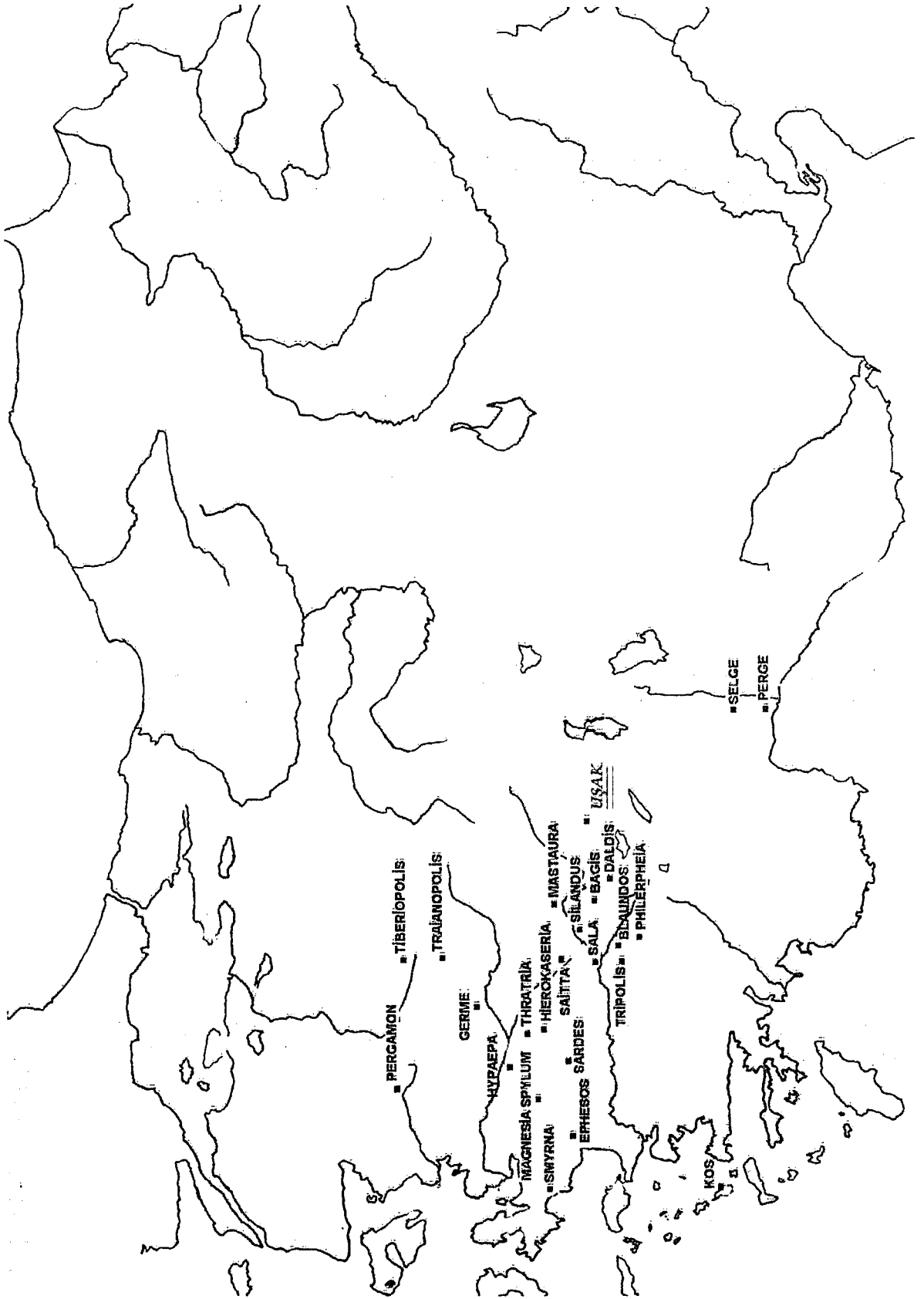








Harita 1: Uşak Arkeoloji Müzesi koleksiyonunda sikkesi bulunan Phrygia bölgesi kentleri.



Harita 2: Uşak Arkeoloji Müzesi Koleksiyonunda sikkesi bulunan diğer (Phrygia bölgesi dışında kalan) kentler.